

LEVÉLTÁR

A RIMASZOMBATI
EGYESÜLT PROTEST. FŐGIMNÁZIUM

LII-ik

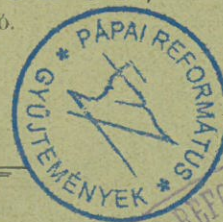
ÉRTESITŐJE

AZ 1904—905-ik TANÉVRŐL.

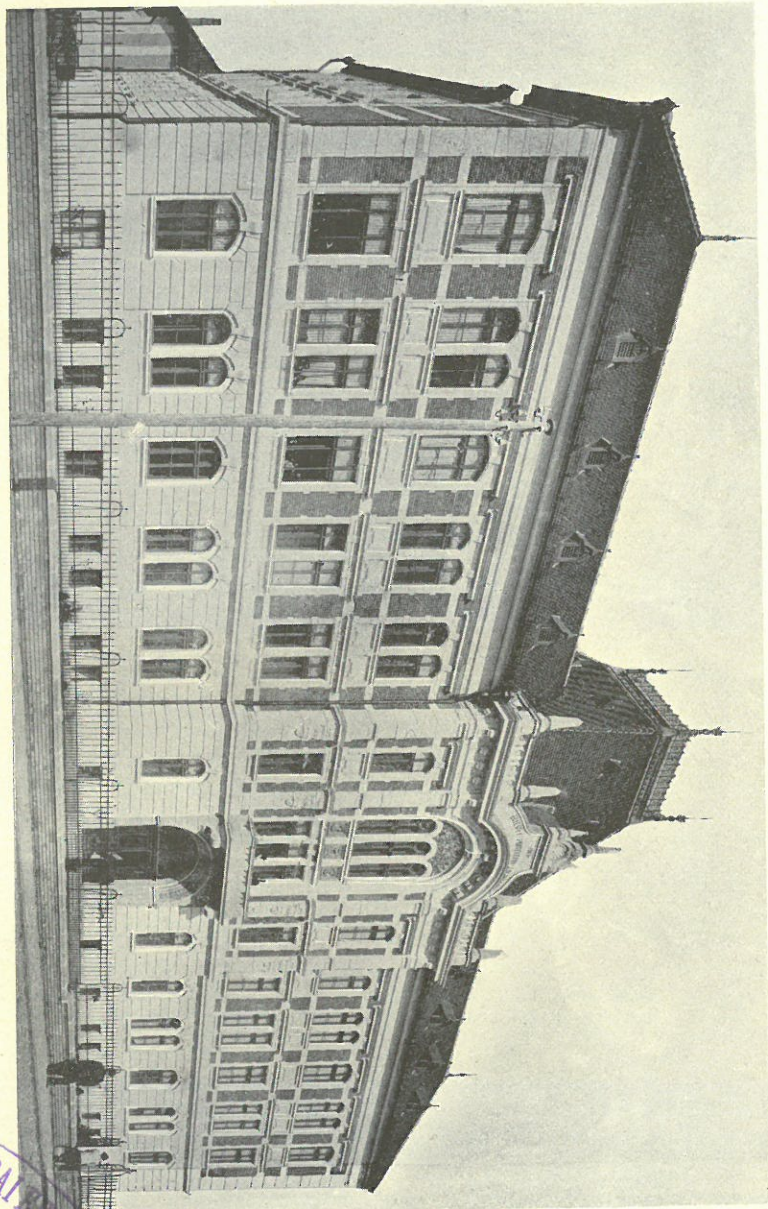
KÖZLI:

LOYSCH ÖDÖN,
IGAZGATÓ.

RIMASZOMBAT,
NYOMATOTT RÁBELY MIKLÓS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1905.

Főgimnázium utcai homlokzata.

A RIMASZOMBATI
EGYESÜLT PROTEST. FŐGIMNÁZIUM

LII-ik

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1904—905-ik TANÉVRŐL.

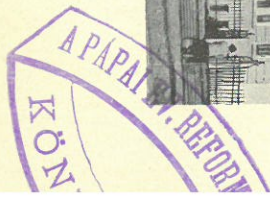

KÖZLI:

LOYSCH ÖDÖN,
IGAZGATÓ.

RIMASZOMBAT,
NYOMATOTT RÁBELY MIKLÓS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1905.

I. Jubileum — felavatás.

Ünnepi óda.

1904. október 11-én iskolánk félszázados jubilaris és felavató ünnepén
elszavalta koszorus költőnk: Pósa Lajos.

„Sok futó esztendő suhant el feletted
Ott a patak parton, öreg iskola!
Kit kobledre zártál: magyarnak nevelted,
Magyarságnak voltál őre, temploma...
Szárnyakat növeltél a zsenge léleknek,
Hogy repülni tudjon fel, fel, felfelé...
Dicsőséged napján hányan átölelnek,
Hányan leborulnak küszöböd elé!

Szálljon a réginek mindig erős lelke
Szent falaid közé te — új iskola! —
Derűben, boruban égő honszerelme:
Légy tovább oltára, őre, temploma!
Rakjon imádságos, puha fészket itten
Örök élő hitnek zengő madara:
Zengő énekére függjön rajtad Isten
Fényes napszemének áldó sugara!

Óh, magyar tanítók, ifjuság vezéri!
Búgó imádságra nyiljék ajkatok!
Minden kis szavatok az egeket éri:
Legyetek mindnyájan nemzeti papok!
Bibliátok legyen a hazaszeretet
Fenn lobogó tűz, láng mindenik sora —
Romboljátok szét az idegen képeket:
El ne tántoritson soha, de soha!

A ti kezetekben van a haza sorsa:
 Legdrágább kincsünkre jól vigyázzatok!
 A gyermek-szívbe, e tavaszi bokorba
 Tiszta és erkölcsöt harmatozzatok!
 A tudományt is úgy tanítsátok folyvást,
 Hogy magyar lélektől legyen lelkezett.
 Nyissátok meg mélyen a nemzeti forrást:
 Nélküle nem élünk új évezredet.

Nagyvilági, esalfa, hívogató ösvény
 Folyamokat szívó tengerbe vezet;
 Rétjeink illatát elmossa az örvény:
 Hullámfodraival temet, csak temet.
 Honi égnek képét ringató folyamból
 Mi lesz? Az óceán tűnő könnye csak
 Vissza-visszasír az idegen habokból:
 Lenne itthon inkább csendes kis patak

Óh, magyar tanítók! mindnyájatok ajka
 Nemzeti nevelés oltára legyen;
 A szabadság lelke égve égjen rajta:
 Tágítsatok egyre a bilincseken!
 Tördeljétek össze valamennyi lánczot,
 Mely a szabad eszmék szárnyait szegi;
 Tanítsátok meg a serdülő világot
 Magyarul eszmélni, úgy is érzeni!

Tört bilincsből, ifjak! szívetek tüzeben
 Készítsetek csengő, arany kardokat:
 Villogjanak fennen, sújtsanak keményen;
 Villanásuk legyen egy gondolat!
 Gondolat fakasszon nemzeti érzelmet...
 S el nem söpör a sors zúgó vihara:
 Kardok villanásán, eszmék fénye mellett
 Támad egy dicsőbb kor, boldogabb haza!"

... Így szólott a költő. Átszellemült arczczal. Ünneplő mentében. Ünnepi gyűlésben. Erős, emelt hanggal... Hangját most is hallom... Arczát ma is látom... Mint suhanó szellő mint egy édes álom: úgy szökken előmbe ez a gyönyörű kép. Felejthetetlen kép! Késő vénségemben, haló poromban is eleven szép emlék...

Nagy tornacsarnokunk boltozatja alatt, mintegy ezer ember. Lenn: a küldöttségek — komoly férfi arczok. Hátral az ifjuság: a lelkes ifjuság. És fenn az erkélyen a diszes hölgyesereg: nyíló rózsabimbók — szépséges asszonyok. Sötét Rembrandt-képnek virágos kertje. Márcziusi napfény feketéllő földön vidáman nevetve...

Szemben az emelvény diszes szőnyegekkel. Diszes személyekkel. Édes magyar hazánk, protestáns egyházunk vezérlő nagyjai, fénylő szövétneki! Köztük két apostol: Galambósz két testvér: Kún Bertalan püspök, Zelenka Pál püspök, köztük Molnár Viktor az új államtitkár... Tíz testvériskola népes küldöttsége. És két nesztortanár: két élő szimbolum. — Nyugalomban van bár — félszázados multnak, százados ujnak munkás alkotója... Élő bizonyosságuk neves tanítványuk — közöttük ül Pósa...

... Elhangzott az ének. Elzendült a zsoltár. Imának, beszédnek szintén vége van már Hangulat kél nyomán hallgatók lelkében. Áhitat az arczán, öröm a szívében...

S im, feláll a költő: Ifjuság bálványja: Már fellépését is riadó taps várja Aztán elül a zaj, mint lelepett méhraj: Minden siri esendben: feszült figyelemben... És szól, mint tanítvány: régi iskoláról; régi iskolának szín-magyarságáról... És im, a lelkekben — látszik képzetben — a régi iskola: magyarság temploma. Ősanyja ez ujnak... Dicsősége napján — ott a patak partján — sokan átölelik; sokan leborulnak. — Majd az ujat áldja imádságos szóval — csengő-bongós versben. Szép imája nyomán a széles teremben, örök élő hitnek szent madara robban... Égi fényben minden... Majd felemelt hangon — ma is tisztán hallom — szól a tanítókhöz; szól a tanítókhöz, hazaszeretetre, és magyar erkölcsre lelkesen buzdítván. — Idegennel szemben szent magyar eszmékben — nemzeti érzésben nől tanár tanítvány... Szeme, szava, tűz, láng! — Tört rab-bilincs csörren — férfi, nő, ifju s lány uszik a gyönyörben. Zeng, zúg lelkes éljen, tomboló taps-orkán. Ragad szent hevében mindenkit a költő — a nagy jövendő — ihletnek szárnyán... Mint az orgonaszó, kurucz tárogató — győztes csaták után: úgy bűgött a szava! Majd végére jutván, a mint elhallgatott, a mikor néma lett: szemek „villanásán, eszmék fénye mellett feltűnt a dicsőbb kor, a boldogabb haza!“... Leirni

nem lehet, mi most következett: Két öreg tanára — mint édes fiára — ráborult, könnyezett. . .

Mások is könnyeztek
Még ma is könnyeznek . . .!

*

Ilyen volt ez ünnep Igy szavalt a költő . . . Hangját ma is hallom. Lelkes arcát látom Mint suhanó szellő, mint egy édes álom: ugy szökken előmbe az a nyönyörű kép Felejt-hetetlen kép Késő vénségemben — haló poromban is eleven szép emlék . . . —ő.

*

A mindvégig magas színvonalu lelkes ünnepély lefolyá-sáról a „Gömör-Kishont“ így emlékezett meg részletesen:

Hetek óta folyó lázas és buzgó munkásság után, folyó hó 10-én kezdődött meg a helybeli egyesült protestáns főgim-názium történetében arany betűkkel megörökítendő ünnepély: a gimnázium egyesülésének félszázados évfordulója s az új palota felavatása alkalmából rendezett ünnepségek sorozata

A város lelkes hangulatban. ünnepi mezben volt, a hűvös októberi szél a házakra tüzött hatalmas nemzeti lobogókat lengette, s a kép egy vidéki nagy város forgalmát, élénkséget mutatta

Hétfőn délelőtt az ifjúság a tanárokkal élén, lobogó alatt vonult ki a pályaudvarra, hol tömérdek ember várta a püspök-ök érkezését — A $\frac{3}{4}$ 10 órai vonattal jöttek: Kun Bertalan ev ref püspök és Zelenke Pál ág ev. püspök. Velük jöttek: Szentiványi Árpád, Hevessy Bertalan, Jezsovits Károly kir tanácsos Selmeczbányáról. Fogadtatásuk igazán lelkes volt, s az igazgató-választmány, mely elnökeivel: Bornemisza László alispánnal és Kubinyi Aladár törvény-széki elnököl élén testületileg jelent meg, tiszteletteljesen üdvözölte a főpapokat. Loysch Ödön igazgató az intézet, Dr. Kovács László polgármester a város nevében üdvözölte az illusztris vendégeket, mire Kun Bertalan, a már megjelenésé-vel is tiszteletre geijesztő 89 éves agg férfiú, meleg hangon mondott köszönetet — A bevonulás után, mely hosszú kocsi-sorban történt, az ev. ref. püspök Czinke István ev ref. lelkésznél, az ág ev. püsdök pedig Glau f Pál főesperesnél

szállott meg s még aznap látogatásukkal tisztelték meg a fő-ispánt, alispánt, törvényszéki elnököt, polgármestert és a gim-názium igazgatóját.

Délben az ifjúság óriási lelkesedéssel fogadta a gyerme-kek édesszavu, s a hazafias érzelmek lánglelkü költőjét: Pósa Lajost, kit Dr. Wallentinyi Dezső tanár lendületes beszéd-del üdvözölt, mire Pósa Lajos igazán szivből fakadó köszö-netet mondva, többször ismételte, hogy ő csak hazajött az ő szeretteihez üdvözölni az új otthonba költöző iskolát, mely az ő második „édesanyja“ Poetikus beszédét szünni nem akaró lelkes éljenzéssel kísérték.

Minden vonatnál fogadták ezután az érkező vendégeket Eljött a sárospataki főiskola küldöttsége: Dr Székely György kollegiumi közigazgató, Dr Rácz Lajos gimnáziumi igazgató, Csontos József főgimnáziumi, Dr. Metzner Samu jogaka-démiai tanár. A miskolczi ev. ref. főgimnáziumtól Dr. Járm y József, Tóth Benő. Kiss Lajos, Csorba György és Bihari Ferencz. A nyiregyháza ág. ev. főgimnázium igazgatója: Leffler Samu. A késmárki ág. ev. lyceumból: Bruckner Károly igazgató és Báthory Andor tanár. Iglórol: Dr. Róth Róbert tanár, a kecskeméti ref főgimnáziumból: Fazekas Ferencz tanár, volt itteni professzor. Az orsz. középiskolai tanáregyesületet Dr. Schmidt Attila budapesti főgimn. tanár, a losonci áll. főgimnáziumot Beniczky Kálmán igazgató és György Lajos tanár, az eperjesi ev. főiskolát Dr. Wallen-tinyi Samu és Pesko Ödön tanárok, a rozsnyói ágost. ev főgimnáziumof: Szánthó József igazgató, Törköly János és Váry László tanárok képviselék

Délután érkezett meg a vallás- és közoktatásügyi kormány képviselője: Dr. Molnár Viktor min tan., kit Loysch Ödön igazgató kerekded beszéddel üdvözölt, mig dr. Kovács László a város nevében intézett hozzá szép szavakat, melyekre a kormány képviselője szívélyes hangon válaszolt, megköszönve a lelkes fo-gadtatást Biztosította a megjelenteket arról, hogy szívesen jött az ünnepélyre, mely nem helyi érdekű, hanem országos jelentőségű. A bemutatkozások után a kormány képviselője Há-mos László főispán szívesen látott vendégeként a vármegye-házára hajtattott, honnan a főispán társaságában a püspökök-höz, az ig. választmány elnökeihez, a főgimnázium igazgató-jához és a polgármesterhez ment látogatóba.

Este futótüzként terjedt el a hír, hogy a jelzett fáklyásmenetet megtartják s az ifjuság a kormány képviselője és a püspökök iránti tiszteletét és figelmét ez uton is kifejezheti 8 óra után szép négyes rendekben elindult a zenekarral élén 120 fáklyavivő s a sorfalak között óriási közönség s az ifjuság haladt szép rendben. A vármegyeház előtt elvonulva a Deák Ferencz-utcán, Erzsébet-téren át a Jánosi-utczába vonult a menet, hol az ev. ref. paplak előtt éljenezte lelkesen a püspököt. Innen a Kossuth-utczán végig haladva s közben az özv. Báthory Istvánné! megszállt Pósa-t is lelkesen megéljenezve az ág. ev. paplak előtt fejezték be a szép ovációt, mely után a főgimnáziumhoz vonultak és a fáklyákat eloltották.

E közben a „Tompa“ szállodában gyülekeztek az ismerkedési estélyre az idegen vendégek és a helybeli érdeklődők. Itt csakhamar kedélyes hangulat támadt s örömmel üdvözölték egymást a régi jó ismerősök, az ismeretlenek pedig egymással hamarosan megbarátkoztak. A főgimnázium tanári kara nevében Dr. Veres Samu lendületes pohárköszöntőben szeretetteljes meleg hangon üdvözölte a vendégeket, kiknek nevében Leffler Samu nyiregyházai gimnáziumi igazgató mondott talpraesett tószóban köszönetet. Az ismerkedési estély késő éjjeli órákban, lelkes hangulatban ért véget.

Másnap, okt. hó 11-én nagy volt az élénkség városunkban. Már 1/2 10 óra tájban sűrű csoportokban vonult a közönség és a sok küldöttség a főgimnázium gyönyörű épülete felé.

A tágas és a Lengyel-család házi kertésze által fenyőgalyakkal izlésesen feldiszitett tornacsarnokot hamarosan zsúfolásig megtöltötte a nagy és diszes közönség. Az erkélyt a hölgyek foglalták el s a padosorokban elhelyezkedtek a deputációk: az egyházak és összes közintézményeink képviselői. Lelkes éljenzéssel fogadták Pósa Lajost, ki két volt kedves tanára: Baksy István és Fábry János között foglalt helyet az emelvényen, melynek hátterében a Schwalm Nándor tanár által szépen megrajzolt Luther és Kálvin képe volt látható s melyen helyet foglaltak a szintén lelkes éljenzéssel fogadott Dr. Molnár Viktor min. tanácsos, Kún Bertalan és Zelenka Pál püspökök, Hámos László főispán, Bornemisza László és Kubinyi Aladár elnökök, Szentiványi Árpád a tiszai ág. ev. egyházkerület főfelügyelője, Farkas Ábrahám országgyűlési képviselő, Hevessy Bertalan, Mihalik Dezső, Mar-

ton János, Molnár József, Samarjay János, Farkas Zoltán, Dr. Kovács László polgármester, a főgimnáziumi igazgató-választmányának összes tagjai, másik oldalon pedig a vidéki tanintézetek képviselői. Ott voltak még az egyházak képviselői: Szémann Endre prépost-plébános, a kishonti ág. ev. esperesség Liszkay János; a gömöri ág. hitv. ev. esperesség Terray Gyula; és a gömöri ev. ref. egyházmegye Nagy Pál főesperes vezetése mellett, az izraeliták képviselői Singer S. Leó főrabbi vezetésével, a vármegye, a város, az összes tanintézetek és kulturintézmények küldöttei.

Az ünnepélyen első volt a Hujber József által vezényelt s a helybeli ev. ref. és ág. ev. egyházi kántorok egyesítéséből alakult kar gyönyörű éneke, melynek elhangzása után Bornemisza László az igazgató-választmány elnöke a következő szép szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt:

Tisztelt ünneplő közönség!

Igaz örömmel emelem fel szavamat, ezen ünnepélyes alkalommal, az igaz öröm érzetével, melyet több évtizedre terjedő buzgó törekvésnek, és hosszú fáradságos munkásságának sikere s megvalósulása, önkéntelenül is fakaszt — minden nemesen érző egyén szívében

Örül szívünk, lelkünk e mai napon: hogy egyesült protest. főgymnasiumunk fennállásának ötvenedik évfordulóját és egyidejűleg diszes új gimnáziumi épületünk felavatását ünnepelehetjük!

Ezen kettős örömnép emléke, maradandólag megőrizve, legfényesebb lapját fogja képezni főgymnasiumunk történetének, jelentőségénél és fontosságánál fogva pedig kívánatos és méltó lenne arra, hogy vármegyénk és a két érdekelt egyházkerület határain túl is, az országban méltányló figyelemben részesíttessék.

Mert főgymnasiumunk, az egyetlen közművelődési intézmény az egész országban, melyet a két testvér protestáns hitfelekezet kölcsönösen, egyezményileg megállapított paritás alapján tart fenn. — És ha figyelmesen végig tekintünk ezen lefolyt ötvenéves múlt eseményein, fényes és kétségbevonhatatlan bizonyítékait találjuk azokban annak: hogy a két testvér protestáns hitfelekezet, egymás iránti barátságos jóindulatát, a jogoknak kölcsönös tiszteletben tartása, a köteleességek egyen-

A ti kezetekben van a haza sorsa:
 Legdrágább kincsünkre jól vigyázzatok!
 A gyermek-szívbe, e tavaszi bokorba
 Tiszta ős erkölcsöt harmatozzatok!
 A tudományt is úgy tanítsátok folyvást,
 Hogy magyar lélektől legyen lelkezett.
 Nyissátok meg mélyen a nemzeti forrást:
 Nélküle nem élünk új évezredet.

Nagyvilági, esalfa, hivogató ösvény
 Folyamokat szívó tengerbe vezet;
 Rétjeink illatát elmossa az örvény:
 Hullámfodraival temet, csak temet.
 Honi égnek képét ringató folyamból
 Mi lesz? Az óceán tűnő könnye csak
 Vissza-visszasír az idegen habokból:
 Lenne itthon inkább csendes kis patak

Óh, magyar tanítók! mindnyájatok ajka
 Nemzeti nevelés oltára legyen;
 A szabadság lelke égve égjen rajta:
 Tárgitsatok egyre a bilincseken!
 Tördeljétek össze valamennyi lánczot,
 Mely a szabad eszmék szárnyait szegi;
 Tanítsátok meg a serdülő világot
 Magyarul eszmélni, úgy is érzeni!

Tört bilincsből, ifjak! szívetek tüzeben
 Készítsetek csengő, arany kardokat:
 Villogjanak fennen, sújtsanak keményen;
 Villanásuk legyen egy egy gondolat!
 Gondolat fakasszon nemzeti érzelmet...
 S el nem söpör a sors zúgó vihara:
 Kardok villanásán, eszmék fénye mellett
 Támad egy dicsőbb kor, boldogabb haza!"

... Így szólott a költő. Átszellemült arczczal. Ünneplő mentében. Ünnepi gyűlésben. Erős, emelt hanggal... Hangját most is hallom... Arczát ma is látom... Mint suhanó szellő mint egy édes álom: úgy szökken előmbe ez a gyönyörű kép. Felejthetetlen kép! Késő vénségemben, haló poromban is eleven szép emlék...

Nagy tornacsarnokunk boltozatja alatt, mintegy ezer ember. Lenn: a küldöttségek — komoly férfi arcok. Hátral az ifjuság: a lelkes ifjuság. És fenn az erkélyen a diszes hölgyesereg: nyíló rózsabimbók — szépséges asszonyok. Sötét Rembrandt-képnek virágos kertje. Márcziusi napfény feketéllő földön vidáman nevetve...

Szemben az emelvény diszes szőnyegekkel. Diszes személyekkel. Édes magyar hazánk, protestáns egyházunk vezérlő nagyjai, fénylő szövétneki! Köztük két apostol: Galambósz két testvér: Kún Bertalan püspök, Zelenka Pál püspök, köztük Molnár Viktor az új államtitkár... Tíz testvériskola népes küldöttsége. És két neszortanár: két élő szimbolum. — Nyugalomban van bár — félszázados multnak, százados ujnak munkás alkotója... Élő bizonyosságuk neves tanítványuk — közöttük ül Pósa...

... Elhangzott az ének. Elzendült a zsoltár. Imának, beszédnek szintén vége van már Hangulat kél nyomán hallgatók lelkében. Áhitat az arczán, öröm a szívében...

S im, feláll a költő: Ifjuság bálványa: Már fellépését is riadó taps várja Aztán elül a zaj, mint lelepett méhraj: Minden siri csendben: feszült figyelemben... És szól, mint tanítvány: régi iskoláról; régi iskolának szín-magyarságáról... És im, a lelkekben — látszik képzeletben — a régi iskola: magyarság temploma. Ősanyja ez ujnak... Dicsősége napján — ott a patak partján — sokan átölelik; sokan leborulnak. — Majd az ujat áldja imádságos szóval — csengő-bongós versben. Szép imája nyomán a széles teremben, örök élő hitnek szent madara rebben... Égi fényben minden... Majd felemelt hangon — ma is tisztán hallom — szól a tanítókhöz; szól a tanítókhöz, hazaszeretetre, ős magyar erkölcsre lelkesen buzdítván. — Idegennel szemben szent magyar eszmékben — nemzeti érzésben nő tanár tanítvány... Szeme, szava, tűz, láng! — Tört rab-bilincs csörren — férfi, nő, ifju s lány uszik a gyönyörben. Zeng, zúg lelkes éljen, tomboló taps-orkán. Ragad szent hevében mindenkit a költő — a nagy jövendő — ihletnek szárnyán... Mint az orgonaszó, kurucz tárogató — győztes csaták után: úgy búgott a szava! Majd végére jutván, a mint elhallgatott, a mikor néma lett: szemek „villanásán, eszmék fénye mellett feltűnt a dicsőbb kor, a boldogabb haza!“... Leirni

nem lehet, mi most következett: Két öreg tanára — mint édes fiára — ráborult, könnyezett...

Mások is könnyeztek
Még ma is könnyeznek ...!

*

Ilyen volt ez ünnep Igy szavalt a költő... Hangját ma is hallok. Lelkes arcát látom Mint suhanó szellő, mint egy édes álom: ugy szokken előmbe az a nyönyörű kép Felejt-hetetlen kép Késő vénségemben — haló poromban is eleven szép emlék...

—ő.

*

A mindvégig magas színvonalu lelkes ünnepély lefolyá-sáról a „Gömör-Kishont“ így emlékezett meg részletesen:

Hetek óta folyó lázas és buzgó munkásság után, folyó hó 10-én kezdődött meg a helybeli egyesült protestáns főgim-názium történetében arany betűkkel megörökítendő ünnepély: a gimnázium egyesülésének félszázados évfordulója s az új palota felavatása alkalmából rendezett ünnepségek sorozata

A város lelkes hangulatban. ünnepi mezben volt, a hűvös októberi szél a házakra tüzött hatalmas nemzeti lobogókat lengette, s a kép egy vidéki nagy város forgalmát, élénkiségét mutatta

Hétfőn délelőtt az ifjúság a tanárokkal élén, lobogó alatt vonult ki a pályaudvarra, hol tömérdek ember várta a püspök-ök érkezését — A 3/4 10 órai vonattal jöttek: Kun Bertalan ev ref püspök és Zelenke Pál ág ev. püspök. Velük jöttek: Szentiványi Árpád, Hevessy Bertalan, Jezsovits Károly kir tanácsos Selmezbányáról. Fogadtatásuk igazán lelkes volt, s az igazgató-választmány, mely elnökeivel: Bornemisza László alispánnal és Kubinyi Aladár törvény-széki elnököl élén testületileg jelent meg, tiszteletteljesen üdvözölte a főpapokat. Loysch Ödön igazgató az intézet, Dr. Kovács László polgármester a város nevében üdvözölte az illusztris vendégeket, mire Kun Bertalan, a már megjelenésével is tiszteletre gerjesztő 89 éves agg férfiú, meleg hangon mondott köszönetet — A bevonulás után, mely hosszú kocsi-sorban történt, az ev. ref. püspök Czinke István ev. ref. lelkésznel, az ág ev. püspök pedig Glaufer Pál főesperesnél

szállott meg s még aznap látogatásukkal tisztelték meg a főispánt, alispánt, törvényszéki elnököt, polgármestert és a gim-názium igazgatóját.

Délben az ifjúság óriási lelkesedéssel fogadta a gyerme-kek édesszavú, s a hazafias érzelmek lánglelkű költőjét: Pósa Lajost, kit Dr. Wallentinyi Dezső tanár lendületes beszéd-del üdvözölt, mire Pósa Lajos igazán szívből fakadó köszö-netet mondva, többször ismételte, hogy ő csak hazajött az ő szeretteihez üdvözölni az új otthonba költöző iskolát, mely az ő második „édesanyja“ Poetikus beszédét szünni nem akaró lelkes éljenzéssel kísérték.

Minden vonatnál fogadták ezután az érkező vendégeket Eljött a sárospataki főiskola küldöttsége: Dr. Székely György kollegiumi közigazgató, Dr. Rácz Lajos gimnáziumi igazgató, Csontos József főgimnáziumi, Dr. Metzner Samu jogaka-démiai tanár. A miskolczi ev. ref. főgimnáziumtól Dr. Jármay József, Tóth Benő. Kiss Lajos, Csorba György és Bihari Ferencz. A nyiregyházai ág. ev. főgimnázium igazgatója: Leffler Samu. A késmárki ág. ev. lyceumból: Bruckner Károly igazgató és Báthory Andor tanár. Iglóról: Dr. Róth Róbert tanár, a kecskeméti ref. főgimnáziumból: Fazekas Ferencz tanár, volt itteni professzor. Az orsz. középiskolai tanáregyesületet Dr. Schmidt Attila budapesti főgimn. tanár, a losonci áll. főgimnáziumot Beniczky Kálmán igazgató és György Lajos tanár, az eperjesi ev. főiskolát Dr. Wallen-tinyi Samu és Pesko Ödön tanárok, a rozsnyói ágost. ev. főgimnáziumof: Szánthó József igazgató, Törköly János és Váry László tanárok képviselék

Délután érkezett meg a vallás- és közoktatásügyi kormány képviselője: Dr. Molnár Viktor min. tan., kit Loysch Ödön igazgató kerekded beszéddel üdvözölt, míg dr. Kovács László a város nevében intézett hozzá szép szavakat, melyekre a kormány képviselője szívélyes hangon válaszolt, megköszönve a lelkes fo-gadtatást Biztosította a megjelenteket arról, hogy szívesen jött az ünnepélyre, mely nem helyi érdekű, hanem országos jelentőségű. A bemutatkozások után a kormány képviselője Há-mos László főispán szívesen látott vendégeként a vármegye-házára hajtatott, honnan a főispán társaságában a püspökök-höz, az ig. választmány elnökeihez, a főgimnázium igazgató-jához és a polgármesterhez ment látogatóba.

Este futótüzként terjedt el a hír, hogy a jelzett fáklyásmenetet megtartják s az ifjuság a kormány képviselője és a püspökök iránti tiszteletét és figelmét ez uton is kifejezheti 8 óra után szép négyes rendekben elindult a zenekarral élén 120 fáklyavívó s a sorfalak között óriási közönség s az ifjuság haladt szép rendben. A vármegyeház előtt elvonulva a Deák Ferencz-utcán, Erzsébet-téren át a Jánosi-utczába vonult a menet, hol az ev. ref. paplak előtt éljenezte lelkesen a püspököt. Innen a Kossuth-utczán végig haladva s közben az özv. Báthory Istvánnénál megszállt Pósa is lelkesen megéljenezve az ág. ev. paplak előtt fejezték be a szép ovációt, mely után a főgimnáziumhoz vonultak és a fáklyákat eloltották.

El közben a „Tompa“ szállodában gyülekeztek az ismerkedési estélyre az idegen vendégek és a helybeli érdeklődők. Itt csakhamar kedélyes hangulat támadt s örömmel üdvözölték egymást a régi jó ismerősök, az ismeretlenek pedig egymással hamarosan megbarátkoztak. A főgimnázium tanári kara nevében Dr. Veres Samu lendületes pohárköszöntőben szeretetteljes meleg hangon üdvözölte a vendégeket, kiknek nevében Leffler Samu nyiregyházai gimnáziumi igazgató mondott talpraesett tószttban köszönetet. Az ismerkedési estély késő éjjeli órákban, lelkes hangulatban ért véget.

Másnap, okt. hó 11-én nagy volt az élénkség városunkban. Már $\frac{1}{2}$ 10 óra tájban sűrű csoportokban vonult a közönség és a sok küldöttség a főgimnázium gyönyörű épülete felé.

A tágas és a Lengyel-család házi kertésze által fenyőgalyakkal izlésesen feldiszitett tornaacsarnokot hamarosan zsúfolásig megtöltötte a nagy és diszes közönség. Az erkélyt a hölgyek foglalták el s a padsorokban elhelyezkedtek a deputációk: az egyházak és összes közintézményeink képviselői. Lelkes éljenzéssel fogadták Pósa Lajost, ki két volt kedves tanára: Baksay István és Fábry János között foglalt helyet az emelvényen, melynek hátterében a Schwalm Nándor tanár által szépen megrajzolt Luther és Kálvin képe volt látható s melyen helyet foglaltak a szintén lelkes éljenzéssel fogadott Dr. Molnár Viktor min. tanácsos, Kún Bertalan és Zelenka Pál püspökök, Hámos László főispán, Bornemisza László és Kubinyi Aladár elnökök, Szentiványi Árpád a tiszai ág. ev. egyházkerület főfelügyelője, Farkas Ábrahám országgyűlési képviselő, Hevessy Bertalan, Mihalik Dezső, Mar-

ton János, Molnár József, Samarjay János, Farkas Zoltán, Dr. Kovács László polgármester, a főgimnáziumi igazgató-választmányának összes tagjai, másik oldalon pedig a vidéki tanintézetek képviselői. Ott voltak még az egyházak képviselői: Szémann Endre prépost-plébános, a kishonti ág. ev. esperesség Liszkay János; a gömöri ág. hitv. ev. esperesség Terray Gyula; és a gömöri ev. ref. egyházmegye Nagy Pál főesperes vezetése mellett, az izraeliták képviselői Singer S. Leó főrabbi vezetésével, a vármegye, a város, az összes tanintézetek és kulturintézmények küldöttei.

Az ünnepélyen első volt a Hujber József által vezényelt s a helybeli ev. ref. és ág. ev. egyházi kántorok egyesítéséből alakult kar gyönyörű éneke, melynek elhangzása után Bornemisza László az igazgató-választmány elnöke a következő szép szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt:

Tisztelt ünneplő közönség!

Igaz örömmel emelem fel szavamat, ezen ünnepélyes alkalommal, az igaz öröm érzetével, melyet több évtizedre terjedő buzgó törekvésnek, és hosszú fáradságos munkásságának sikere s megvalósulása, önkéntelenül is fakaszt — minden nemesen érző egyén szívében

Örül szívünk, lelkünk e mai napon: hogy egyesült protest. főgymnásiumunk fennállásának ötvenedik évfordulóját és egyidejűleg diszes új gimnáziumi épületünk felavatását ünnepelehetjük!

Ezen kettős örömnem emléke, maradandólag megőrizve, legfényesebb lapját fogja képezni főgymnásiumunk történetének, jelentőségénél és fontosságánál fogva pedig kívánatos és méltó lenne arra, hogy vármegyénk és a két érdekelt egyházkerület határain túl is, az országban méltányló figyelemben részesíttessék.

Mert főgymnáziumunk, az egyetlen közművelődési intézmény az egész országban, melyet a két testvér protestáns hitfelekezet kölesönösen, egyezményileg megállapított paritás alapján tart fenn. — És ha figyelmesen végig tekintünk ezen lefolyt ötvenéves múlt eseményein, fényes és kétségbevonhatlan bizonyítékait találjuk azokban annak: hogy a két testvér protestáns hitfelekezet, egymás iránti barátságos jóindulatát, a jogoknak kölesönös tiszteletben tartása, a köteleességek egyen-

lő megosztása és tiszta erkölcsi alapon való teljesítésének közös és kötelező átérzése mellett, nagy feladatok és nemes törekvések megvalósítása érdekében, céltudatos és sikeres munkásságot teljesíteni képes és hivatva van. De más részről azon körülmény, hogy egyházi főhatóságaink jó indulatu buzdítása és hathatós támogatása, valamint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak becses pártfogása és nagylelkű anyagi segélyezése mellett egyesült protestáns főgymnásiumunknak, mely itt a tiszta magyarság véghatárán, a magyar közművelődés terjesztése, az ifjúságnak hazafias szellemben való tudományos kiképzése, a magyar állameszme megszilárdítása érdekében, fontos nemzeti feladatot van hivatva megvalósítani, ezen — a köz kívánalmainak minden tekintetben megfelelő s különben is diszes épületet felemelhettük s azt rendeltetési nemes céljaira, e mai napon felavatva átadhadjuk nemcsak helyi, hanem országos tanügyi szempontból tekintve is: jelentőségteljes és figyelemre méltó örvendetes eseményt képez.

Fokozza örömünket, hogy ezen ünnepélyünket mindkét egyházkerületünknek érdemekben gazdag főpásztorai: méltóságos Kún Bertalan és méltóságos Zelenka Pál püspökök urak személyes megjelenésükkel megtisztelni kegyesek voltak és hogy a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur megbízott helyetteseként méltóságos Molnár Viktor miniszteri tanácsos urat körünkben tisztelhetjük. Fogadják mindhárman szívesen, legőszintébb tiszteletteljes üdvözlömetet.

Örömmel üdvözlöm többi igen tisztelt vendégeinket, kik szíves meghívásunk folytán testvéries, barátságos jó indulattal itt megjelenni szívesek voltak, hogy örömünkben résztvéve — ünnepélyünk bensőségét — fényét és díszt emeljék.

Szívesen üdvözlöm végre mindazokat a tisztelt barátainkat, kik érdeklődve főgymnáziumunk iránt, ezen ünnepélyünkön megjelentek, hogy a közörömnek osztályosai lehessenek.

Ezek után azon legbensőbb óhajjal, hogy ezen épület legyen a magyar nemzeti közművelődésnek, a tudományos ismeretek terjesztésének oros vára, hirdesse, tanítsa nemzedékről-nemzedékre a hazaszeretetnek, hithűségnek és igaz protestáns szellemnek nemesítő magasztos eszméit! Felkérem

a két püspök ur ő méltóságát, hogy ezen új gimnáziumi épületünket rendeltetési nemes céljaira egyházilag felavatni és általadni kegyesek legyenek.

Ez érzelmeiktől áthatva — tisztelt ünneplő közönség! fogadják egyenként és összesen mindnyájan legőszintébb üdvözlömetnek kifejezését!

A lelkes éljenzés után a tiszáninnyi ev. ref. egyházkerület tisztos agg püspöke: Kún Bertalan következő szép imát mondotta.

Örök Isten, hatalmas ura a természeti és erkölcsi világnak, ki a múlt idők történeteivel s azokból meritett tapasztalatokkal tanítasz minket a Te irántad való háladatosságra, — abból folyó köteleességekre; más részről ezekből meritett tanúságokkal mutatsz nekünk biztos utat arra is, hogy kelljen saját testi, lelki jólétünket biztos alapokon megépíteni: mivel kezdhethetnénk meg mai ünnepünket, a tudomány, erkölcsiség, vallásosság, általában a közművelődés terjesztésére felállított épületnek felavatási szent ünnepét, mint azzal, hogy több mint egy félszázaddal ezelőtt történt dolgokról emlékezünk meg. — Félszázaddal ezelőtt történt ugyanis az meg, hogy a magyar honi két protestáns hitfelekezet, e vidéken letelepedett buzgó hiveinek lelkiismeretében megszólalt a Te lelkesedés ereje és egyesülvén a szeretetben és lelkesedésben, megalapítottak itt, a legszebb remények között, egy közös tanintézetet, és atyai oltalmad szárnyai alatt, mustármagból egy terebély fává nevelkedett azóta ezen intézet ugyannyira, hogy jótékony árnya alá nem volt már befogadni képes a muzsák nagygyá nőt seregét, új és nagyobb templomot kellett építeni a tudomány-szomjas tanuló ifjúságnak és ezen templom, ime a Te atyai segedelmed után, s édes magyar hazánk bölcs kormányának gondoskodásából itt áll e diszben, két összeölelköző hitfelekezet buzgóságának, reményének örömes érzései által lengeztetett zászlók hirdetik a hálát, melyet érezünk a Te jószágodért, érez a muzsák ifju serege, melyet egyesülve emelünk hozzád szívünk oltáráról.

Vedd kedvesen jó Atyánk, Istenünk e hálaáldozatot, melyet szent célban és szeretetben összeforrt szívek emelnek hozzád: e hála a legszebb záloga annak, hogy népünk lelkesedik a jóért, szépért; áldozatkészségét nem vonja meg oly intézetektől, melyekben a Te félelmed, tiszteleted a tudomány

és erkölcsiség, a haza iránti lángoló szeretet ápoltnak, melyeknek uralma alatt érhető el szívünk azon forró óhajta is, hogy jöjjön el közénk mielőbb az egy akol és pásztor boldog kora is.

Mi segíthetne e szent czélhoz bennünket biztosabban, mint az iskola? mint a különféle nevelő intézetek, jótékony egyesületek? Tiszteleted szent oltáránál áldozik azon nép, mely ezekre készséggel adja össze filléreit. Fenn marad annak neve és emlékezete és fényleni fog örökkön örökké, mint a csillagok.

E hittel éleszd óh Atyánk! közöttünk a buzgóságot, áldozatkésztséget. E hitnek szép eredményeként mutatjuk be ez ünnepélyes órákban ezen diszes épületet is, — szenteld fel ezt a muzsák állandó templomává, az említett szent czélokra, hogy szeressenek ebbe szorgalmasan járni, legyen ez mindazon lelki, szellemi, erkölcsi erők forrása, melyek az embert a föld urává teszik, melyek hatalmába adják a természeti erőket, hogy azok által csodás dolgokat műveljenek, megkönnyítsék magukra nézve a földi élet terheit, uralkodjanak a föld felett, hatalmuk alá hódítsák ennek állatjait, termékenységre kényszerítsék ennek kebelét. Kivülről is vedd ezt oltalmad alá, tarsd fenn ezt századokról-századokra; szelidítsd meg az elemek erejét is, hogy kiméletesen vonuljanak el e felett: hogy így megvédve, annál hatalmasabban löveljen szét falai közül a tudomány lelket-világító, a vallásos hit szívet-nemesítő fényje: a közjóért, hazáért lángoló lelkesedés és szeretet, általában minden nemes és hasznos ismeretek, melyek képed másává képzik az embert, áradjanak ki ennek falai közül hazaszerte, mindenfelé.

Igy szenteld fel; így add át jó Atyánk! a tudományok ezen csarnokát a közhasználatnak; és hogy ennek falai között időről-időre folytatandó komoly és szent munka áldásos legyen, állíts ebbe oly hű, lelkes, hivatásukat teljesen érző tanerőket, előjárókat, pártfogókat, kik hivatásuk magaslatán állva, lélek szerint lesznek papjaivá a tudományok e szent templomának, s eszközölni fogják, hogy iskola és egyház versenyezzenek egymással arra, hogy összeolvasztván a különböző nemzeti-ségű népeket, tegyék azokat egy testté, különösen egy lélekké a boldog és szabad magyar haza szeretetében, birásában.

Azoknak pedig, kiknek szemök láttára s közvetlen befo-

lyásukkal emelkedett fel ezen diszes épület, adj jó Atyánk! továbbra is lelki, testi erőt a fontos munkára, legyen rájuk nézve e felavatási ünnep a lelkesedés pünkösdi ünnepévé, és ennek áldó hatása alatt folytassák tanításaikat s felügyelő és kormányzói tisztóket.

Ily, minden tekintetben és irányban helyesen felszerelt iskolákkal s virágzó tanintézetekkel áld meg óh Atyánk, az édes magyar hazát, nemzetet: hadd terjedjen ezek által közöttünk a nemzeti műveltség, értelmiség, a tiszta erkölcs, hazaszeretet; s legyen ezek által boldog a nemzet, a haza, a felkent király lelje népe boldogságán örömét; fény, dicsőség korszoruzza szent nevét. Hazánk kormánya legyen igazság és hazaszeretetben, törhetlenül erős! a Te szent nevedre pedig mindezek megvalósulása által, térjen hála, — dicséret, dicsőség a mi lelkünkől örökkön örökké! Amen.

A szívhez szóló áldás után Zelenka Pál a tiszai ág. ev. egyházkerület püspöke mondotta el következő nagy figyelemmel hallgatott nagyszabású beszédét:

„Hálaadás és dicsőítés áhitatával éghez felemelkedő fohász után nyomban átvesszük, felavatjuk és átadjuk ezt az új épületet rendeltetése czéljára, ünnepeljük pedig az öröm és remény vallásos érzelmeivel egyben, iskolánk közös voltának immár félszázados évfordulóját.

Ünnepeljük mindenekelőtt a két egyházkerületnek minden időkre ragyogó tényét, azt, hogy a sötét időkben egyesített osztrák és rimaszombati gimnáziumokat itt közös tulajdonban megtartotta, hitbuzgalom és áldozatkésztség által főgimnáziummá fejlesztette, kitartóan hűséges gondozással egységében, szellemében és érzületében színvonalra emelte és államczélokot is sikeresen munkáló ezen tényeért a magyar állam anyagi elismerését is megérdemelve megszerezte.

Ünnepeljük itt a főgimnázium kormányzásának tényezőit azért, hogy az ev. két egyház demokratikus szervezetét itt is megtartották és a szeretetteljes testvériség paritását sértetlenül megóvták, mindig hitűen, nemesen biztosították.

Ünnepeljük itt a tanári karban a szellemmunkásokat azért, hogy a patriarchális kor egyházas szellemével megáldottan, tudták a valójában evangéliomi keresztyén neveléstanítás által az ifjú nemzedék lelke-szívébe az igaz hitet, tudományt, ismereteket és műveltséget beoltani s őket a hazafiság lángoló

szeretetével, kettős azon és ezen áldással a tudomány magaslataira ép úgy, mint a közélet mélységeibe nevelői törekvéssel és szellematyai áldással kibocsátani.

Ünnepeljük itt mindazokat áldott emléken és valóságban, kik lelki, szivbeli s az ebből származott anyagi áldozattal váltak ezen intézetnek jóltevőivé, alapítóivá, a tudomány és hazaszeretet égi és földi fellegvárául azt fejlesztették, nemes ezen cselekedetek által hagyván magukról örökké ragyogó szent emléket.

Ünnepeljük itt a hazai közéletnek kezdettől termő fáját, azt az evangyéliumi két egyházegyetemet, a mely mint tanítva-nevelésnek és folyton haladásnak szent egyháza, a nagy próféta parancsához hiven: „tudakozza a régi ösvényeket, hogy lássa az utat, melyen lelki nyugalommal kell járnia“. A korszakoknak józan és magasb igényei elől sohasem zárkózott el; hazánk törvényhozásának intézkedéseit hazafias hódolattal fogadta, reformmunkáját a tanügy terén is hivatástudattal magáévá tette. Ormain a lelkiismereti szabadság zászlaját lobogtatta, véráldozattal is védte. Jogban, kötelességben az egyenlőséget hirdette és követte, a testvériség ellen még az üldözések sötét idejében sem vétett, a szellemi elmaradás ködeit a felvilágosodás égi fényével űzte s ezzel az eget kívánta nyitva látni, közelbe hozni mindig. Vágyaival, törekvéseivel e haza szent határain kívül soha nem bolyongott. Népét az égi tanoknak, a szent igének testbe öltöztetésére tanítá. Vezérelve volt: elvész a nép, a mely tudomány nélkül való s ezért nemzedékek felvilágosítására és művelésére iskolákat állított a szentélyek mellé. Közelbe hozta családok tűzhelyét, szentélyek oltáraihoz mindenütt. Vezérelve volt: „minden bölcsességnek kezdete az Ur félelme“ s ezért a vallás és erkölcs égi angyalaival szövetségben népének földi útját a Megváltó és Üdvözítő Ur példadása szerint az igaz boldogulás révpartjához s a tökéletesevésnek e földön tul terjedő végcéljához irányítá. Isten szive szerinti ember formálásának tudatával vezette a természetes embert a evangyéliomszerű vallásos lény összes kincseivel a a nemesedés lépcsőzetein fel.

Kor és állam követelményeivel lépést tartása azonban martyr-uton vezette közegyházainkat mindig. Isten kegyelmén kívül, a mely mentő és fenntartó isteni erő gyanánt élt és hatott közöttünk, önmaga erejére utalva nélkülöznie kellett a

legszükségeseb anyagi eszközöket is. Hitteljes fohász és áldozattal küzdelem azonban mindenkor tudta a gondhegyeket eltávolítani, tudott a külpusztulás romjai felett is új életet támasztani s szegényesen bár, ámde tisztességesen tudta hivatását betölteni. Nehemiás népe módjára védfegyverrel egyik, munkaeszközzel másik kezében védte és építette szent Jeruzsálem falait s a mi Istenünk hadakozik értünk, lángoló hitével felfogott minden csapást, legyőzött minden akadályt, s mély sebek közt égető kinok közt is tudott a szabadítás Istenének Halleluját zengeni. Ott pedig, hol minden erőfeszítés daczára sem volt elégséges a közérő, a Szenlélek által ihletett férfiakban és nőkben küldött segítő társakat az Ur, a ki a rideg kötelesség korlátain jóval felül meghozták hagyományaik, alapítványaik és adományaikban az élő köveket, intézmények erősítésére

Közegyházunknak Isten szent akarata által jelölt és kegyelmével egyengetett ezen régi ösvénye, útja volt kicsiben századokon keresztül ezen iskolának is.

Haladjon ezen nehéz, de áldásos uton, új ezen épületben is főgimnáziumunk.

Istent áldva és dicsóítva vesszük át ezt az új épületet az egyesült protestáns főgimnázium tulajdonába s átadjuk azt vallásos óhajjal a tényezők kezelése alá.

Átadjuk ezt az épületet az igazgató-tanács élén Neked tisztelt Elnök ur ki a fenntartó és kormányzó társelem képviselőjében a kormányzó vezérszerepében ez idő szerint hatékonyan közreműködöl. Töltsd be ezen helyedet ezen új épületben is a főgimnázium hármas hivatásának tudatával egyház, haza hű fiaként férfiasan. Légy ezen intézet élén vonzó, gyűjtő, vezető erő „hű sáfára a reátok bizott talentumoknak“ Légy nemes barátja a szellemi munkásoknak, istápolója életsorsuknak, nehéz hivatásuk akadályainak elhárítója, „hogya Te befolyásoddal is végezhessek szellemmunkájukat Istenadta jókedvvel mindig“. Légy egészséges kapcsa az iskola és a felsőbb hatóságoknak, az egyház fokozatos egységére ezen viszonyban is melegen törekvő. Kegyelmezzon munkás életednek, adja vezéri közreműködésedre égi áldását az Ur!

Átadjuk ezt az épületet Neked tisztelt Igazgató ur s Benned és Általad tanártársaid, kedves testvéreinknek. Ide

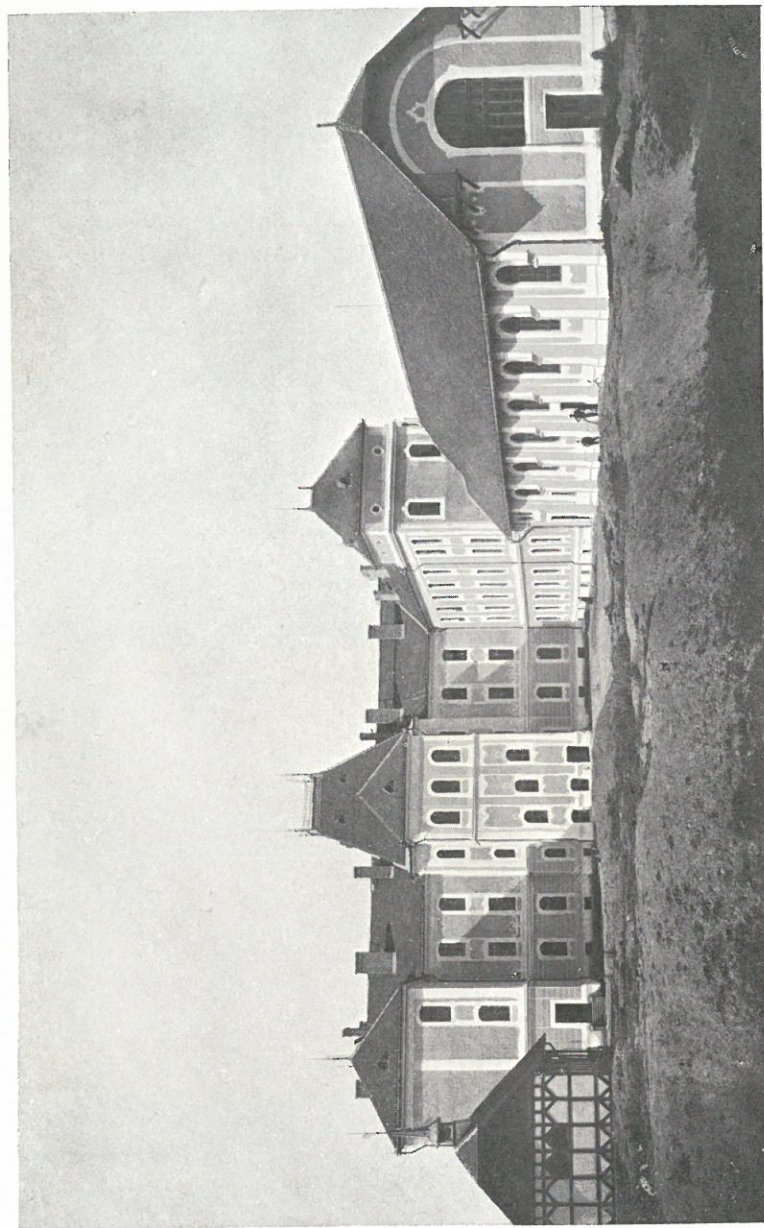
hozzátok a régi épület összes értékeit, az ifju nemzedékben a 2 egyház drága kincseit. Hozzátok ide a régiből a legrégebbet: egyházatok ősi szent hitét, a régi tanárok lángbuzgalmát, bölcsességét, atyai indulatát és önáldozatát. Gyujtsátok meg a reátok bizott fogékony lelkekben a tudomány földi fénye mellett a hit égi fényét. Neveljétek őket mindazokra, a mik nekik majd hivatást, hatalmat, biztosítékot nyujtanak a közéletben tisztességes élésre, az Ur rendelte pályájukon sikeres közreműködésre Vessétek be szellematyák módjára sziveikbe, lelkükbe a tudomány fényvilágával körülövedezett szeretetet egyházunk és hazánk, kegyeletes intézményei s azok legszentebbje a szülőcsalád iránt Legyetek a szent örökségnek átadói, biztosítói. Vezéreljen Téged, Titeket, áldjon meg az Ur.

Átadjuk ezzel a nyilvános használatra vallásos óhajjal. Lakozzék e házban az Urnak félelme Hirdetessék benne az ég igazságainak ismerete. Dicsőíttessék abban az Ur szent neve. Nyugodjék rajt, sugározzék abból is Isten szent áldása!

Ily áldásért fohással és munkával foglalatostkodók legyenek mindannyian áldottak a mi Urunk a Jézus Krisztus által“.

A lendületes beszéd után dr. Molnár Viktor miniszteri tanácsos, a közoktatási kormány képviselője emelkedett szólásra, s körülbelül ezeket mondotta:

„Nekem jutott a megtisztelő feladat, hogy a nagyméltóságú m. kir. közoktatásügyi miniszter ur meghagyásából a mai szép kettős ünnepen megjelenhettem és a miniszter ur üdvözlését és jó kívánatait átadhatom az intézet igazgató-tanácsának, tanári karának és az ifjuságnak. — És ha kérdem magamtól, hogy miben állanak e jó kívánatok, akkor egyszerűen utalok arra és azt a tanácsot adom önöknek, hogy cselekedjenek úgy, mint elődeik, a kik ezt az intézetet az XVII-ik századtól kezdve vezették, irányították. Cselekvésüknek legszebb példáját az intézet története nyujtja, mely dióhéjban magában foglalja nem csak a magyar közművelődés és tanügy történetét, hanem a két protestáns egyház küzdelmeit, sőt a magyar nemzet küzdelmét. Csak két mozzanatot akarok kiemelni az intézet multjából, melyek figyelmemet megragadták. Egyik arra az időre vonatkozik, mikor szabadságharcunkat leverték. Akkor történt, hogy a nehéz politikai viszonyok következtében szükségesnek látta a két protestáns egyház, hogy egyesüljön és egyesítse a rimaszombati református és osgyáni evangélikus

Főgimnázium udvari homlokzata.

iskolákat, hogy ellentállhasson a nemzetellenes politikának és hogy megtarthassák iskoláikat.

A második mozzanat későbbi időkre vonatkozik: 1860-ban a tanári kar elhatározta a magyar nyelv kötelező használatát. A tanári kart e miatt felettes hatósága megrójjá és azért is, mert vonakodik iskolájában a magyar nyelven kívül több nyelvet tanítani. A tanári kar ekkor megszünteti az érintkezést a felettes hatóságokkal. Ha azt kérdezzük, hogy miért volt bátorságuk így cselekedni, akkor a felelet könnyű. A felelet az, hogy a tanári kar megett állott ezen intézet igazgató-tanácsa, mely szilárdan rakta le az iskolának alapjait és örködött azok felett, de ott volt az intézet magyarsága felett éberem örködő kormány, mely félre tette a felekezeti féltékenykedést. De ezek a nehéz idők elmúltak, remélem és hiszem, bizonyosság ez a diszes szép épület, melyet a kormány is segített emelni, és bizonyosság a miniszter ur azon ígérete hogy továbbra is vállvetve akar működni a két protestáns egyház kormányaival. Most csak még egyet! Kivánom, hogy az isten áldása lebegjen ezen intézet és mirdazok felett, kik az intézet falain belül készülnek az élet nehéz küzdelmeihez és a magyar haza dicsőségére“.

Az éljenzés csillapulta után Szücs György ev. ref. kántor vezénylete mellett ismét egy szép karének következett, majd Loysch Ödön a főgimnázium jeles igazgatója olvasta fel következő, nagy gonddal megszerkesztett s szép reflexiókban bővelkedő ünnepi beszédét.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Csodálatosak az isteni gondviselés utjai! A virág a tavaszi kikelet első meleg mosolyával kibontakozik az anyaföld ölelő karjaiból és a mikor szirmainak pompájával, illatának kábitó édességével felüditette a természetet, az éltető nap csókjainak hidegülésével rendeltetését betöltve, elhervad, elfonnyad, észrevétlenül, megsiratlanul . . .

Az állat a titkok titka által világra jön és a mikor a természetbe mozgékonyágával életet öntött, az isteni gondviseléstől reá szabott idők végeztével visszavonul az erdők rejtett sűrűjébe, a sziklák megközelíthetetlen tömkelegébe és elfonnyad, elpusztul észrevétlenül, megsiratlanul . . .

Csupán a természet koronájának, az isten képére formált

embernek adta meg a végzet, hogy céljai legyenek és hogy ezeket a célokat testi és lelki fájdalmat okozó fáradságos küzdelem árán érhesse el.

Mert az emberiség történelme a folytonos küzdelem szakadatlan láncolata. Minél magasztosabb, minél ideálisabb az a cél, melyet a fejlődő szellem elérni akar, annál véresebb az a küzdelem, a mely érte kitör.

A bünbe merült Róma tespedt világát újabb, nemesebb életre rázta föl Krisztus isteni tana és mégis évszázadok vérözönébe került, míg a felebaráti szeretet tana diadalmaskodott a rabszolgaságon, az apostolok egyszerűsége az ó-világ feslett erkölsesein. A roppant hatalmában elbizakodott középkori egyház visszaéléseibe beleharsant Luther tiltakozó szava, a romlottság vészes örvénye felé siető emberiséget feltartóztatta Calvin vaskeze és mégis, titáni küzdelem volt az, a mely az egyszerűség létjogosultságát elismertette, a gondolkodás természetes szabadságát kiv vta. A kiváltságos osztályok zsarnoki, hatalmi körébe belemarkolt a népek forradalmának rettenetes keze és mégis milliók vére omlott, míg az emberiség tulnyomó többsége rákényszerítette egy kicsiny töredékére az egyenlőség fogalmát. Ember-vér áztatja a földgömb minden rögét, fájdalmas sóhajok keserű nyögését visszhangozza a végtelen idők minden perceze, és mindez azért, hogy az emberiség haladjon, tökélesedjék, nemesbüljön . .

Csodálatosak az isten utjai! Az érzéstelen világ, a lélektelen állat nem tiporja egymást. Egyedül az ember nem képes a békés fejlődés természetes útján feljutni arra az erkölcsi magaslatra, melyre az isteni kinyilatkoztatás rendelte; egyedül az isten képeire teremtett embert hozzák közelebb vad szenvedélyeket felkorbácsoló véres harczok ahhoz a magasztos, eszmei végezhélhoz, melyet a szent könyv ez igénytelen szavakkal határoz meg: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes . . .

Hazánk tevékeny részt vett mindig az eszmék véres forrongásában és bőven ontotta szive verejtékével azt a talajt, melyben az emberiség egyetemleges érdekei gyökereznek. Küzdött a keresztyénség magasztos eszméiért; harczolt a szellemi szabadság lélekemelő tanaiért. Fegyverben állott ősi jogai megvédéseért egy ármányos szomszéd fenyegető zsarnok-

sága ellen, sikra szállott Európa békéjeért a pogány pusztító forgetegével szemben.

De sohasem öltött küzdelme oly nagyszerű jelleget, sohasem domborodott ki annak egyetemleges jellege oly határozottan, mint a mikor az általános emberi szent jogok azon fenséges tanaiért ragadt fegyvert, melyek az emberi tökélesedés örök törvényéből folynak.

És mégis el kellett buknunk évezredek küzdelmünk legnagyobbszerűbbjében. Igaz, hogy az emberi szellemet halálos béklyóban szorító társadalmi korlátok megdőltek, igaz, hogy a fejlődés hatalmas keze széttiporta a középkor átkos maradványait, de a győztes abszolutizmus hagyományos önkényének egész súlyával nehezedett még egy időre e szerencsétlen nemzetre, mely csak véres küzdelmek keserű tapasztalatai árán tanulhatta meg azt az igazságot, hogy az egyesülésben rejlik az erő.

Ebbe a korszakban esik a rimaszombati egy. prot. gimnázium alapítása.

Az Európa ámuló lelkesedésétől kísért küzdelem megszűnt. A nemzet apostolai vérpadon, a nemzet gondolkodói börtönben. Halálos csend a véráztatta földön, mely még nem rég visszhangzott egy szabad nemzet lelkes örömétől. Csak a győzelemittas sas kárörvendő vijjogása hallszik néha-néha, a mikor lecsap, hogy a szent eszmék egy-egy harczosát karmaiba zárja. A reménység utolsó csillaga is a messze jövő halvány kódében vész el, mintha a költő szavait igazolná: multadban nincs öröm, jövődben nincs remény . . .

És ekkor a halálos csendet egy égi zsolozsma tiszta hangja töri meg: az elalélt nemzetet csüggedt elkeresedéséből felrázza Luther hatalmas riadója, a lemondó kétségbeesést biztatja a reformátusok zengzetes dala. . . .

Honnan e hang? Ki meri megtörni örömradiójával a csendet, a melyet annyi véráldozat árán csak az imént teremtett a hatalom, a zsarnokság keze?

Az ősi Kishontvármegye vezérférfiai jöttek össze, hogy kezet fogva a három százados rimaszombati ref. és az ugyan olyan idős osgyáni ev. iskola tanáraival, két gyenge fácskát ültessenek a hazai földbe, a melyek gyökerei majdan összenöve, a melyek ágai összefonódva, mint egyesült prot. gimnázium hirdessék a két testvérfelekezet békés együttműködé-

sét. A mi a nagy reformátusok sziklaszilárd meggyőződésén csorbát szenvedett, a mit évszázados viharok dúló fergetegében a közös veszélyek, a közös szenvedések, a közös megpróbáltatások összeforrasztani nem tudtak, a mit csak egyes álmódosók sóvár lelke a messze távol derengő ködében óhajtvá sejtett, mindazt meghozta e helyen 1853. október 11-ike. A két testvér-felekezet egyesült, hogy az elnyomott protestantizmusnak új oltárt, az üldözött hazafiságnak erős bástyát, az elhanyagolt tudománynak szent hajlékot emeljen. Ünnepi mezt öltött a város, ünnepi hangulat fennen dobogtatta a sziveket: Erős várunk a mi istenünk, a ki a közös veszélyben egyesítetted az erőket közös célra, Eljövél Szentlélek Uristen, hogy a kinek szavát a mult nem értette meg, a békeangyalt lehozzad a földre!

Igy született meg a rimaszombati egy protestáns gimnázium, egy eltiport nemzet fájdalmi és reményei közt; mint első tanulsága egy évezredes küzdelem egyetértésre intő szövegének.

Szerény materiális alappal lépett az élet küzdő terére. Az egyesülő két iskola együttes csekély alapvagyonra nem biztosította fennmaradását, hiszen alig érte el a 25000 frtot. De tanárai, a kik fenkölt gondolkodásukkal hivatásukat kenyérkeresetnek sohasem tekintették, hoztak magukkal oly erkölcsi tőkét, mely lételet minden anyagi kincsnel szilárdabban biztosíthatta: forró hazaszeretetet, erős protestáns kitartást, komoly munkakedvet és kötelességérzetet és rendíthetetlen bizalmat egy szebb jövőben. Ilyen erkölcsi alap birtokában az iskola pályája csak emelkedő, munkássága csak eredményes lehetett.

Az abszolút hatalom jogtipró szava hiába is készült e helyen, a nemzetiségek határmesgyéjén, a magyar nemzeti szellem megnyilatkozását megtörni; a reakció súlyos keze hiába akarta a protestantizmus szabadelvű tanait a mult felfogásának alárendelni: a magyar szabadság apostolai, két egyházfelekezet hitbuzgó harcosai szegültek ellen ennek a törekvésnek és e kettős vértől visszapattant a támadó fegyverek éle.

Ellenkezőleg, a nyomás sulya alatt megaczelosodott a tetterő, kétszeresen megnyilatkozott az ősi protestáns áldozatkészség és ez a sűrű, vészes felhő, mely hazánk és egyházunk egét a Bach-korszak és a pátens napjaiban borította, eltűnt, szétfoszlott, mint a köd a nap diadalmas sugarai előtt.

Megtörtlenül, sőt fejlődése virágában találta iskolánkat a kibékülés nagy esztendeje, 1867. és attól kezdve az intézet a magyar állam oltalma alatt rohamosan halad előre a fokozatos haladás útján. 1875-ben a régi épület szűknek bizonyulva, egy második emelettel egészített ki. 1878-ban büszke önérettel ünnepelhette fennállásának negyedszázados évfordulóját. 1884-ben az eddig VI. osztályu gimnázium kiegészítése határozott el és 1885-ben már megtarthatta első érettségi vizsgálatát protestáns egyházunk két lánglelkű vezérének, Zelenka Pál püspök és Zsilinszky Mihály államtitkár ő méltóságai elnöklete alatt. Az iskola fejlesztése a tanári kar kiegészítését tette szükségessé és minthogy az ezzel járó újabb terheket iskolánk nem bírta meg, a magas tanügyi kormány, méltányolva gimnáziumunk rendkívül fontos missióját e nemzetiségi vidéken, 1884. május 10-én aláirt szerződésében 7000 frt államszegélylyel biztosította jövőjét. Miután pedig ez az összeg sem bizonyult elegendőnek az évi szükséglet fedezésére, 1893-tól kezdve évről-évre emelkedett a rendes államszegély mellett kiutalványozott rendkívüli subventio, miglen annak maximuma az 1898 július 20-án létrejött újabb szerződésben 16000 forintban állapított meg.

A paedagogiai követelmények folytonos fejlődése és a tanulói fűség számának fokozatos emelkedése már abban az időben is szükségét mutatta új, a modern kor magas igényeinek mindenben megfelelő iskolaépület emelésének. De anyagi segélyforrásaink elégtelensége miatt ez eszme sokáig kivihetetlen ábrándkép maradt. Csak a midőn a mintaszerű állami iskolák bebizonyították, hogy a tanítás sikerének fokozásához mily elengedhetetlen kellék a modern környezet és felszerelés és a magas tanügyi kormány ebből kifolyólag évről-évre nagyobb összegeket irányzott elő részben a százados felekezeti iskolaépületek átalakítására, részben új iskolák építésére: csak akkor lehetett az építkezés gondolatával komolyabban és a sikerre való kilátással foglalkozni. A nyomban megindított és 200000 korona beruházási államszegély kieszközlését célzó mozgalmat siker is koronázta. A tanári kar önként lemondott az államszerződésben biztosított fizetési fokozatok betöltéséről és az ilyképen évente megtakarított összegből rövid idő alatt megvehető volt a 3241 □ öl kiterjedésű telek 27000 koronáért. Tanári testületünk akkori igazgatója: Bodor István,

fáradtságot, sikertelenséget, lankadást nem ismerő tevékenységgel egyengette az államsegély útjait, elévülhetetlen érdemeket szerezve ez által az építkezés megvalósítása körül. Az igazgató-tanácsnak, főként fáradhatatlan buzgóságu elnökei útján sikerült a kivitel elé tornyosuló anyagi akadályokat leküzdenie. Az akkori súlyos pénzügyi viszonyok miatt drága kölcsönpénzt mellőzve, iskolánk, egyházkerületeink két láng-lelkű vezérének engedélyével, saját alapjait ajánlotta fel kölcsönképen az államnak, 30 éven át fizetendő évi 11000 korona törlesztésének kötel zettsége mellett és a hivatása magaslátán álló tanügyi kormány, méltányolva nemes törekvéseiket, már 1902-ben kiutalványozta az első törlesztési részletet.

A kivitel ezek után már csak rövid idő kérdése lehetett. Az igazgató-tanács által hirdetett építési pályázat lejárván, a beérkezett tervek közül egyhangulag Tóth Béla helybeli műépítésznek 244000 koronára előirányzott nemes izlésről tanuskodó, paedagógiai és didaktikai szempontból egyaránt kifogástalan terve fogadtatott el. Igazgató-tanácsunk azon határozta, melylyel a helybeli ipar fellendítése céljából az egyes munkaköröket csoportosítva helybeli vállalkozókra bizta, teljes mértékben igazolta a hozzá fűzött várakozásokat. Mintha a lokalpatriotismus kettőzött munkásságra serkentette volna derék vállalkozóinkat, élükön Kalla Géza építő és Varga Lajos ácsmesterrel: mindnyájan igyekeztek a beléjük helyezett bizalomnak fokozottabb mértékben megfelelni, és hála, vállvetett munkásságuknak most, az egyesült két testvérfelekezet frigyének arany menyegzőjén egy fényes épület büszke falai hirdetik azt az erőt, mely a testvéri ölekezésből sarjadzott!

Ime, ez a rimaszombati egyesült prot. főgimnázium félszázados fejlődésének vázlatos története. Rohamos fejlődésében visszatükröződik magyar hazánk történeti multja. A mint az erők megoszlása ezer éven át lenyűgözte haladásunkat, hogy a véres korszak lezajlásával egyesített munkásságunk egy félszázad alatt sasszárnyakon ragadjon az emberi tökéletesedés magaslataira, éppen úgy a mi iskolánk is három századon át stagnált különválásában, míg az egyesülés pillanatától kettőzött erővel sietett előre a fejlődés kulturösvényein. De talán nem is csoda az. Ahol egy iskola élén oly férfiak állottak, a kiknek az ősi protestáns áldozatkészség magasztos példaa lásával a semmiből sikerült 531000 koronányi vagyont

teremtieniök, a hol a tiszta idealismus és a tudományok lángoló szeretote egyedül a lelkesedés szavaival és két kéz munkájával muzeumi kincseket tudott felhalmozni, a hol az ifjuság iránt táplált atyai szeretet és meleg barátság alap nélkül 73000 korona vagyonnal bíró virágzó tápintézetet emelt, ott az iskolának fejlődnie, erősödnie kellett. Már pedig ily férfiak irányították iskolánk sorsát nemeslelkű nestoraink: Baksay István, Fábry János, Zachar Gusztáv és Bodor István személyében.

A hol pedig a protestáns erő és tudománysszomj azzal a lángoló hazaszeretettel párosul, a mely csak egy fokozatot ismer: ki tehát nagyobb szolgálatot hazájának, ott, mélyen tisztelt ünneplő közönség, a nemzeti érzés, a nemzeti öntudat, a nemzeti erő melegágya van, abban az iskolában megszülethetett szellemileg irodalmunk egének három ragyogó csillaga: Pósa Lajos, Kiss József, Mikszáth Kálmán.

* * *

Ha elfogadjuk azt a tételt, hogy az emberiség fenséges és Istenhez vezető végcélját véres küzdelmek hosszú láncolata árán éri el és ha megbizunk a gondviselés osztó igazságszolgáltatásában, akkor ennek a nemzetnek, a mely történelmi hivatásból visszamaradt fejlődésében és ezer éve küzd létele mellett ideálokért, a béke mellett boldogulnia kell. És fog boldogulni. Más nemzetek civilizációja már az elvénhedés pervers hajtásait mutatja, a magyar szellem most kezdi hatalmas szárnyait bontogatni. Más nemzet csenevész vérébe csak a mesterséges felrissítés önt életet, a mi ereinket még a romlatlan ósanyag, a harcok hevében megedzett őserő duzzasztja.

Ha hivatásunk eddig az volt, hogy fegyveres kézzel őrizzük Európa kapujában a népek békéjét, úgy ezentul az legyen, hogy a szellem fegyvereivel biztosítsuk Európa jövőjét. És ebből az újabb szellemi küzdelemből ki fogja venni részét a rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium is; kiveszi azzal, hogy azt a lelkesedést, mely félszázad alatt munkaképességének oly fényes tanubizonyságát adta, nem engedi muló szalmatüzként elhamvadni, kiveszi azzal, hogy alapítói intenióinak megfelelően hirdeti a felekezeti türelmességet, a békés egyetértést, az egyesülést, mint az erő jelképét, mint a jövő célját.

Mert a történelemnek megvannak a maga változhatatlan törvényei és ezek arra tanítanak, hogy az emberi tökéletesedés örök és szent eszméje feltartóztathatlanul sodorja előre az emberiség tömegét a fejlődés útján. Megakasztani, visszatartani lehet ezt az eszmét rövid időre, de nincs az az erős kéz, nincs az a hajhatatlan akarat, nincs az a földi hatalom, mely azt végleg el tudná nyomni.

A két protestáns egyházfelekezet a testvéri szeretet és egyetértés ragyogó jelképeként áll fenn egymás mellett.

De jönni fog, mert jönni kell: az az idő, a midőn a két egyház kezét fog egymással, hogy az a roppant erkölcsi hatalom, mely mindegyikben külön-külön lakozik, az egyesülés kettős erejével szolgálja a közművelődés, a hazafiság, a protestantismus szent ügyét!

És akkor ez a hely, a melynek minden talpalatnyi rögét egy ezredéves mult, fiainak véráldozatával szentté avatta, még szentebb lesz. Mert ide fognak zarándokolni késő utódaink, mint ahhoz az oltárhoz a melyen először lobbant fel két testvér együttes áldozatának kettős pünkösdi lángnyelve, mint ahhoz a szószékhez, a melyről először hangzottak el az egyesülés, a testvériség győzhetetlen erőt adó igéi mint ahhoz a közös szentélyhez, a melyet az evangyéliumot megértő kor emelt intó, lelkesítő, követendő példa gyanánt minden idők és minden nemzedékek számára!

Ugy legyen!"

Az ünnepély egyik kimagasló mozzanata jött ezután, Pósa Lajos, a ragyogó tehetségű költő, lelkesedve és a hallgatóságot is lelkesítve, érzésteljesen szavalta el gyönyörű ünnepi ódáját, melynek minden strófája után falrengető tapsvihar és szünni nem akaró éljenzés hangzott fel. — Egyik igazi gyöngye ez a Pósa költeményeinek, melyről meglátszik, hogy mélyen érző szive melegét és határtalan lelkesedését akarta kifejezni.

Leirhatatlan az a lelkes éljenzés és tombolás, mely a végszavak nyomán hallatszott. Régi tanárai a költőt szeretettel, könnyező szemekkel vonták keblükre.

Még Szűts István az ifjuság nevében mondott sikerült beszédet.

Végül Bornemisza László elnök az ünnepélyt követő kezdő szép szavakkal fejezte be:

„Örömnepélyünk lefolyásának magasztosságától meghatva — szívem egész melegével mondok legbensőbb köszönetet mindazoknak, kik szives közreműködésük és részvételük által, annak fényét és sikerét emelni kegyesek voltak s az itt elhangzott lélekemelő beszédekben megnyilatkozott magasztos, nemes eszmék lelkesítő hatása alatt az igazgató-választmány nevében is kejelemtem és ígérem, hogy a tanári karral egyetértőleg, minden törekvésünk oda fog irányulni, hogy egyesült protestáns főgimnáziumunk magasztos hivatását betöltse, a hozzá fűzött reményeknek, a magyar nemzeti, közművelődési és tudományos ismeretek terjesztésének hazafiui lelkesedéssel és becsületes kötelességérzettel megfeleljen.

Szives megjelenésükért ismételve is köszönetemet kifejezve — kívánom, hogy mai szivesen látott vendégeink körünkbe magukat kellemesen és jól érezzék!! Ezzel örömnepélyünket bezárom!"

A közönség a Hymnusz éneklése közben oszlott szét azzal a felemelő tudattal, hogy ilyen magas színvonalon álló, szépen sikerült ünnepélyben városunk közönségének régen nem volt része.

Az ünnepély után a küldöttségek tisztelegtek a kormány képviselőjénél: Dr Molnár Viktor miniszteri tanácsosnál az igazgató szobájában és a tanácsteremben Kún Bertalan és Zelenka Pál püspököknél.

A tisztelegések alatt a két prot. egyházkerületneké s a losonczy áll. főgimnáziumnak tanárai együttesen felkeresték az ünneplő iskola tanári testületét s Dr. Székely György a sárospataki főiskola coll közigazgatója szivből jövő s szivhez szóló szép beszédben fejezte ki a rimaszombati tanári testület iránt érzett testvéri tiszteletüket, szeretetüket s küldöiknek meleg üdvözlését. E magasan szárnyaló, magvas üdvözlésre Loysch Ödön igazgató felelt, nagy hatással s benső örömmel tolmácsolván a tanári karnak hálás köszönetét s viszontüdvözlését.

Bár szitált az eső, de az ünnepélyről jövő notabilitások alaposan megszemléltek kívülről is a gyönyörű szép épületet, mely városunknak diszét képezi. A monumentális épületet Tóth Béla helybeli kiváló képzettségű műépítész tervezte. A renaissance stýlben épült két emeletes palota frontján s különösen a kapu felett izléses diszítés köti le a figyelmet. Az első emeleti erkély felett Calvin és Luther domborművé finoman

kidolgozott mellképe látható. A homlokzaton e felirat: „Pro litteris et virtutibus.“ (A tudománynak és az erénynek.) — Megemlitjük, hogy a vállalkozók mind helybeli iparosok voltak, kik feladatuknak jól megfeleleltek.

Az ünnepély után 2 órakor a „Három Rózsa“ szépen diszitett nagytermében gyülekezett a közönség, melynek sorai ban ott láttuk az összes notabilitásokat.

A banketten az első gyönyörű tóosztót Kubinyi Aladár tőle megszokott ékesszólással mondta a királyra, a következők szőlván:

„Mint a főgimnázium igazgató tanács egyik elnökének, — nekem jutott az a megtiszteltetés, hogy az ünnepélyen az első felköszöntőt én mondhassam el, — szívből teszem.

Magyarország koronás királyát nemcsak a korona fénye ékíti, de a király, mint ember és mint uralkodó egyaránt fényt áraszt magára a koronára.

Bámulatos, hogy annyi nehéz megpróbáltatás, annyi szörnyű csapás megtörni nem birta; mert férfi egészen; a bánat könnyei nála nem romboltak befelé, de igaz gyöngyökké változtatva, áldást hozóan hullottak és hullanak népeire.

Midőn ifjan, tetterősen trónra lépett, — tudjuk nagyon jól, — a tenger hullámai egekig csapkodtak, a dúló viharba egy szelid fehér galamb repült a béke olajágával, a királyt egy sziklára vezette, mely a törvény sziklája volt; — és a vihar lecsendesült, — a tenger elsimult.

De a tenger vize nyugtalan, mert két nagy folyam árja táplálja. A víz csak úgy és akkor él, ha mozog.

Ismét, — mint annyiszor már, — a hullámok mutatkoznak; — a hullám verése nem magas, de fájdalom! nem egyarányu, nem egyenletes.

A fehér galamb nincs többé!

Az ősz király áll egyedül, megtört reménnyel, de népei iránt változhatatlan szeretettel, sok keserűséggel, de gazdag tapasztalatokkal áll, — mint mindig állott, — azon a sziklán, ahova a fehér galamb vezette.

Két szívének kellene lenni, de az nem lehet!

Nagy szíve megtalálta mindig s megtalálja most is harmóniáját érzelmeinek!

A sors neki sokkal tartozik, ha van e földön igazság, a sorsnak ezt a tartozását be kell váltania!

Nyilvánuljon ez a beváltás abban, hogy őt a kegyelem istene népei, különösen hazánk javára sokáig, nagyon sokáig tartsa meg és engedje meglátni hosszú élete jutalmaként, most élte alkonyán, hogy népei egymást megértve, együtt munkálva, elégedettek és boldogok.

Hiszen a királyok és népeik boldogsága össze van forrva. Éljen a király!”

Utána Glaufl Pál főesperes mondott felköszöntőt a magas tanügyi kormány képviselőjére: dr. Molnár Viktor miniszteri tanácsosra; Molnár József ügyvéd: Kún Bertalan és Zelenka Pál püspökökre; Czinke István ev. ref. lelkész: Szentiványi Árpádra; dr. Veres Samu főgimn. tanár: Hámos László főispánra; Szentiványi Árpád: Kún Bertalanra; dr. Kovács László polgármester a vendégekre, a kiknek nevében Schmidt Attila budapesti főgimnáziumi tanár, mint az országos tanár-egyesület képviselője, mondott köszönetet; Czinke István: Kiss József és Pósa Lajosra; Kiss József tanáraitra: Baksay Istvánra és Fábry Jánosra; Hámos László főispán: a tanári testületre; Beniczky Kálmán losonci főgimnáziumi igazgató: az igazgató tanácsra és a tanári testületre; Hámos László főispán az igazgató-tanács elnökeire: Bornemisza László alispánra és Kubinyi Aladár törvényszéki elnökre: Böhm János főgimnáziumi tanár a kath. egyház és az izraelita hitközség képviselőire; Farkas Abraham országgyűlési képviselő: Széman Endre helybeli prépostra; Pósa Lajos: régi tanáraitra; Farkas Zoltán: Singer Leo helybeli főrabbi; Széman Endre prépost: a felekezetek közti egyetértésre; Singer S. Leo főrabbi: a főgimnázium hazafias missiójéért; Horváth Zoltán főgimnáziumi tanár: Tóth Béla műépítészre, Kalla Géza és Varga Lajos vállalkozókra; Fazekas Ferencz kecskeméti főgimnáziumi tanár: a tanári testületre stb.

Az ország minden részéből érkeztek szebbnél-szebb sürgönyi és levélbeli üdvözlések a rendezőséghez és a főgimnázium igazgatójához. Sürgönyileg fejezték ki jókívánásaikat: Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter, dr. Wlassics Gyula volt vallás- és közoktatásügyi miniszter, Zsilinszky Mihály államtitkár. Dr. Richter Aladár kolozsvári ny. rend. egyet. tanár; — a békéscsabai főgimnázium, a budapesti VI ker. állami főreáliskola, a késmárki áll. polgári és első keres-

kedelmi iskola, a selmeczbányai bányászok és erdészek, a Lampel-czég, az országos jabbi képzőintézet tanári kara, a szarvasi főgimnázium igazgatója és tanári kara, az esztergomi reáliskola, a nagyrócei polg. és felső kereskedelmi iskola tanártestülete, a miskolci ref. felsőbb leányiskola, dr. Uthy István (Ózd), a rozsnyói róm. kath. főgimnázium tanártestülete, Sárkány Imre (Szarvas), dr. Greisinger (Szepesbéla), a selmeczbányai lyceum tanári kara, a kisnyiszallási ev. ref. főgimnázium tanári kara, a máramarosszigeti főgimnázium, a pápai ev. ref. főgimnázium tanári kara, Lasz Samu főgimnáziumi tanár (Budapest), a kolozsvári ev. ref. kollégium tanári kara, dr. Kovács Gábor (Miskolc), dr. Szentessi Tóth Kálmán (Karczag), dobsinai áll. polgári fiúiskola tanártestülete.

Levélben: Mikszáth Kálmán, Kenessey Béla theol. igazgató (Kolozsvár), Csiky Lajos ev. ref. theol. akad. tanár (Debrecen), Lőrinczy György kir. tanfelügyelő (Komárom), dr. Nógrádi (Ruik) László főgimnázium tanár (Szolnok), ev. ref. főgimnázium tanári kara Hódmezővásárhely, tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi kollegium, Marton Lajos tanár (Budapest), stb. stb.

Este a diszes tornacsarnokban mintegy 600 főnyi diszes előkelő közönség jelenlétében élvezetes hangverseny volt a gimnáziumi ifjuság segítő egyesülete javára, a következő műsorrall:

1. **A szeretet himnusza.** Férőkar, Goll Jánostól. Karvezető **Matolcsy Pál** áll. el. leányiskolai igazgató

2. **Szigetvár ostroma.** (Tanácskozás. — Ostromrajz. — Végbucsu. — Ima. — Kiroh. nás.) Lavotta Jánostól. Zongorán előadja: **Pásztor Gyula** főgimnázium tanár.

3. **Költemények** Irta és felolvassa: **Kiss József.**

4. **Fanteisie sur des Melodies Hongroises par A. Rubinstein.** Zongorán előadja: **Medveczky Erzsike** kisasszony.

5. **A nővér.** Inczedy Lászlótól. Szavalja: **Terhes Ilonka** k. a.

6. **La Traviata.** Verdítől. Hegedűn játssza: **Veres Samu** dr., zongorán kíséri: **Pásztor Gyula** főgimnáziumi tanár.

7. **A hit és a tudomány apotheosisa. Éllőkép.** Rendezi: **Kathona Géza** áll. polgári leányiskolai igazgató, **Feketéné-Otte Hedvig** és dr. **Marikovszky Istvánné** urasszonyok közreműködésével.

A rendező urhölgyek: **Feketéné Otto Hedvig** és dr. **Marikovszky Istvánné** urasszonyok nemes izlését és körültekintő, aprólékosságig menő figyelmét igazolta az, hogy minden szerepet a neki legmegfelelőbb alakkal töltöttek be, ügyel-

tek a ruhákra, azoknak színét, milyenségét megadták; rendezték a részleteket. Az ő érdemük az a nagyszerű hatás, melyet a szereplők aztán létrehoztak. S meg kell emlékeznünk **Kathona Gézaról**, kinnek fejében született meg a terv; övé az eszme, a koncepczió s övé a kivitel oroszlánrésze. Alapgondolata az egész képnek tőle eredt: „a hit, tudomány, művészet Istenhez emel!” s valóban az eszme az élőképben megvalósult, ezt érezte mindenki. Gyönyörű és művészi volt az ölelkező két reformátor életnagyságu képe, melyet a gimnázium kitűnő professzora, **Schwalm Nándor** készített.

Sok taps és éljenzés jutalmazta valamennyi szereplőt és a tanári rendező bizottságot. A hangversenyt táncz követte, mely kivilágos-kivirradtik jó kedvben, vidám hangulatban folyt le. Ugy, hogy a közléről és a távolról egybegyűlt vendégek zöme csak másnap oszlott szét szívében lelkében egy nagyszabásu ünnepség kellemes emlékeivel s azon felemelő érzéssel és meggyőződéssel, melynek ugy a püspökök mint a min. képviselő, valamint a többi vendégek többször is hangos kifejezést adtak, hogy a t. i. rimaszombati egy. prot. főgimnáziumnak a magyarság és a protestantizmus e félszázados viharedzett, erős végvárának e lefolyt kettős nagy örömnepén nemcsak az egész magyar protestáns világnak volt ünnepe, hanem az egész magyarságnak is.

Méltó befejezésül közöljük a „Magyar Szó“ 1904. okt. 16-iki számából a következő szép czikket:

Utóhangok a rimaszombati prot. főgymnázium fölavatásához.

A Rimaszombatban folyó hó 11-én lefolyt kettős ünnepély felidézett nagyszerű, lélekemelő hatásában éppoly páratlan, mint maga emez egyesült felekezeti középiskolánk is egyedül páratlanul áll az egész országban. A félszázaddal ezelőtt végbement testvéri egyesülés szerencsés eszméjében rejlő erő fenéséges megnyilatkozása, túlradó örömben uszó diadalünnepe volt ez. A protestáns áldozatkész hit és lángoló öntudat századokra kiható nemzetboldogító kulturintézmények létesítésében, tehát nagy, nemes alkotásokban nyilvánuló megdicsőülése, hatalmas bizonyítéka. A példás, békés testvéri szeretet, apotheozisa . . .

Az új főgimnázium a város kellő szép helyén, tetemes államsegélylyel, mintegy 245 ezer korona költséggel épült.

Tervezése s stilszerű föllállítása bármi magas igényt kielégít; berendezése korszerű, kényelmes, a közegészségi szempontnak megfelelő. A műépítés összhangjának, izlésének hatását s a méltóság bizonyos érzetét ébreszti föl benyomásával a gyönyörű impozáns épület a szemlélő lelkében. A homlokzat előre néző legszebb terén a dicső két reformátor: Luther és Kálvin halhatatlan alakja int, tündököl le fenségesen, kezét kézbe fogva örökszép eszményképül, követendő például szolgálhat a hazai protestantizmusnak. És valóban, az annyira szükséges és fenséges protestáns összetartás, benső egyesülés jegyében jelenik meg a nagyszabású ünnepély két legkimagaslóbb tényezője: A testvér főpásztor Kun Bertalan és Zelenka Pál. E két jelese egyházunknak, azon igazi patriarchális viszonynál fogva, melyben Miskolczon évtizedek óta együtt élnek, a mint a megható felavatási aktust magasan szárnyaló lelkesedés és Istenhez vezérlő buzgósággal elvégezték, önkénytelenül e gondolatot keltette föl, ezen eszményképet valósította meg a jelenvolt ünneplő gyülekezet előtt . . . Viribus unitis!

Ehhez járul az isteni gondviselés ama kegyelme, hogy a nagyok közül, akik 50 évvel ezelőtt az egyesítés hálálatos munkáját annyira szerencsés kézzel megalkották, még kettőnek, névszerint Baksay István kir. tanácsos és Fábry János nyug. tanár-nesztornak adatott meg a ritka szerencse, mikép az általok megtestesített eszme jubileumának boldog szemtanui, sőt méltó ünnepeletetés tárgyai is lehettek az ünneplők ezernyi seregében. Ám a nemes példa is — ragad. A tiszteletben megőszült elődök nyomába méltó, a mai hitehagyott korban is a protestáns hitbuzgóság és a haladó tudomány fényénél lankadni nem tudó kitartással munkálkodó, hivatáshű, uj felekezeti tanári kar lépett.

A mostani rimaszombati főgimn. tanári testület is valójában egy darab uniót, a testvéri egyesülés, együttélés, fél-százados mult történetével megszentelt varázserejű példányképét mutatja az annyira szétszakgatott magyar protestánizmus jelen szomorú keretében. Ime, ők a protestáns szabadelvűség gyakorlati megvalósításának szép, vonzó symboluma, a mely fennen hirdeti szüntelen: miként kell a mi hitünknek az élet ezernyi adott viszonyai között az evangyéliom alapján a szeretetben megdicsőülni, egyesülni, s így a társadalomban nagyot, maradandót alkotni . . .!

II. Az új épület leírása.

Egy modern iskolánál nem kis gondot okoz annak czélszerű elhelyezése. Régi iskolánk, melynek alapját még a református egyháznak a XIX. század első éveiben emelt iskola épülete képezte, a város közepében, szűk utczában, szűk telken, házak közé volt beékelve. A nem nagy terjedelmű udvar a tanulók csekély számának megfelelő volt. Abban az időben még nem beszéltek szellemi tuleröltetésről és talán nem is volt; az ifjuság sokkal többet mozgott, játszadozott a szabadban, a város terein és künn a mezőin, ennél fogva a testmozgást nem kellett az iskolai kötelező tárgyak közé felvenni s gyakorlatóságára ott benn nem kellett helyről gondoskodni.

Azonban az iskola fejlődése folytán nemcsak az épület maga, de a rendelkezésre álló udvarterület sem volt arányban már a tanulók megnövekedett számával, s különösen a behozott rendszeres testi nevelés nagy szabad helyet kívánt, ennél fogva az új építési telek megválasztásánál nem csak arra kellett nézni, hogy az iskola épület megfelelő csendes és egészséges helyre kerüljön, hanem kiválóan arra, hogy telke tágas és nagy legyen.

A választott telek minden tekintetben ideálisnak mondható, czéljának teljesen megfelelő.

A város északkeleti részében a Ferenczy-utczában, eddig csupán szántóföldnek használt fertőzetlen területen és még sem teljesen elhagyatott vidéken, hanem tágas kertekkel körülvett házak közepette fekszik az új gimnázium. A telek területe 3241 □ öl azaz 11655 m², utcza szélessége 72 méter, olyan méretek, a melyek egy középület elhelyezésére rendkívül kedvezők. Hozzájárul ehhez még, hogy a telek a város területének egyik legmagasabb pontja, száraz, agyag alsó talaju, a hol csak 6 méter mélységben lehetett a kavicsrétegből felfakadó

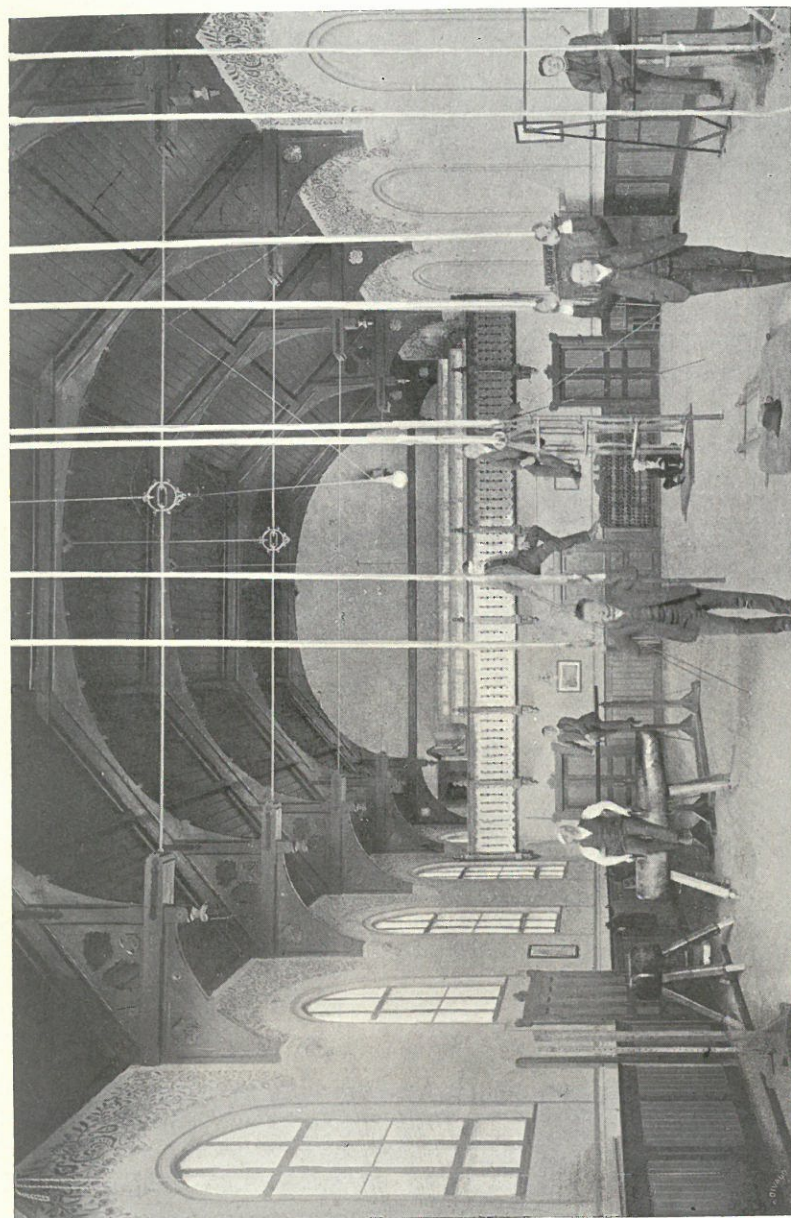
kitűnő ivóvízre találni. E mellett csendes, zajtalan utcában és mégis közel a város diszteréhez a Tompa térhez. Az épület maga e területen, az utca vonaltól 15 méterrel beljebb, a telek szélességének közepére úgy van elhelyezve, hogy a szomszéd telkek felé mindkét oldalon kb. 8 méter szabad tér marad el. Az utca vonalában kovácsoltvas kerítésrács van, közepén széles kocsibejáróval, s mellette jobbra-balra gyalogbejárókkal. E kerítésen belől az épületig terjedő szabad tér bokrokkal és virágokkal van beültetve.

A kétemeletes épület főhomlokzata 56 m. széles és 16:50 m. magas a főpárkányig, a talaj felett 2:50 m.-rel kiemelkedő földszinti padlóval. E tetemes méreténél, (melyhez még a tetők magassága is hozzájárul) és magas fekvésénél fogva az épület egész környezetéből messzire láthatóan kiemelkedik és a város északi részén uralkodik.

Az épület külsején kerületet minden fölösleges diszítés, belsejében minden fényűző czifraság, a mi komoly rendeltetésével sehogy sem fért volna össze. Nagy, hatalmas és sűrűn besztott ablaknyílásai mintegy jelezik, hogy itt olyan rendeltetésű épülettel állunk szemben, a melynek levegőre és világságra van kiválóan szüksége. Építési stílusául a reneszáncz formái használtattak fel, szabadon alakítva és összeolvasztva annak francia és német elemeiből oly módon, hogy az épület külső tagoltsága és az egyes részek diszítési módja a belső mögöttes helyiségek kiválóságára is emlékeztessen és az épület egyes részeinek szerkezeti szerepét is feltüntesse.

Ennek megfelelően a főépület talpazatja — a földszint választó párkányáig terjedő rész, — durva kőosztású tagozást kapott, e résznek ablakai ives záródásúak és a többiekénél keskenyebbek, hogy nagyobb tömegével építészeti szerepét hiven betölthesse. Az I. és II. emelet, mint az épület teste, egybe van foglalva és egymás fölött álló ablakai is, a melyek közül az I. emeletiek vízszintes, a második emeletiek ives záródásúak, közös keretezésükkel egybekapcsoltak és a földszinten, mintegy talpazaton, állanak. Ez összefoglalt részt zárja le azután az épület főpárkánya, a mely a főhomlokzaton magasabbra van kiemelve, mint az oldal szárnyakon.

E szerkezeti függőleges tagoltsághoz járul a belsőnek megfelelő fokozatos diszítés mód. Az épület alárendeltebb udvari része csupán a durva csapott vakolat és a simított részek

Tornaterem belseje.

váltakozása, s a durva vakolatba kivágott magyaros ékitmények által van diszítve. A két oldalszárnynak kifelé, a két szomszéd telek felé, eső részei a párkányokon kívül csupán egyszerű tagozású ablak keretezéseket kaptak. A főhomlokzat oldal szárnyainál az ablakok közti falsíkok sárga nyers téglaburkolata az új gazdagító diszító elem. Mind e részekenél a széles egyes és keskeny összekapcsolt páros ablakok váltakozása is élénkítőleg hat és ritmikus elosztásával a belső beosztást is jelöli.

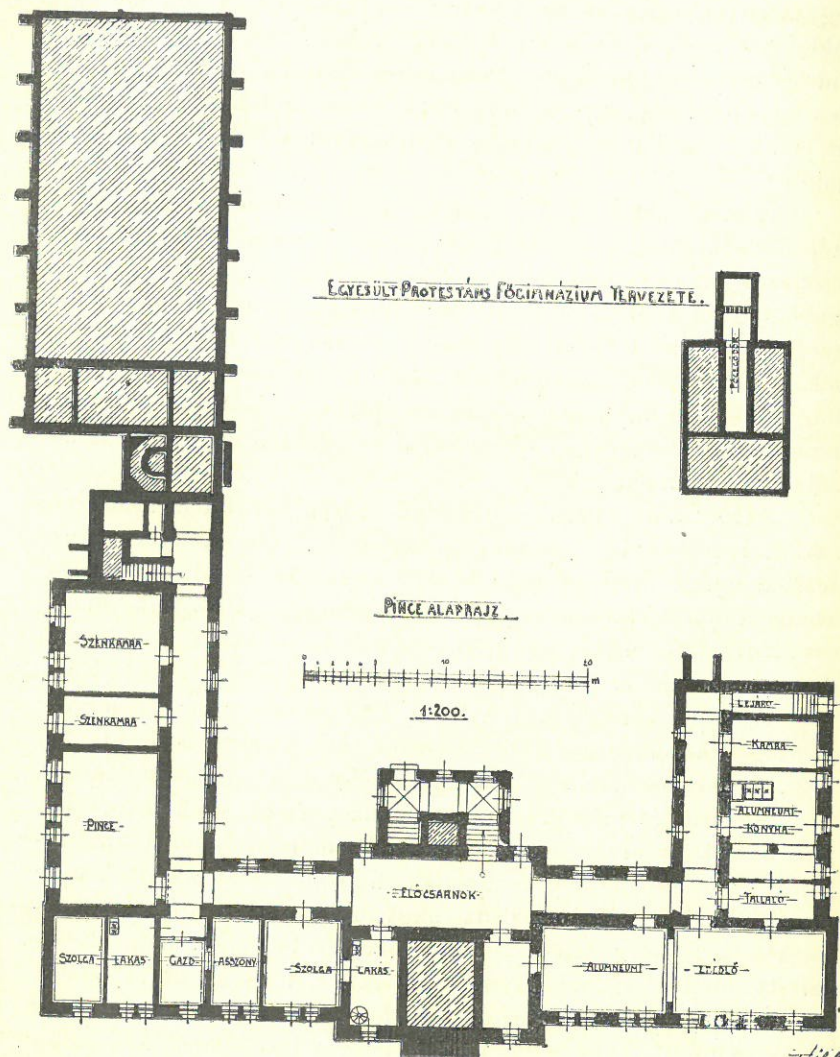
E meglehetősen sima részektől annál inkább kiválik a középső kiszökellés, az épület középpontja — a mely a bejárót, lépcsőházat, tanácstermet és könyvtárat foglalja magában, — gazdagabb tagozásával, mind nagyobb építészeti, mind különösebben szobrászati diszítésével. Sőt még e részen is fokozás mutatkozik, a mennyeiben a homlokzat középső ablakesoportja alól a nagy főbejáró kapuval s felette az épület rendeltetésére és minőségére vonatkozó feliratokkal és szimbolumokkal különösebben ki van emelve.

A földszint nyers tagozásából erősen kiválik a rendkívül széles, íves záródású, gazdagon tagozott, kívül szélesebb keretezésű, befelé kissé szűkülő bejáró kapu. Az oldal lizénák rózsadiszükkel a tanulás utját szimbolizálják: De spinis ad rosas! küzdelem utján az eredményhez, s a győző a babérral diszített diadalív alatt halad keresztül.

A kapu zárókövéről Athené baglya tekint le a belépőre. E kiugró kaputestnek koronázóját a tanácsterem balkónja képezi, a melynek támasztó-konzolai pálmalevél diszítést kaptak.

Az első és második emelet e középrészen sima lizénákkal van összekapcsolva, ebből a második emeleten konzolokkal kiugró diszesebb tagozású lizénák hordják aztán az itt kisebb konzolokkal is alátámasztott nagyobb kiugrású, diszesebb főpárkányt, a mely felett két-két sarok obeliskkel határolt diszített mellvédőfalazat emelkedik ki. E határoló keret között mélyed be a két emeleten át terjedő, felül félkörű zárású, nagy ablak, a mely fölött a főpárkány is ívbe törik meg és jobban kiemelkedik, a mellvédő falazat pedig fokozatosan egy koronázó hármás végződésbe megyen által. E nagy nyílásba vannak aztán a hármás ablakok bele illesztve. A második emeleti ablakok alatt Calvin és Luther képmásai és közöttük a gimnázium czimere, az egyesülést jelölő testvéri kéz s az egyesülés

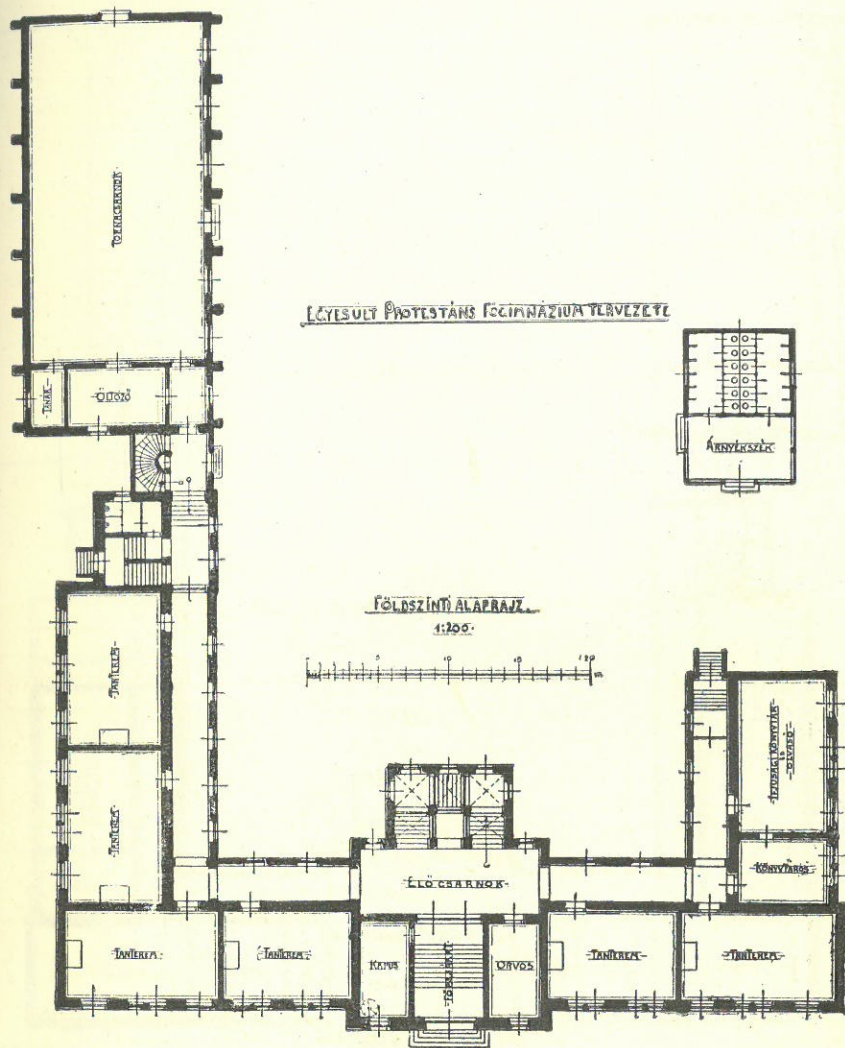
évszámával, az iskolának a két protestáns testvérfelekezet rimaszombati ev. református és osgyáni ág. hitv. evangélikus

A pince alaprajza.

középiskolából keletkezését jelképezi. Ez íves záródású ablakok felett tölgyfa dísz közepette: „Litteris et virtutibus“, e felett a mellvédő falazaton az „Egyesült protestáns főgimnázium“ felírás az építés évszámával: „1903“-mal, olvasható. E középő díszes rész befejezését egy magasan kiemelkedő csonka

ziúm“ felírás az építés évszámával: „1903“-mal, olvasható. E középő díszes rész befejezését egy magasan kiemelkedő csonka

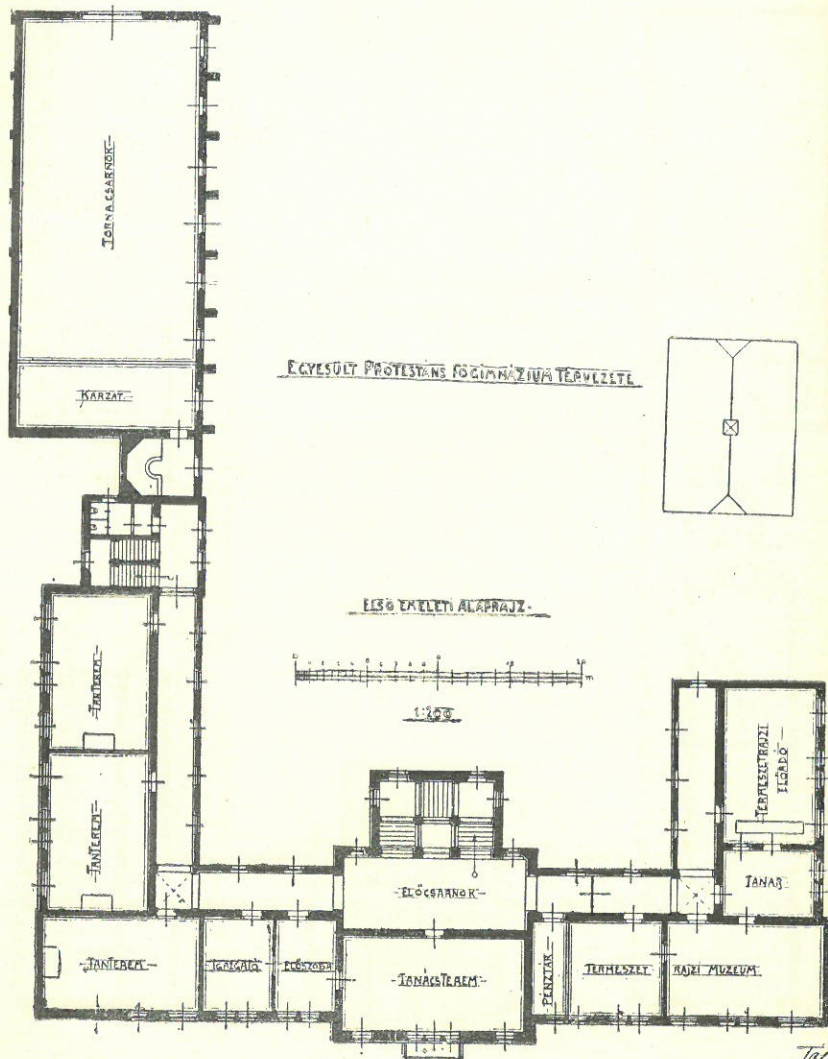
A földszint alaprajza.

gula-alaku tetővel nyerte, a mely felül kovácsolt vas pártázattal és hasonló négy sarok díszítéssel végződik el.

De most hagyjuk el az épület külsjét, lépünk be a

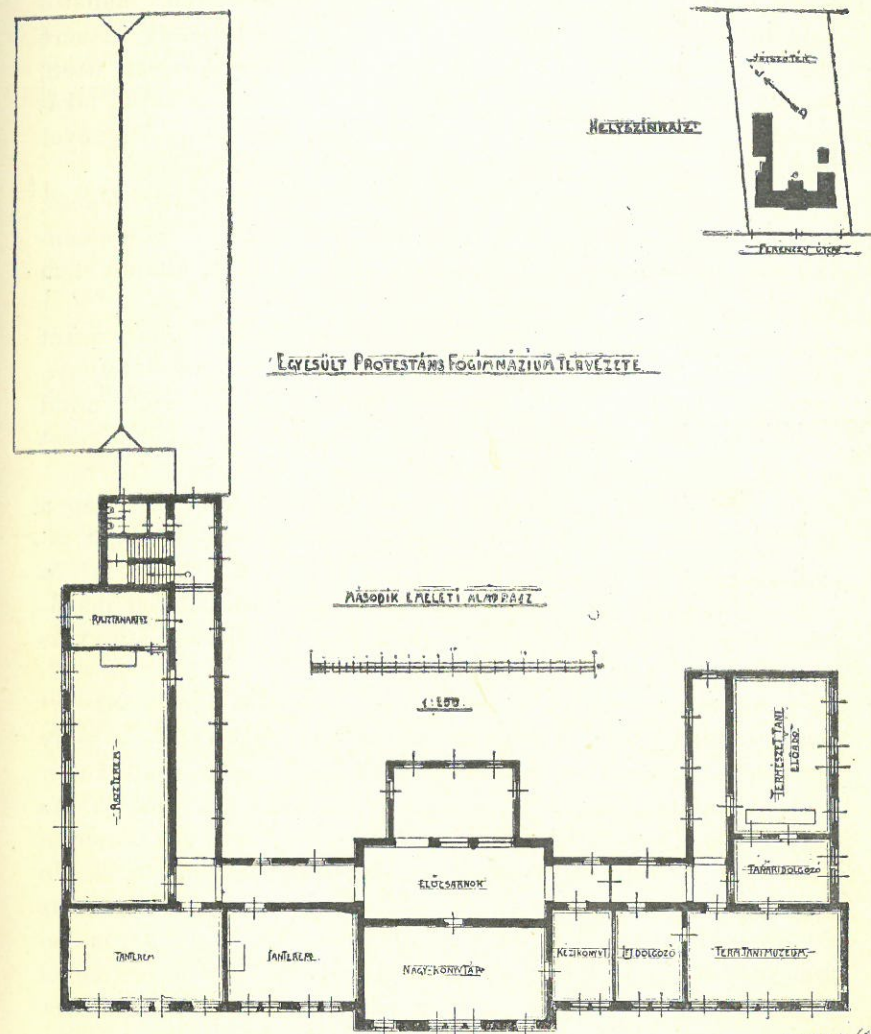
belsejébe. A külső pár lépcsőn felmenve a nagy felülvilágító kapun keresztül a boltos elöterbe, innen a széles lépcső-

Az első emelet alaprajza.

zeten és szélfogó ajtón át haladva a szintén boltos, 60 m. területű, tágas előcsarnokba jutunk, a melyből szemben a fölépcsőház, oldal felé pedig a folyosók nyílnak.

A fölépcső egyik tagján itt az udvarra juthatunk ki s tovább haladva a pinczébe jutunk. A pinczesor déli felében az alum-

A második emelet alaprajza.

nium helyiségeit, északi felében pedig a szolgálakásokat, használati pinczékét, fa- és szén-kamrákat foglalja magában. A déli alumnumi résznek van még egy egészen külön bejárása is az

udvarról, az északi rész pedig az itt levő mellék lépcsőn át szintén közlekedik a felsőbb emeletekkel.

Az alumíniumhoz tartozik a kamra, konyha és tálaló helyiségeken kívül egy nagy, 125 m² területű étkező terem, mellette a felügyelő tanár szobájával, valamint a gazdasszony részére egy kétszobás lakás. Ezenkívül még két szolgálakás van itten, az egyik kisebb, egy szoba konyhás, a másikhoz, a kapus lakásához, felül a földszinten is tartozik egy, vele csiga lépcsővel összekötött szoba, a melynek az előtérre van kijárása.

A főlépcső alá boltozott, egykaru, 2·50 m. szélességű lépcső, a mely három tagban visz fel a második emeletig. Monumentálisabb hatású lépcső készítését a szűk pénzbeli állapot nem engedte, tágasságával azonban e hiányt ellensúlyozza.

A melléklépcső a pinczétől a padlásig két tagban vezet fel s 1·50 m. szélessége a forgalom lebonyolítására teljesen elegendő. Ezeken kívül még két lépcsőnk van, a mely mind a déli, mind az északi szárnyban a folyosóról az udvarra vezet és egy íves lépcsőnk fel a tornacsarnok karzatára.

Visszatérve a földszinti előcsarnokba, abból nyílólag a bejárat mellett közvetlenül az iskola-orvos rendelő szobáját találjuk. A földszint többi része 2 drb 73 m², 2 drb 68 m² és 2 drb 60 m² területű, tehát összesen: 6 tantermet foglal magában. Itt van a déli szárnyban elhelyezve az ifjúsági könyvtár és olvasó-helyiség tanári szobával.

Az első emeleten a feljárattal szemben van a 82 m² területű tanácsterem, mellette jobbra előszobájával — a mely egyszersmind a szülők értekező szobája is — az igazgató külön helyisége, balra pedig a pénzszedő questor kis szobája. Az északi szárnyban 2 drb 75 m² és 1 drb 70 m² területű tanterem van, míg a déli szárnyat a természetrajzi szertár és előadó foglalja el egészen. E rész már a folyosón üvegfalal van az épület többi részétől teljesen elkülönítve, úgy hogy két muzeumi helyiségevel, tanári dolgozó szobájával, előadó termével és az előttük levő folyosóval nemcsak tágas, de csendes helyet is nyújt a munkálkodásra.

A második emeleten ugyan e rész felett hasonló terjedelemben a fizikai szertár foglal helyet, a hol az ifjúság részére dolgozó szobáról is történt gondoskodás. A feljárattal szemben a nagy könyvtár, mellette könyvtáros szobával van ez emeleten elhelyezve. Ezenkívül 1 drb 60 m² és 1 drb 70 m² terü-

letű tanterem. az északi szárnyban pedig a nagy 122 m² rajzterem és tanárjának szobája nyert helyet.

A főépület 60 m² területű előcsarnoka és 2·50—2·60 m² széles folyosói, a melyek kellő helyen szélfogó üvegfalakkal vannak ellátva, nemcsak esős időben nyújtanak elegendő tartózkodó helyet az ifjúságnak, hanem a ruhafogasok felállítására is használatnak és e célnak teljesen beváltak.

Külön épületet foglal el az északi szárny folytatásaképpen, vele folyosóval összekötve, a nagy tornacsarnok és tartozékai. E tornacsarnok egyszersmind disztermül is szolgál és mivel városunkban egyrészt hiányzik egy megfelelő nagyságú terem, a hol ünnepélyek tarthatók volnának, másrészt ifjúsági ünnepélyeinkre is a nagy közönség oly számban szokott megjelenni, hogy régi tornacsarnokunk befogadásukra elégtelennek bizonyult, ez új építkezésnél semmi költséget nem sajnálva, egy olyan nagy helyiséget teremtettünk, a mely — mint a próba azóta már igazolta — minden tekintetben rendeltetésének megfelelő.

A csarnok alapterülete 300 m², a melyhez még az öltöző és tanári szoba felett elhelyezett 50 m² területű karzat is hozzájárul a közönség befogadására. Ez olyan helyiség, a melylyel talán egy második gimnázium hazánkban nem is dicsekedhetik. A helyiség belseje is megfelelő diszes. A 12·50 m. széles és 10 m. magas terem fedélszerkezete belőlről látható, gazdagon diszitett nagy íves tartókra van fektetve és alólról bedeszklázva, ezenkívül a falakat alól falburkolat, a karzatot pedig diszes könyöklő emeli ki. Az épület kívülről az udvarnak megfelelően egyszerű, csak a belső tartó iveknek megfelelően elhelyezett támpillérek tagozzák; 7 kisebb és egy igen nagy méretű ablak szolgál megvilágítására és 2 ajtóval közlekedik egyenesen a szabaddal.

Nem kis nehézséget okozott az árnyékszék-kérdés megoldása. Városunkban vízvezeték és csatornázás nincsen és így félni kellett, hogy az épület belsejében elhelyezett nagyszámu árnyékszék levegőjét meg ne rontsa. Erre tekintettel elhatározott, hogy az épületbe emeletenként csakis 2—2 árnyékszék jön a tanári kar használatára és szükségárnyékszékül, ezek is elzáró előszobával láttatnak el, míg az ifjúság rendes használatára szükséges árnyékszékek egy külön földszintes épületben helyeztetnek el.

E kis favázás épület, tágas előcsarnokával, 12 árnyékszékfülkét foglal magában, ugyanannyi pissoirral. Alatta kettős pöczegödör van, s mind a pöczegödör, mind az épület maga egy kis tornyon által nyer szellőzést.

A mi az épület anyagát illeti: alapfalazata keménykőből, külső pinczefalai vegyes kő és téglafalazatból, a többi összes falai téglából épültek. A főhomlokzat lábazatja erdőbényei kőből készült, lemezzel van burkolva, hasonló kőből készült az egész balkon, és a középisközellésnek főpárkányon felül eső, az idő viszontagságainak erősen kitett része és a rajta levő végződés. A főlépcső hazai vörös márványból, a melléklépcsők hazai mészkőből készültek. A tetőt szucsányi vörös, hullámos, kettős fedésű cserép borítja, a mely erőssége mellett még igen dekoráló hatása is.

Az összes párkányok bádogborítással vannak ellátva, s az épületen körös-körül alkalmazott szegély bádogozás, hófogó rács, függő csatorna és megfelelő számú levezető csatornák gondoskodnak tartósságáról. Az épületet 7 villámhárító felfogó rud, két föld levezetéssel védi.

Az összes termek kétszárnyu ajtókkal vannak felszerelve, csupán kisebb szobákon vannak egyszárnyuak alkalmazva. A nagy méretű ablakok külső tokjai a tartósság növelése végett szilárd keresztrészekkel vannak ellátva, csupán a belső kereszt felnyíló.

Az összes helyiségek padlója hajópadló, a tornacsarnokban a párnafák beton alapra, só, fűrészporszór és homokból álló keverék közé vannak ágyazva porképződés megakadályozása céljából. A folyosók terazzo burkolattal vannak ellátva.

Az épület fűtésének kérdése is gondot adott. Ugyanis a gimnázium a várostól fűtő anyagul bizonyos mennyiségű fát kap évenként, de a mellett a kályháknak szénfűtésre is alkalmasoknak kellett lenniök, hogy nagy hidegben intenzívebben lehessen fűteni. Az épület szabad fekvése s szelek ellen teljesen védtelensége, különösen jó kályhaszerkezetet kívánt. Mind e feltételeknek az alkalmazott Heuffel-féle kályha, — most a mult kemény tél tapasztalata után már mondhatjuk, — teljesen megfelelő. Vele mind fa, mind szénfűtés egyaránt lehetséges volt, s aránylag kevés tüzelőt fogyasztott.

Szellőztetés a fűtéssel nem hozatott kapcsolatba. Az épület teljesen szabad fekvése s az egyes helyiségek elég tetemes,

4-10 m. magassága miatt félni lehetett, hogy kályháink ez esetben az egyes helyiségek felfűtésére még nagymennyiségű tüzelő anyag felhasználása mellett is elégtelenek lesznek. Minden helyiség tehát csupán egy Pick-féle szellőzővel felszerelt ablakkal és a romlott levegő elvezetésére szolgáló szellőző kéménnyel láttatott el az órák alatt esetleg szükségessé válható szellőztetés céljaira, óra közökben pedig télen a szellőztetés ablakok nyitásával történik, nyáron pedig ugyyszólván állandóan nyitva állanak az ablakok, mert sem por, sem zaj nem teszi zárva tartásukat szükségessé.

Az összes helyiségekben a falak egyszínű sárgára, a mennyezetek pedig fehérre vannak festve. A lépcsőház, előcsarnokok, bejáró előtér és tornacsarnok ez egyszerű alapszínnekhez saját tervezetű magyaros ornamentikájú díszítést kapott. Csak a könyvtár, tanácsterem és igazgatói szoba vannak kissé díszesebben kifestve.

Az udvar és fedelek vizének elvezetésére az iskola udvarából a közelben folyó Temető-patakig beton csatorna készült. Az udvarban a vízfolyókák ki vannak burkolva, a közöttük levő részek pedig kihomokolva. Egy ez épülethez közel fekvő emelő szerkezetű kut szolgáltatja jelenleg a szükséges ivóvizet, de remélni lehet, hogy a tervbe vett vízvezeték berendezés létesítéséhez az anyagi eszközök nemsokára meglesznek.

* * *

Mindezeket összegezve tehát az egész iskolában van: 11 osztályterem, 2 külön előadóterem. 1 rajzterem, 300 m² területű karzatos tornaterem (ez egyszersmind díszterem is) öltözővel és tanári szobával 4 szertári helyiség, 2 tanári szobával. Tanácsterem, igazgatói szoba és előszoba, orvosi szoba, 3 helyiség könyvtár céljaira és egy az ifjúság használatára, 7 helyiség az alumneum részére és két szolgálakás stb. Összesen a folyosókon és lépcsőkön kívül 52 kisebb nagyobb helyiség.

Ezek berendezése a rendelkezésre álló szerény anyagi eszközök mellett is eléggé megfelelőnek mondható. A régi épület ütött-kopott butorzatát és felszerelését ez új épületbe beállítani eredeti állapotában lehetetlen volt, tehát a régi még használható tárgyak mind átjavitattak és átfestettek, úgy hogy az összes helyiségek berendezése eléggé harmonikus lett.

Hat tanterem Feiwei-féle B. diadal jelzésű vasvázu padal szereltetett fel, a többiekben a régi fapadok alkalmaztattak. Ujak teljesen a természetrajzi és fizikai előadó emelkedő pódiumra erősített padsorai. E termék még előadó asztalokkal, fel- s le mozgatható táblákkal is el vannak látva, ezenkívül a természetrajzi előadóval egy kémiai fülke van kapcsolatban. A fizikai előadó ablakai elsötétítő függönyökkel felszereltek.

A könyvtár teljesen új könyvszekrényekkel láttatott el, új és diszes a tanácsterem, az igazgatói előszoba és igazgatói iroda butorozata is. Az összes termék ablakai függönyökkel vannak ellátva.

Ehhez járul még a tornacsarnok teljesen modern felszerelése; az összes szerek elmozdithatók és leszedhetők, úgy hogy midőn a csarnok disztermül szolgál, a felszerelésből ugyszólván semmi sem látszik, semmi sincs utban

Mind e felszerelés összesen 17500 koronába került, a budapesti Feiwei-czéken kívül dolgoztak rajta helybeli iparosaink közül Benkó Jánosné, illetőleg Nagy Sámuel, Makovits Lajos, Klemba József, Lovass Aladár és Kovács József asztalos mesterek.

* * *

Az építés összes munkálatait csaknem kizárólag helybeli iparosok végezték, s csakis olyan munkák kerültek idegen kézre, a melyekre helyben nem volt vállalkozó. A vastartók és kötővasak szállítására nem volt vállalatba adva, hanem a Rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaság egyenesen az intézet részére kedvezményes árért szállította, úgy hogy ez által a nagylelkű adomány által körübelül 3000 koronányi összeg takarított meg. Ez összegből teltek ki aztán egyes olyan dót munkák, a melyek az építkezés folyamata alatt szükségessé váltak és a költségvetésbe felvéve nem voltak, (mint az utcai csatornázás) úgy hogy végeredményében az épület építési összege (belső felszerelése nélkül) a reá előirányzott 236,697 kor. 39 fillért csak 175 kor. 72 fillérrel haladta meg.

Az építkezés főbb költségei a munkálatot teljesítő iparosok és vállalkozók megnevezésével a következők:

Föld, kőmives és talajburkolati munka (Kalla Géza és Varga Lajos)	korona 115241 82
Ácsmunka (Kalla Géza és Varga Lajos)	19505 55
Cserépfedő munka (Kalla Géza és Varga Lajos)	6274 34
Kőfaragó munka (Beck Sámuel Erdőbénye)	13331 75
Bádogos munka (Zsuffa Kálmán)	8881 50
Szobrász munka (Csordás József)	2080 —
Asztalos-, lakatos- és mázólo munka (Lovass Lajos)	26346 24
Üveges munka (Haas Salamon)	2731 14
Vaskályhák (Heuffel Sándor Bpest)	4790 —
Szobafestő és mázólo munka (Pillár János)	2609 42
Vasneműek és lakatos munka (Braun Zsigmond és Hlozek János)	5804 20
Vastartók és kötővasak (Rimamurány-Salgótarján és Okolicsányi Péter)	19419 31
Kút és csatornázás (Mátrai és Feik, Gergely Samu)	3170 —
Villámhárító (Szalai és Deutsch, Zsuffa Kálmán)	873 66
Villamos világítás (Konzerv-gyár r. t.)	2129 91
Udvar rendezés, burkolás (házilag)	2199 82
Vegyesek	1484 46

Összesen: 236873 11 kor

Ez összeghez hozzájárul a telek ára 27000 korona, a művezető építész tiszteletdíja 6000 korona, tervpályázati díjak 2000 korona, úgy hogy ezzel és a berendezéssel együtt az egész iskola építési költségei mintegy 290000 koronára rugnak.

* * *

Most még röviden az építkezés fontosabb mozzanatairól akarok megemlékezni.

A 200000 korona építkezési kölcsönt Wlassics Gyula m. kir. vallás- és közoktatási miniszter ur 1900. év május hó 5-én engedélyezte, a mint ennek realizálása megoldást nyert, nyilvános pályázat iratott ki építési tervekre. A pályatervek beadási határidejére — 1902. február hó 28-ára — 23 pályaterv érkezett be. E pályatervek felett a tanári kar meghallgatásával egy műszaki bizottság bírálata alapján 1902. év június hó 8-án döntött az igazgató-választmány. Az első díjat

(1000 koronát) nyerte a „Virgilius“ jeligéjű pályaterv, melynek szerzője Tóásó Pál budapesti építész, a másodikat (600 koronát) Tóth Béla rimaszombati építész „Lux“ jeligéjű, a harmadikat (400 koronát) Bier Mihály budapesti építész piros kör jelű tervével. — E pályázat eredményeképpen a helyi viszonyoknak legmegfelelőbb és a paedagogiai tekinteteket legjobban szem előtt tartó „Lux“ pályaterv alaprajza fogadtatott el a kivitel alapjául és szerzője Tóth Béla építész megbízatást nyert, hogy ennek alapján az egyes kívánalmaknak még tekintetbe vételével teljesen új tervet és végleges költségvetést készítsen. E terv és költségvetés 1902. november hó 12-én az igazgató-választmánynak bemutatott, az azt elfogadta és a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz terjesztette fel jóváhagyás végett, a hol 1902. november hó 24-én — teljesen változatlanul — jóváhagyó záradékkal ellátott.

A jóváhagyott terv meglévén, az igazgató-választmány készítőjét megbizta az egész építkezés körüli teendőkkal; készítse el a részlet-terveket, megrendeléseket, az építési bizottság közreműködése mellett vezesse a építkezést, ügyeljen a munkák menetére, teljesítse az ellenőrzést és a leszámolást. — Az építkezés végbevitelére pedig árlejtést tűzött ki 1903. év február hó 7-iki határidővel, a melyre beérkezett ajánlatok alapján úgy határozott, hogy a munkálatokat nem egy általános vállalkozónak adja ki, hanem minden munkálatot külön, hogy így a helybeli kisebb iparosaink is munkához juthassanak.

1903. márczius 23-án történt aztán az első kapavágás, és április 21-én a gimnáziumi ifjúságának jelenlétében tétet le az alapkő, a mely alkalommal a volt igazgató: Bodor István tanár ur, akinek az épület létesítése körül elévülhetetlen érdemei vannak, mondott imádságot. Az építés munkája gyorsan haladt előre, annyira, hogy az épület őszre nemcsak tető alá került, hanem a belső vakolás is teljesen készen lett. 1904. év tavaszán aztán a külső munkálatok hasonló buzgalommal folytattattak, úgy hogy az épület az iskola év megnyitására, esekélyések kivételével, használatra készen állott; a mely munkálatok aztán az ünnepélyes megnyitásig befejeztettek.

Döntése daczára, bizonyos aggodalommal nézett annak idején az igazgató-tanács annak elébe, hogy a munkálatok nem egy általános vállalkozónak, hanem a helybeli kisebb ipa-

rosoknak adattak ki. Az eredmény azt mutatta meg, hogy a teljesített munka semmivel sem áll hátrább minőség dolgában, más középületeinknek idegen iparosok által teljesített munkálatai mögött. Iparosaink vállalva, buzgalommal, jóakarattal igyekeztek a reájuk bízott feladatnak megfelelni s ez által mind az építettő bizottság, mind a művezető építész munkáját megkönnyíteni.

* * *

Haladás, fejlődés mindenféle. A régi egyszerű épület szűk méreteivel, szegényes berendezésével is elégséges volt évtizedeken keresztül az akkori egyszerűbb kívánalmaknak. Fejlettebb igények megfelelő eszközöket is kívánnak, a régi igénytelen hajlékot felváltotta a modern tágas palota.

„*Litteris et Virtutibus*“! Adja Isten, hogy ez új épületben égjen és lobogjon továbbra is századokra a tudomány fáklyája, legyen minden izében hazai, mindnyájunk közös kincsévé. De égjen benne az 50 éven át a legnehezebb időkben is féltve védett és buzgón táplált honfiai láng is, a hazai **tiszta erkölcsök** s a szabad protestáns szellem ápoltságának. A multból okulva, a jövőbe teljes bizalommal és reménységgel, és az **erkölcsi erőbe** vetett hittel tekintve, a belőle kikerült nemzedékek önzetlenül és teljes odaadással munkálkodjanak a magyar haza felvirágoztatására!

Tóth Béla.

III. Adatok az 1904—905. tanév történetéhez.

Jelentős fordulatot jelez iskolánk történetében az 1904—905. tanév. A miért elődeink egy hosszú félszázad nehéz küzdelmeit elviselték, a miért igazgató-tanácsunk erejének latbavetésével alkotásvágyának nemes ambíciójával fáradozott, a mintán a tanítás sikerének fokozása érdekében mi tanárok hosszú esztendőkön át sóvárogunk: mindazt meghozta az 1904—905. tanév. Oly helyen és oly környezetben kezdtük meg munkánkat, a mely a modern paedagogia legmesszebb menő kivánalmait is kielégítheti: egészséges fekvésű, mintaszerű beosztású, modern felszerelésű új épületben. Új korszak kezdődött meg ezzel iskolánk történetében, melynek 50 éves multja a régi épület ódon falaihoz fűződött. Új szellemnek kellett e falak közt lengenie, a mely iskolánk félszázados dicső multján fölépülve, irányadójaul a komoly munkát, a valláserkölcsi és hazafias érzület ápolását, a szépnek, nemesnek és jónak kultuszát tekintse.

Méltán elvárhattuk tehát, hogy az ifjuság komolyabb elhatározással lép e falak közé; hogy az a lélekemelő ünnepség, a melynek keretében az épületet rendeltetésének átadtuk, és a mely nemcsak egyházkerületünk, de az ország színe-javát gyűjtötte falaink közé, maradandó nyomot hagy az ifjuság kebelében és megszilárdítja benne a munkakedvet és kötelességérzetet; hogy az a világosság, a mely az új épület minden helyiségét elárasztja, sugaraival bevilágít az ifjuság lelkébe és ha a nembánomság és könnyelműség árnyaival találkozónék ott, szétosztatja azokat, a mint szétfoszlik a köd a nap diadalmos sugara elótt.

Jól esik e helyen is konstatálnunk, hogy azok a várokozások, a melyekkel a lefolyt tanév elé tekintettünk, részben beteljesedtek. Mintha az az új szellem, mely után óhajtvá vágyódtunk, csakugyan érintette volna az új helyet: nemesebb

magaviselet, komolyabb törekvés jellemezte az ifjuság nagy részét ez évben Adja Isten, hogy ez a felébredt kötelességérzet ne legyen múló szalmaláng, hanem jelentse hajnálhasadását annak a szebb jövőnek, a midőn nemes vetélkedésben igyekszik ki-ki a reá váró feladatot minél sikeresebben megoldani! Ha ez megtörténik, akkor az az áldozatkészség, amely a fényes új épület felemelését lehetővé tette, nem veszett kárba; akkor a jövő méltó folytatása lesz a multnak; akkor iskolánk teljesíti azt a magasztos hivatását, a melynél dicsőöb-bet, a melynél szebbet egy sem teljesít hazánkban: szolgálja a két protestáns testvérelekezet érdekeit és mint e nemb hazánk egyedüli tanintézete, a példaadás kötelékével szorosabbra fűzi a két egyházfelekezetet, hogy előkészítse utját annak a jövendőnek, a midőn ez a két felekezet egyesül egymással és az egyesülésben rejlő erőhöz hozzákapcsolva a mult hagyományait, megdönthetlen erkölcsi hatalmával magyar hazánk dicsőségét növeli, magyar kulturánk intenzitását fokozza, magyar hazánk jövő nagyságának utját egyengeti!

A jövőbe vetett ezen bizodalomnak méltó kifejezője volt az a fényes ünnepély, a melylyel 1904. október 11-én, az oszgyáni ág. hitv. ev. és a rimaszombati ev. ref. gimnáziumok egyesülésének 51. évfordulóján, az új épületet a magas tanügyi kormány, egyházkerületeink vezérférfiainak, számos tanintézet képviselőjének és iskolánk megszámlálhatlan barátjának jelenlétében és közreműködésével nemes céljaira felavattuk A magasztos ünnepség leírása értesítőnk élén olvasható. És bár lehetetlenség, hogy a közreműködők mindegyikének külön-külön köszönetet mondjunk, mindazonáltal kedves kötelességet teljesítek, a midőn a magas tanügyi kormány képviselőjében méltóságos Molnár Viktor miniszteri tanácsos urnak, egyházkerületeink vezéreinek: Kún Bertalan és Zelenka Pál püspök urnaknak és mélt. Szentiványi Árpád országgyűlési képviselő, egyházkerületi elnök urnak, Kiss József és Pósa Lajos koszorus költőinknek és a helybeli ev. ref. és ág hitv. ev. egyházi dalárdáknak azért a szives készségért, a melylyel közreműködésük által ünnepélyünk jelentőségét emelni, hatását felejtetlenné tenni kegyesek voltak, főgimnáziumunk igazgatótanácsának és tanári testületének hálás szivből fakadó köszönetét nyilvánítom!

Az új tanépület a modern kor igényeinek minden tekin-

tetben megfelelőleg van felépítve és felszerelve. Rendkívül egészséges fekvése, tágas, nyílt udvara, nagy és világos helyiségei az ifjuság testi kifejlődésére is jótékony hatással lesznek, czélszerű felszerelése pedig a tanítás sikerét előmozdítja.

Az építkezés összköltsége 290.083 korona 4 fillér. Ez összegből az építkezés előmunkálatai — mint tervpályázatok, tervdíjazások, elbirálási költségek, szakértői vélemények díja, hirdetések stb. 3107 kor. 10 fill., a felszerelés összkiadása 17331 kor. 55 fill., a telek ára 27000 kor., a művezető építész tiszteletdíja 6000 kor., úgy, hogy tisztán az építkezés 236,697 kor. 39 fillérbe került. Minthogy az előirányzat 236,873 kor. 11 fillérben állapította meg ez építkezés költségeit, a tényleges kivitel némi megtakarítást mutat, a mely abból magyarázható, hogy az építető bizottság egyes munka-csoportokat nem adott ki árlejtésen, bizonyos anyagnak a beszerzését pedig magának tartotta fenn. Ily módon, kedvezmények kieszközölésével elértük azt, hogy bár építkezés közben jelentékeny többlet kiadások merültek fel, végeredményében a tényleges kiviteli összeg nem haladta túl az előirányzatot.

*

Áttérve a lefolyt tanév történetére, iskolánk beléletére vonatkozólag a következőket jelenthetem:

A tanári testület aug. hó 28-án tartotta meg alakuló értekezletét, a melyen a tanintézet szellemi oldalát érdeklő munkásságát osztotta meg, kijelölvén az ifjúsági körök és egyesületek elnökeit és a tanári értekezletek jegyzőit teendőit. A javító, pótló és magánvizsgálatok aug. 29 és 30-án folytak le. Javító vizsgálatra összesen 90 tanuló volt utasítva, még pedig egy tárgyból 48, két tárgyból 42. Sikkerrel vizsgázott ezek közül egy tárgyból 47, nem jelent meg 1. Sikkerrel vizsgázott két tárgyból 28, nem jelent meg 4, osztályismétlésre utasított 10. Felvételi vizsgálatot tett a latin nyelvből polgári iskolai bizonyítvány alapján 4, sikerrel. Magánvizsgálat elé állt 2, a kik közül 1 bukott 1 tárgyból. Betegség miatti mulasztás következtében pótló vizsgálatot tett 3 tanuló, a kik közül ugyancsak 1 bukott 1 tárgyból.

A beiratások szeptember 1-től 5-ig eszközöltettek. Szeptember 6-án kezdődött a pótló és javító érettségi vizsgálat, a melyen ev. ref. részről a miskolczi, sárospataki és helybeli

ifjak vettek részt. Összesen 36 ifju állt a bizottság elé, a kik közül 17-en tettek teljes érettségi vizsgálatot, 14-en javító vizsgálatot, felsőbb engedélyvel 4-en a latin nyelvből, 1 a görög nyelvből pótló vizsgálatot. A teljes vizsgálatot tevők közül érettnak nyilvánított 9, a deczemberi javítóvizsgálatra utasított 7, egy év múlva teendő ismétlő vizsgálatra 1. A javító vizsgálatot tevők közül érettnak nyilvánított 13, másodszori javító vizsgálatra utasított 1. A latin nyelvből sikerrel tett pótló vizsgálatot 2, javító vizsgálatra utasított 2. A görög nyelvből sikerrel tett pótló vizsgálatot 1.

A másodizben deczember 10-én tartott javító érettségi vizsgálatra 9-en jelentkeztek, a kik sikerrel tévén le a vizsgálatot, éretteknek nyilvánítottak. Orvosi bizonyítvánnyal igazolta távolmaradását 1.

Az első javító és pótló érettségi vizsgálat befejezése után szeptember hó 12-én nyitottuk meg ünnepélyesen az új tanévet és szept. 13-án kezdtük meg a rendes tanítást, a mely azóta június 13-ig zavartalanul és — a törvényes szüneteket leszámítva — megszakítás nélkül folyt.

Az igazgató tanács és a tanári testület kebelében ez idén nem történt változás.

A tanév folyamán beiratkozott összesen 385 tanuló, még pedig 367 rendes- és 18 magántanuló. E szerint tanítványaink száma a jelen évben a múlt tanévhez képest 21-el kevesbedett.

A tanulók előmenetele és erkölcsi magaviseletének ellenőrzése, egyes módszertani kérdések megbeszélése s az egyházelekezeti főhatóságok és a magas tanügyi kormánytól az igazgatósághoz érkezett hivatalos leiratok elintézése czéljából ez év folyamán 28 tanári értekezletet tartottunk, melyekből kifolyólag állandó érintkezésben állottunk a szállásadókkal és értesítettük a szülőket mindazokról a határozatokról, melyek gyermekeik tanulmányi előmenetelére vagy erkölcsi magaviseletére vonatkoztak.

Dunay Ferencz kir. tanácsos, tankerületi főigazgató okt. hó 26. és 27. napjain végezte hivatalos látogatását és szerzett tapasztalatai alapján a tanulók előmenetele, a tanárok működése, a tanítás szelleme és az intézet általános állapota, különösen berendezése felett teljes megelégedésének adott kifejezést.

Tanulmány tekintetében a rendes tantárgyak tanítása az összes osztályokban az új tanterv szeilemében és a

melléje kiadott utasítások szerint folyt le. Az eredmény kielégítőnek mondható és úgy az első félév, mint a múlt tanév eredményéhez képest határozott javulást mutat. A megvizsgált összesen 358 rendes- és 15 magántanuló közt általános jeles van 25, (6 70%), jó 65 (17 43%), elégséges 185 (49.47%), egy tárgyból bukott 40 (10 72%), két tárgyból bukott 43 (11 53%), több tárgyból 15 (4 02%).

Az ifjúság vallás erkölcsi érzésének ápolása és ébrentartása a tanári kar gondoskodásának kiváló tárgyát képezte. A tanítási órákat naponta rövid alkalmi ima vezette és fejezte be, a protestáns vallású tanulók külön énektanítók vezetése mellett tanulták az egyházi énekeket, a köz- és ifjúsági istentiszteleteken tanáraik vezetése és szigorú ellenőrzése mellett vettek részt, a konfirmált tanulók pedig tanáraikkal együtt 2 ízben járultak az Ur asztalához. A felsőbb osztályok ref. tanulói ezenkívül még külön vallásos összejöveteleket tartottak minden héten egyszer.

A többi hitfelekezet tanárai szintén nagy buzgalommal törekedtek növendékeikben a vallásos- és erkölcsi érzést fejleszteni és ezen törekvésüket a tanári testület a legnagyobb készséggel támogatta.

Az ifjúság erkölcsi magaviselete szintén kielégítő volt, sőt a múlt tanévekhez képest e téren öröndetes haladás mutatkozik. Ennek legfényesebb bizonyítéka, hogy a tanári testületnek, mint fegyelmi széknek, közbenlépésére a tanév folyamán sohasem volt szükség, igazgatói megrovásban is kevesen és inkább az alsó osztályok nyugtalan vérű tanulói részesültek. Nagyobb erkölcsi vétségéből kifolyó büntetéseket ez idén nem kellett kiszabni.

Kifogástalan volt az ifjúság egészségi állapota, amiben az egészséges fekvésű új épületnek bizonyára jelentékeny része van. Az iskolaorvos az év folyamán sem ragályos betegséget, sem trachomát nem észlelt. A mulasztott tanórák száma (6831), tekintve a mostoha időjárást — nem tulságosan nagy.

A tanulók vallás erkölcsi és hazafias érzületének ápolására ünnepélyeket tartottunk: október 6-án, október 11-én (iskola felavatás), október 31-én és márczius 15-én. Mindannyiszor a tanári karnak egy-egy tagja is szerepelt az ünnep jelentőségét méltató beszéddel vagy felolvasással.

Az ifjúság szórakoztatására szolgált az október 11-én és

január végén rendezett hangverseny, melynek tiszta jövedelmé jótékony célra fordított.

Az ifjúság testi nevelésének előmozdítására szolgáltak a rendes tornaórák mellett megtartott játék-délutánok, melyek a tornatanár személyes jelenléte és felügyelete mellett hetenként kétszer tartattak meg. Az elért eredményről beszámoltak ifjaink a márczius hóban megtartott tornaünnepélyen, mely úgy erkölcsileg mint anyagilag a legjobban sikerült és lehetővé tette, hogy ifjúságunk szegényebbjei az országos torna-versenyre ingyen mehettek el.

Még szebb eredménnyel járt az országos ifjúsági torna-verseny, melyen 5 tanár vezetése mellett intézetünk 41 növendéke vett részt. Bár a körülmények nem mindenben kedveztek, sőt az ilyen alkalmakkor felmerülő véletlen esélyek mind ellenünk fordultak: derék ifjaink a verseny minden nemében annyira kitüntették magukat, hogy 41 éremmel és 6 oklevéllel tértek vissza. Az elért siker első sorban Szigeti Benedek Gyula tornatanár érdeme és én kötelességemnek tartom, hogy neki az ifjúság testi nevelése körül kifejtett lelkes buzgóságáért e helyen is hálás köszönetet mondjak. De elismerés illeti meg azokat a derék tornászifjakat is, akik testi ügyességökkel a tényleges eredményt kivívták. Szolgáljon ez a nyilvános elismerés nekik buzdításul arra, hogy a testi erővel és ügyességgel párhuzamosan fejlesszék ki szellemi képességeiket, hogy a mikor az életben társaikkal szellemi versenyre kelnek, abban ép oly sikeresen, ép oly eredményesen, ép oly fényesen állják meg helyöket, mint ez alkalommal!

A részletes eredménnyel Szigeti Benedek Gyula tornatanár más helyen számol be.

A testi nevelés kiegészítését képezték azok a kirándulások, a melyek részben egyesek, részben az egész tanári kar által rendezettek. Nem tekintve azokat az egy vagy félnapos kirándulásokat, melyek jó idő esetén növény vagy rovargyűjtés céljából hetenként legalább egyszer tartattak, az ifjúságnak alkalmat nyújtottunk az aggteleki barlang megtekintésére és hosszabb, tanulságos kirándulásra Fiume—Velenczébe. Mindkettő a legjobb időben és rendben folyt le.

A velencei kirándulás rendezésének fáradságos munkáját Horváth Zoltán kartársunk vállalta magára és azok, a kiknek alkalmuk nyílt a kiránduláson részt venni, hálás köszönettel

gondolnak vissza arra a minden részletre kiterjedő gondoskodásra, a melyvel Horváth Zoltán kartársunk az idő kihasználását, a nevezetességek alapos megtekintését, az elszállásolást és élelmezés nehéz kérdésének sikeres megoldását lehetővé tette.

Dicséretes szorgalommal működtek ez idén is az ifjúsági körök és egyesületek, így a vallásos érzület fejlesztése céljából alakított Bethlen-kör Czinke István vallástanár, a Tompa önk. kör dr. Veres Samu, a Pósa önk. kör Bodor István, az ifjúsági gyám- és segély-egylet dr. Wallentinyi Dezső, a zene- és énekkar Pásztory Gyula, az olvasókör, billiárd- és sakk-kör Kerekes Dezső, a gyorsírókör Böhm János, a torna- és vívőkör Szigeti Benedek Gyula vezetése és felügyelete mellett.

Az egyes körök és egyesületek vezetése régi, kipróbált tanári kezek vezetésében volt, a kiknek lelkiismeretessége és gazdag tudása évek hosszú sorának tapasztalásával párosult. De különös elismeréssel kell itt megemlékezni Pásztory Gyula kartársunk működéséről, a ki ez idén először vállalta magára a dalkör vezetését és zenei tudásával, az énekszámok precíz, összhangzatos begyakorlásával és a vezetés ügyességével a dalkör nyilvános szereplései alkalmával fényes sikereket ért el.

Az évvégi vizsgálatokat a tanári testület június hó 13-tól 21-ig tartotta meg. Június 22-én volt a magántanulók írásbeli vizsgálata, 23-án a magántanulók szóbeli vizsgálata, 24-én a tanév ünnepélyes bezárása.

A rajzból, a mely természeténél fogva szóbeli vizsgálat tárgyát nem képezheti, Schwalm Nándor rajztanár az eredményvel akként számolt be, hogy a rajzteremben kiállítást rendezett, mely június 13-tól 23-ig díjtalanul állott nyitva a közönség megtekintésére. A sok százra menő rajz lap sistemátikus elrendezésben feltüntette a fokozatos tanmenetet az I. osztálytól a VIII. osztályig és tanubizonyosságát szolgáltatta annak, hogy a tanár lelkes vezetése mennyire megtudta kedveltetni az ifjúsággal a rajzolás, mennyire feltudta kelteni szívökben a művészet iránti érzéket és hajlamot.

Az érettségi vizsgálatok június hó 26-án kezdődtek. Írásbeli részük május 15-től 19-ig folyt le. Vizsgálatra összesen 51 tanuló jelentkezett, még pedig 42 rendes tanuló, 4 magántanuló, köztük egy leány-növendék, 3 ismétlő és 2 egyetemi hallgató, a kik felsőbb hatósági engedéllyel tettek a latin

illetve a görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatot. A vizsgálatokon az egyházi főhatóságot elnöki minőségben Samarjay János rimaszombati földbirtokos, a kormányt dr. Schneller István kolozsvári egyetemi tanár képviselte.

Ha iskolánk belélete, mint az elmondottakból kitűnik, egy munkában gazdag év eseményeinek változatos képsorozatát tárja elénk, nem kevésbé mélyreható az a szerep, melyet iskolánk és tanári testületünk kifelé vállalt. A helybeli jótékony nőegyesület, városunk közönségének élénk részvtétele mellett, a mi iskolánkban tartotta meg matinéjait, a melyeken tanári testületünk egyik-másik tagja is szerepelt. A helybeli tantestületek kebelében alakult Tompa-kör, a melynek elnöke a közügyek terén kiváló tevékenységet kifejtő tanár-társunk, dr. Veres Samu, ugyancsak itt tartotta meg felolvasó estélyeit. Az 1904. december havában rendezett ipari és művészeti kiállítás szervezésében tanári karunknak jelentékeny szerep jutott. A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület fő- és középiskoláinak tanárai nálunk tartották meg 1905. április 29-iki évi értekezletüket és ez alkalommal iskolánkat az a megtiszteltetés érte, hogy úgy az elnöki, mint a jegyzői állás tanári testületünk tagjainak sorából töltesse be, az előbbi Loysch Ödön igazgatóval, az utóbbi dr. Wallentinyi Dezső kartársunkkal. Néhány nappal reá érte iskolánkat az a másik megtiszteltetés, hogy az országos tanáregyesület miskolci köre alelnökéül Bodor István személyében ismét a mi tanári testületünknek egy érdemekben gazdag, munkában kipróbált, tanügyi téren tapasztalt tagját választotta meg.

És a mit első helyen kellett volna említenem, mert fénye iskolánkra is visszasugárzik, de szándékosan hagytam utoljára, hogy jelentősége minden más adattól függetlenül annál inkább kidomborodjék: ez évben érte tanári testületünk egyik tagját: Glaufl Pál főesperes és vallás-tanár urat az a kitüntetés, hogy Ő Felsége koronás királyunk, a közügyek, protestáns egyházunk és tanügyünk terén kifejtett gazdag, áldásos és sikertől koronázott munkásságának elismeréséül a magyar nemességgel, a csetneki előnévvel és Gyürky családnévvel tisztelte meg. A ki minden idejének feláldozásával gazdag tudását, mély életbölcességét és nagy munkaerejét tisztán a közügyek előbbrevitelének szenteli, a ki protestáns egyházunk felvirágoztatásában oly kiváló vezérállást foglal el, a ki a papi özvegyek és

árvák nyugdíjintézetének megteremtésével annyi keserves könyvet törült le, annyi bánattól megtört szívet emelt fel, annyi nyomornak vetett véget: az méltán számot tarthat a legfelsőbb elismerésre, mert önmagát tiszteli meg az az uralkodó, a ki népének legkiválóbbjait megtiszteli! Szívünk meleg szeretetével üdvözöljük esetneki Gyürky Pál főesperes urat e helyről is!

Mint minden évben, úgy ez idén is fényesen megnyilatkozott az áldozatkészség egyesek és testületek részéről gimnáziumunk és annak tanuló ifjúsága iránt, tanubizonyságot szolgáltatva amellet, hogy egyesek nemesen érző lelke mennyire szíven viseli a közművelődés szent ügyét. Elsősorban kell itt megemlékeznünk Terray István nyug. rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársasági pénztárnok urról, a ki egy 1000 korona aranyjáradéki kötvényt tett le atyja Terray Károly, volt helybeli gimnáziumi tanár emlékére azzal a kikötéssel, hogy jövedelme vármegyénk területén túl terjedő ifjúsági kirándulások alkalmával utazási ösztöndíj czimén szegény sorsu és jó előmenetelű tanulónak adassék ki. Hálas köszönet illeti meg Kohn Adolf helybeli kereskedő urat, a ki az új iskola-épület felavatása alkalmából 100 korona alapítványt tett. Az összegből egyelőre 25 korona fizetett be, a többi 4 év alatt, egyenlő 25 koronás részletekben esedékes. Kamatja, a mely czimen az összeg teljes befizetéséig a nemes lelkű alapító évente 5 koronát fizet be, valláskülömség nélkül jó magaviseletű és jeles előmenetelű tanulónak adatik ki. Fényes tanujelét szolgáltatotta kulturális törekvéseink méltánylásának Siegmeth Károly m. á. v. főfelügyelő- és helyettes igazgató ur, a ki 1905 április 10-én intézetünk tornatermében vetített képekkel illusztrált előadást tartott az aggteleki barlangról, a sziliczei fensikről és a tordai mészkő-hegység vidékéről, a melynek tiszta jövedelmét iskolánk kirándulási alapja javára ajánlotta fel. A 114 korona 20 fillért kitevő jövedelemből 66 koronát Schmidt Arthur VII. oszt. tanulónak juttattunk a velencei kirándulás költségeinek fedezésére, 48 korona 20 fillért tőkésítettünk. Ismét megemlékeztek iskolánkról Soós Ferencz helybeli építész és neje szül. Gyulay Hermin, a kik megboldogult gyermekök, Soós Jenő emlékére 109 darab könyvet adományoztak az ifjúsági könyvtárnak. Kisebb-nagyobb összegekkel járultak hozzá részben folyó költségeink fedezésére, részben

alapjaink gyarapításához: a helybeli pénzintézetek, a rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaság, a gömörmegyei közművelődési egyesület, a helybeli polgári olvasókör, a tamásfalvi Petőfi-egyesület, Soós Ferencz helybeli építész ur és neje szül. Gyulay Hermin, Bazilidesz János, ifj. Rábely Miklós, Lévai Izsó, Jánosdeák Andrásné stb. stb.

A nemes tett önmagát dicséri és idegen dicséretre nem szorul. Iskolánk időtlen időkig fogja megőrizni a kegyes alapítók és nemesszívü jóltevők emlékét, a kik adományaikkal nemcsak jutalmazták iskolánk növendékeit, de a jutalmazásban rejülő, serkentő és buzdító hatásnál fogva hazánk jövő generációjában felkeltik a vágyat a tettek mezején való nemes vetelkedésre és ebből kifolyólag hazánk jövő nagyságának emelésére!

Loysch Ödön.

IV. A főgimnázium kormányzata.

Főhatóság:

A tanintézet feletti egyházi főhatóságot a tiszáninneri ev. ref. és a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületek, illetve ezeknek püspökei évenként felváltva gyakorolják. A lefolyt tanévben a tiszáninneri ev. ref. egyházkerület főhatósága alá tartoztunk.

Igazgató-tanács:

A közvetlen igazgatás az igazgató-tanács jogkörébe tartozik, melynek tagjai a paritás elvének megfelelőleg a következők:

Elnök: **Bornemisza László**, Gömör-Kishontvármegye alispánja s a gömöri ev. ref. egyházmegye tanácsbírája.

Társelnök: **Kubinyi Aladár**, a rimaszombati m. kir. törvényszék elnöke, s a kishonti ág. hitv. ev. egyházmegye felügyelője.

Tagok ev. ref. részről: **Baksay István** kir. tanácsos, nyug. főgimn. tanár, a rimaszombati ev. ref. egyház főgondnoka; **Czinke István** ev. ref. lelkész; **Dr. Kovács László** Rimaszombat polgármestere; **Czizi Molnár József** ügyvéd; **Samarjay János** földbirtokos. — Ág. hitv. részről: **Badinyi Gyula** városi főkapitány; **Fábry János** nyug. főgimn. tanár; **Csetneki Gyürky Pál** főesperes, helybeli lelkész; **Liszkay János** esperes rimabrézói lelkész; **Zachar Gusztáv** nyugalmazott főgimnáziumi tanár. — Hivatalból tagjai: **Institórisz Endre** ügyész (ág. hitv. ev.); **Dr. Zehery István** királyi törvényszéki orvos, pénztárnok, (ev. ref.); **Loysch Ödön** igazgató, (ág. hitv. ev.); **Dr. Veres Samu** főgimn. tanár, jegyző, (ev. ref.) és a tanári testület képviselői: **Horváth Zoltán** (ág. hitv. ev.) és **Kerekes Dezső** (ev. ref.)

Mint az igazgató tanács kebeléből kiküldött építettő bizottság elnöke szerepelt az igazgató tanács üléseinek építészeti kérdésénél **Bodor István** főgimn. tanár,

V. Tanári kar.

(Nyugalmazott tanárok.)

Baksay István kir. tan., tanított 53 évig.

Fábry János tanított 47 évig.

Polnis János tanított 27 évig.

Zachar Gusztáv tanított 40 évig.

Működő tanárok:

1. **Bodor István** okl. r. tanár 34 év óta. Tanította a magyar nyelvet a VI. osztályban, a latin nyelvet a III. osztályban, a történelmet a III., IV. és VIII. osztályban, heti 18 órában. A Pósa önképzőkör elnöke. Osztályfőnök a III. osztályban és az ifjusági könyvtár III. csoportjának őre

2. **Kerekes Dezső** okl. rendes tanár 21 év óta. Tanította a mennyiségtant a III., VII. és VIII. osztályban, a természetant a III., VII. és VIII. osztályban, heti 18 órában. Osztályfőnök a VIII. osztályban. A természettani szertár őre, az ifjusági olvasókör elnöke.

3. **Dr. Veres Samu** okl. rendes tanár 21 év óta. Tanította a magyar nyelvet az I., V. és VIII. osztályban, a görög-pótló irodalmat az V. és VIII. osztályban és a philosophiát a VIII. osztályban heti 19 órában. Osztályfőnök az I. osztályban. A Tompa önképzőkör elnöke, a nagy könyvtár könyvtárosa és az igazgató tanács jegyzője.

4. **Lenner Gyula** okl. rendes tanár helyben 11, összesen 40 év óta. Tanította a görög nyelvet az V., VI., VII. és VIII. osztályban heti 19 órában.

5. **Horváth Zoltán** okl. rendes tanár helyben 8, összesen 16 év óta. Tanította a természetrajzot az I., II., IV., V. és VI. osztályban, a földrajzot a II. osztályban és a görög-pótló irodalmat a VII. osztályban heti 19 órában. A természetrajzi muzeum őre és a tápintézet gondnoka.

6. **Böhm János** okl. rendes tanár 8 év óta. Tanította a német nyelvet a III., IV., V., VI., VII. és VIII. osztályban heti 19 órában. A gyorsírókör elnöke. Osztályfőnök az V. osztályban.

7 **Dr. Wallentinyi Dezső** okl. rendes tanár 9 év óta. Tanította a magyar nyelvet a III. és VII. osztályban és a latin nyelvet az I. és VII. osztályban heti 18 órában. Az ifjusági gyámegylet elnöke. Az ifjusági könyvtár IV. csoportjának öre. Osztályfőnök a VII. osztályban.

8. **Czinke István** ev. ref. vallástanár 9 év óta. Tanította a vallástant a II., III—IV. (ev. ref.) VI. és VII—VIII. (ev. ref.) osztályban heti 8 órában. A Bethlen-kör elnöke

9. **Csetneki Gyürky Pál** ág. hit. ev. vallástanár 9 év óta. Tanította a vallástant az I., III—IV. (ág. hitv. ev.) V. és VII—VIII. (ág. hitv. ev.) osztályban heti 8 órában.

10. **Komáromy Géza** okl. rendes tanár 7 év óta Tanította a magyar nyelvet a IV. osztályban, a latin nyelvet a IV., VI. és VIII. osztályban heti 19 órában. Osztályfőnök a IV. osztályban. Az ifjusági könyvtár II. csoportjának öre.

11. **Horváth Albert** okl. rendes tanár 7 év óta. Tanította a magyar nyelvet a II. osztályban, a latin nyelvet a II és V. osztályban és a görögpótló irodalmat a VI. osztályban heti 20 órában. Osztályfőnök a II. osztályban. Az ifjusági könyvtár I. csoportjának öre.

12. **Loysch Ödön** okl. rendes tanár 8 év óta. Igazgató. Tanította a történelmet az V., VI. VII. osztályban és a földrajzot az I. osztályban, heti 12 órában.

13 **Pásztori Gyula** okl. rendes tanár 6 év óta. Tanította a mennyiségtant az I., II, IV. V. és VI. osztályban heti 19 órában. Osztályfőnök a VI. osztályban. Az ifjusági dalkör vezetője, az ifjusági zene- és dalegylet elnöke.

14. **Schwalm Nándor** okl. rendes tanár 3 év óta. Tanította a mértant az I., II, III., és IV. osztályban, a rajzot az V., VI., VII., és VIII. osztályban, a szépirást az I. és II. osztályban heti 20 órában. A rajzszeretők öre.

15 **Szigeti Benedek Gyula** okl. tornatanár helyben 2, összesen 12 év óta. Tanította a tornát és a tornajátékot mind a 8 osztályban. A tornaszertár öre, az ifjusági torna- és vivőkör elnöke.

16. **Zehery István** kir. törvényszéki orvos, mint az iskola orvosa tanította az egészségtant a VII. osztályban heti 1 órában. Ig. pénztáros.

17. **Vajda Gyula** okl. hitoktató, a kath. növendékek vallástanára tanított heti 8 órában

18 **Singer S. Leo** főrabbi az izr. növendékek hitoktatója.

19. **Hujber József** tanította az ág. hitv. ev. egyházi énekeket az alsó 4 osztályban heti 2 órában.

20. **Szücs György** tanította az ev. ref. egyházi énekeket az alsó 4 osztályban heti 2 órában

21. **Uthy Antal** tanította a róm. kath. egyházi éneket az alsó 4 osztályban heti 1 órában.

VI. Bevégzett tananyag az 1904—905. tanévben.

I. Osztály.

Osztálytanár: dr. Veress Samu.

Vallástan. Bibliai vallástan. Kovácsy Sándortól Az ev. ref. és az ág. hitv. evang. növendékek együtt. Hetenként 2 órában tanította: Gyürky Pál vallástanár

Magyar nyelv Helyes olvasás, értelmes beszédgyakorlatok. Az olvasókönyv csaknem összes olvasmányai: apró mesék, elbeszélések szabad előadása. A hun- és honfoglalás mondái, vezérek és magyar királyok I. László haláláig Leírások: a magyar föld és magyar faj jellemző tulajdonságai Az olvasmányokkal kapcsolatban nyelvtani alapismeretek: a mondat és részei, a beszéd részei, különös tekintettel az igék ragozására és határozókra. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Kk Császár—Váczy Magyar olvasókönyv, Szinnyei J. iskolai magyar nyelvtana. — Tanította heti 5 órán: dr. Veres Samu

Latin. A latin nyelv tanításának haszna és fontossága; a latin nép és Róma alapításának mondái az olvasókönyvnek: a római népről és Rómáról, Romulus és Rémus születése, neveltetése, Róma alapítása ezimű olvasmányai alapján. A görög mondavilágból fordították: Ulixes, Ulixes Calypsonál, Ulixes és Nausica cz. olvasmányokat. Az olvasmányok alapján tanulták a latin nyelv hangjait, helyesírást és hangsúlyos olvasást, az öt névragozást, a melléknevek fokozását, az igeragozást a cselekvő formában. A nyelvtani alakok begyakorlására és el-sajátítására fordították a megfelelő gyakorlatokat magyarról-latinra — Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. — Kézikönyv: Roseth Arnold latin olvasó- és gyakorlókönyve s alakana. — Tanította heti 6 órán: dr. Wallentinyi Dezső.

Természetrajz Ősszel a következő gyümölcsök leírása: szilva, őszi barack, som, kökény, dió, mandola, mogyoró, gesztenye, alma, körte, birsalma, naspolya, berkenye, galagonya, szőlő, füge, datolya A házi állatok közül: kutya, macska, ló, szarvasmarha, juh, kecske. — Télen a fenyők s az ember lakása közelében, erdön és mezőn élő emlős állatok leírása — Tavasszal a következő növények szemléltető leírása: hóvirág, kökörcsin, hérics, gólyahir, ibolya, árvácska, kankalin, tüdőfű, boglárka, árvácsalán, gyöngyvirág, Salamon pecsétje, nőszirm tulipán. Ezek alapján a növény szerveinek leírása. — Házi szárnyas állatok. — Több alkalommal növénygyűjtés a szabadban s a gyűjtöttek meghatározása. Kézikönyv Sztéryni: Természetrajz I. Heti 2 órán tanította: Horváth Zoltán.

Földrajz. A földrajzi alapfogalmak ismertetése és a környéken való alkalmazása után Magyarország földrajzának tárgyalása a következő rendben: a nagy alföld, a kis alföld, a dunántúli dombosvidék, az északnyugati felföld, az északkeleti felföld, a délkeleti felföld, a Dráva Száva köze és a magyar-horvát tengerpart, Fiume város és területe. Térkép-vázlatok rajzolása. Kk. Lasz Samu, Magyarország földrajza, Kogutovicz Manó kézi atlasz I. kötet. — Tanította heti 3 órán: Loysch Ödön.

Mennyiségtan: A tizes számrendszer. A négy alapművelet egész számokkal. Törzs- és összetett szám. Törztényezőkre bontás. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös. A törtek elmélete. Számolási műveletek közös és tizedes törtekkel. A közös tizedes törteknek tizedes törtekké való átalakítása. Írásbeli feladatok óráról-órára. — Tankönyv: dr. Suták József: Számtan. — Heti 4 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló geometria. Geometriai elemek. A pont és vonal keletkezése. A vonalak felosztása Egyenes vonalak. A körvonal. A szög keletkezése. A szögek nemei. Szögpárok. A háromszögek. A négyszögek. A sokszögek. A kör. Kerületmérés és területmérés Az összeillőség és hasonlóság. A rajzgyakorlatokon, a geometriai elemek alapján sík diszitmények rajzolása felváltva kézügyesítő gyakorlatokkal színes czeruzával. Később rajzolás némi szemlélet nyomán és emlékezetből. Kézikönyv: dr. Gerevich Emil rajzoló geometria I. rész Planimetria. — Heti 3 órán tanította: Schwalm Nándor.

Szépírás. Magyar írás kis- és nagy betűkkel. — Heti 1 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rendgyakorlatok. Alap- és pihenő állás. 8-ad, 4-ed és fél fordulatok Sorakozás arczsorba, igazodás. Sorbontás. Nyitódás. Fordulatok rendek és kettős rendekbe helyben. Menetelés arczsorban és oldalt. II. Szabadgyakorlatok: 1. Lábgyakorlatok: lépő, terpesztett és támadó állások Guggoló állás. 2. Törzsgyakorlatok: törzsfordítás jobbra és balra, törzshajlítás, törzslengetés. 3. Kargyakorlatok. Gyakorlatok súlyzókkal. III. Szergyakorlatok. Mászás egy- és két rudon, kötélén Magosugrás Tornajátékok. — Heti 2 órán tanította: Sz. Benedek Gyula.

II. osztály.

Osztálytanár: Horváth Albert.

Vallástan: II. o. (ev. ref. és ág. hitv. ev. együtt.) Jézus élete és példázatai. Megfelelő énekszövegek. Tankönyv: Kovácsy Sándor. Bibliai Vallástan. Heti 2 óra: Vallás-tanár: Czinke István.

Magyar nyelv: a) Olvasmányok: Mesés várak. Csák fészke. Világos vára (Mikszáthtól.) Népmonda a Balatonról (Vas G.) A kenyérmezei diadal. A czinkotai kántor (Jókai Mórtól.) A hangyák. A farkas és a róka A fiatal daru. A bagdadi égés. Az isteni igazgatás. Közmondások. Életelvek. Szólásmódok és szójátékok Nagy Lajos nápolyi hadjáratai. A török Európában. A várnai ütközet. Hunyadi János első diadalai. Hunyadi János utolsó hadjárata és halála. Mátyás királyvá választása, Mátyás király jeles tettei és mondásai. A görögök szabadságharcza A haza. A balaton tava. A vág völgye. A Szent-Anna tava. Találkozás a betyárokkal. A rokant szekér. E prózai olvasmányok alapján, s a múlt éveket is felidézvén lelkükben, megismertek a magyar nép mesélő kedvével, költészetének jellemző tulajdonságaival, történelmi multjának legfényesebb korszakaival, földünknek és népünknek szép és jó tulajdonságaival. Továbbá a népmese, népmonda, tanítóese, történelmi monda, a korrajz, elbeszélés és leírás főbb sajátágaival és egymástól való különbségeivel Megtanulták a következő verseket: Czuczortól: Hunyadi. Petőfitől: Szülőföldem. Aranytól: Szibinyáni Jank és Mátyás anyja. Gyulaitól: A szél és a nap. Garaitól: Kont. Lévy J-től: A ló.

és lovag, Vörösmartyról: A szegény asszony könyve E költemények megtanulását kellő nyelvi, tárgyi és életrajzi magyarázat s aztán tartalmi összefoglalás előzte meg mindenkor.

b) Nyelvtan: A nyelvtani órákon: A fölfuvalkodott császár. Jótét helyébe jót várj. Farkaskaland. Toldy Miklós. Aristoteles és Nagy Sándor czimü olvasmányok alapján átismételvén a tavaly tanultakat, behatóan foglalkoztak a határozókkal, megismertek az összetett mondatokkal és fajaikkal, képletes jelölésekkel és a magyar szórenddel és helyesírással.

A tanultak gyakorlására 2 hetenkint gyakorlatokat irtak. Kézikönyv: Badics F. Magyar olvasókönyv (II. r.) és Szinyei József ifj. magyar nyelvtana (II r.) Tanította. heti 5 órán át: Horváth Albert.

Latin nyelv. Az I-ső osztály tananyagának átismétlése mellett az olvasmányok alapján megismerték Róma történetének folytatását, a város részeit, műemlékeit. Megtanulták a teljes név- és igeragozás minden alakjiban Megismerték a szóképzés és szóalkotás módjait és szabályait s a mondattan elemeit, megfelelő olvasmányokkal. Kéthetenkint írásbeli dolgozatok. Kézikönyv: Roseth A. latin olvasó könyve II-ik rész és ugyanannak a nyelvtana. Tanította heti 6 órán: Horváth Albert.

Mennyiségtan: A közönséges és tizedes törtek közti összefüggés; szakaszos tizedes törtek átalakítása közönséges törtekké. Számolási rövidítések; számműveletek korlátolt pontossággal, A régi hosszúság-, terület-, súly- és ürmértékek s azok átszámítása. Az arányosság fogalma. Egyszerű hármasszabályhoz tartozó feladatok megoldása következtetésekkel; olasz számítás. A százalék számítás és alkalmazásai. Viszonyok, arányok s azok alkalmazása Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Dr. Suták József: Számtan. Heti 4 órán tanította: Pásztor Gyula.

Földrajz. Európa, Ázsia és Afrika részletes leíró földrajza s az egyes országok és gyarmatok tárgyalása. Térképvizlatok rajzolása az iskolában és otthon. Kézikönyv: Lasz Samu Földrajz II. rész. Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Természetrájk: Ősszel viritó növények leírása és néhányszor gyűjtés a szabadban. — Télen és tavasszal, az emlősök közül a majmok, tengeri és erszényes emlősök, továbbá a ház körül élő mezei, erdei és vízi madarak leírása Csuszó-

mászó és kétéletű állatok, halak. Puhatestűek A rovarok közül néhány bogár, lepke, hártvány, egyenes, reczés és kétszárnyú leírása. Néhány gyümölcsfa virágzásban. Többször rovargyűjtés és meghatározás a szabadban. Kézikönyv: Szerényi: Természetrájk II. Heti 2 óra. Tanította: Horváth Zoltán

Rajzoló geometria: Pont és vonal a térben A sík helyzete a térben Egyenes és sík a térben. A síkok kölcsönös helyzete a térben A kocka, hasábok, hengerek, gulák, kupok és a gömb szemléltetése és rajzolása, hálózatuk készítése. A felszín és köbtartalom fogalma és kiszámítása. A rajzgyakorlatokon a tárgyalt testeknek vetületi ábrázolása, folytatólagos kézügyesítő gyakorlatok színes ezeruzával. Kézi könyv: Dr. Gerevich Emil, rajzoló geometria II. rész Stereometria. Heti 3 órán tanította: Schwalm Nándor

Szépírás. Német írás, kis- és nagybetűkkel. Heti 1 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Mint az I. osztályban. Heti órák száma 2. Tanította: Szigeti Benedek Gyula.

III. Osztály.

Osztálytanár: Bodor István.

Vallástan. Isten-, magunk- és embertársaink iránti kötelességek. Ének-szövegek Kézikönyv: Kovácsy Sándor. Erkölstan. Heti óra 2. Vallástanár: Czinke István. — Ágost. hitv. evangélikus vallás. Keresztyén egyház rövid története: Bereczky Sándortól. Az ág. hitv. evang. növendékeknek. Tanította heti 2 órában: Gyürky Pál vallás-tanár.

Magyar nyelv Olvasmány: történeti mondák és elbeszélések: A mohácsi vész (Jókai), Dobozy Mihály és hitvese (Kisfaludy S.), Török Bálint (Arany), Drégely (Mikszáth), Esztergom megvétele (kurucz ballada), A huszti beteg látogatók (Jókai), Mikes (Lévai); — élet és jellemképek: Egy nevezetes gazda (Jókai), A peleskei nótárius (Gvadányi), Sulyosdi Simon (Kisfaludy K.), Kötél áztatva jó (Jókai); — a magyarországi török világból: A törökök betelepődése, a török hadsereg szervezete, a török városainkban (Salamon F.-től), a XVI századi magyar ifjúság neveltetése. Eger ostroma (Horváth M.), Szigetvár ostroma (Szalai), Zrinyi ifjúsága (Tollius), Buda visszafoglalása (Acsády), A görög nép fénykorából: Perikles kora

Plutarchos után. — A magyar föld és népe: A földíratí viszonyok befolyása hazánk történetére, A székely föld szépségei, A magyar tengerpart — Ezen olvasmányok alapján megismertek a műfajok közötti különbséggel és azok rövid jellemzésével. — Megtanulták a következő verseket: Mikes, Fohászkodás, A magyarokhoz, A hazáról, Hymnusz, Szózat. Megtanulták az írók és költők fontosabb életrajzi adatait is. — Rendszeres magyar nyelvtan. A jellemzőbb nyelvjárások. Hangtan, szótan, mondat, mondat-szerkesztés, helyesírás Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Badics F. Magyar olvasókönyv III. rész Színnyei: Rendszeres magyar nyelvtan. — Tanította heti 4 órán: Dr. Wallentinyi Dezső.

Német nyelv. A tananyagot képezte az olvasás, írás, hangsúly, tőszótag, képzők, ragok, a szavak elválasztása, a helyesírás; a főnév, melléknév, névmás, ragozása és a fokozás. Haben, sein, werden segédigék ragozása. Az igék folyó jelene, folyó múltja, végzett jelene és végzett múltja, valamint a folyó jövő ideje cselekvő és szenvedő alakban. Az előjárók főbbjei Egyenes, fordított és mellékmondati szórend. Az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 18, 21, 22, 23. beszédgyakorlatok és az 1, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 24, 30. olvasmányok kapcsán, valamint 20 írásbeli gyakorlat alapján gyakorolták a német-magyar és magyar-német fordítást. Kézikönyv: Német nyelvtan: Schuster Alfréd. Heti 4 órán tanította: Böhm János.

Latin nyelv. Olvasmányok Cornelius Nepos műveiből: Miltiades, Themistokles, Epaminondas és Hannibál (magánolvasmányként); Phaedrusból 18 mese, 16 könyv nélkül is. — A történeti rajz és a mese sajátosságai. A szófűzésből az egyszerű mondat szerkezet, az acc. cum infinivo és ablativus absolutus ismertetése. — A latin és magyar nyelv közti különbség s ennek alapján az u. n. esettan az olvasmányok és magyar mondatok alapján. Élőszóval előadott egyszerű mesék, példabeszédek (emlékekre), az előirt írásbeli gyakorlatokkal. Kézikönyv: Roseth olvasókönyv Cornelius Neposból, s ugyanannak Syntaxisa. Tanította 6 órán: Bodor István.

Történelem: Magyarország története a legrégebb kortól a mohácsi vészig. Kézikönyv: Szádeczky Lajosé. Tanította heti 3 órán: Bodor István

Földrajz: Amerika és Ausztrália általános ismertetése, a nevezetesebb országok és európai gyarmatok kiemelésével.

A physikai és matematikai földrajz alapismeretei. Tankönyvek: Dr. Simonyi Jenő földrajza. Kognatovicz Atlas III. rész. Heti 2 órán tanította: Kerekes Dezső.

Mennyiségtan: Összetett hármasszabály. Egyszerű és kamatos kamatszámítás. Egyszerű és összetett arányos osztás. Középszázalék és határidő számítás. Lánccszabály. Keverési és vegyítési számítások. Arany és ezüst tárgyakra vonatkozó számítások. Külföldi pénzegységek. Állampapírok, részvények, váltók discontálása. Tankönyv: Dr. Suták József: Számítan. Heti 3 órán tanította: Kerekes Dezső.

Rajzoló geometria: Pont és vonal szerkesztése. Adott távolságok szerkesztése. A kör és a róla vonatkozó alapszerkesztések. Szögek mérése és másolása. A háromszögek összeállósági esetei. Háromszögek, négyszögek és sokszögek szerkesztése adott alkotó részekből. A háromszögek hasonlósága és hasonló háromszögek szerkesztése. Rajzgyakorlatokon: Kézűgyesítő gyakorlatok színes krétával összekötve tervezési kísérletekkel, később a „Várdai“-féle faliminták szabad rajzolása. Kézikönyv: Dr. Gerevich Emil rajzoló geometria III. rész, konstruktív planimétria. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. I. Rendgyakorlatok: mint az I. és II. osztályban,) pontosabb és katonásabb kivitelben. Menetelés közben igazodás és irányváltoztatás. II. Testgyakorlatok. Anyag mint az első és második osztályban, csak változatosabb összetételben és gyakrabban súlyzókkal és fabotokkal. III. Magas és távolugrás földről, bakugrás és ugrás a lovon hosszában. Mászás rúdon és kötélén, utóbbin lejövet függeszkevedve. Lengési gyakorlatok a gyűrűhintán, nyujtón és hajlitott karral. Egyszerűbb függési gyakorlat a nyujtón. — Korláton támlázás nyujtott karral, ülés, leugrások előre és hátra. IV. Játékok, mint az I. és II. osztályban, azonkívül nagyméta és kis füles labdával derék és füles dobás gyakorlása. Heti 2 órán tanította: Szigeti Benedek Gyula.

IV. Osztály.

Osztálytanár: Komáromy Géza.

Vallástan. Isten-, magunk- és embertársaink iránti kötelességek. Ének-szövegek Kézikönyv: Kovácsy Sándor Erkölcstan. Heti óra 2. Vallásanár: Czinke István. — Ágost.

hitv evangélikus vallás Keresztyén egyház rövid története: Bereczky Sándortól. Az ág. hitv. evang. növendékeknek tanította heti 2 órában Gyürky Pál vallásanár.

Magyar nyelv. Olvasmányok: Arany Toldija s a tankönyvben közölt prózai olvasmányok. Pesti Gábor, Heltai Gáspár, Haller János, Rozsnyai Dávid, Mikes Kelemen, Fáy András, Greguss Ágost mesé, példái, levelei; leírások, elbeszélések Baksaytól, Beöthy Zsolttól, Hermann Ottótól, Jókaitól. Költemények, könnyebb erkölcs- és jellemrajzok. Mindezeket vizsgálatták a stílus szempontjából; aztán megtanulták a stílus neveit, tulajdonságait, s a költemények alapján a vers-tant. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Lehr—Arany Toldija; Négyessi László: Stiliztika. — Tanította heti 4 órán Komáromy Géza.

Latin nyelv. Fordítottuk Phaedrus meséiből III. l. 5., 6., 7., 17; IV. l. 4., 5., 8., 10. V. l. 16., 11. Ezek fordításával kapcsolatosan átismételtük a nyelvtant és mondattan első részét. C. J. Caesar élete és művei De bello Gallico cz. művéből lefordítottuk a helvetiusok ellen viselt háborúról szóló részt, (1—15, 21—29. fejj.) Caesar britanniai hadjáratából a III. l. 23—36. fejj. A római hadügy állapota Caesar idejében. P. O. Naso Metamorphosiséből fordítottuk: A világ teremtése. A világ négy korszaka, Niobe, Orpheusz és Eurydice, Daedalus és Icarus Ovidius élete és művei, stílusa. A mondattan második része: az egyszerű és összetett mondatok jelensőségük és szerepük szerint. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézikönyv Roseth: Szemelvények Phaedrus meséiből; Hittrich: Szemelvények Caesar Commentarii de bello Gallico cz. művéből; Cserép: Szemelvények P. O. Naso műveiből. Roseth: Latin mondattana. — Tanította heti 6 órán: Komáromy Géza.

Német nyelv. A harmadik osztály tananyagának folytonos átismétlése mellett elsajátították a gyenge, erős, vegyes névragozást, a mellékneveknek rendes és rendhagyó fokozását; a gyenge, erős, és vegyes igeragozást a cselekvő és szenvedő alakban, a visszaható igéket, az elválasztható és elválaszthatlan igekötőket, a módbeli segédigéket, a névmásokat tüzetesen, a számneveket, az összes előjárókat és a szórendet. Lefordították a következő beszédgyakorlatokat: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 14, 19, 20 és ezeket az olvasmányokat: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 25, 26, 27, 29. 30, 31, 32, 33; 1, 2,

3; a 22, 23, 24. költeményeket kívülről tanulták. Írtak 21 írásbeli dolgozatot. Tankönyv: Német nyelvtan. Schuster Alfréd. Tanította heti 3 órán: Böhm János.

Történelem. Magyarország története a mohácsi vésztől napjainkig. Magyarország politikai földrajza s alkotmányunk ismertetése. Kk. Szádeczky Lajos tankönyve. Tanította heti 3 órán: Bodor István.

Természetrész. Őszi növények leírása s a leirtak alapján a növények általános részeinek ismertetése. A növény vegytani összetétele, a vegytan elemeinek kísérleti ismertetésével. Belső szerkezet, sejtek, szövetek mikroszkopi vizsgálata, beszöve a megfelelő helyeken. A virágtalanok, nyitott magvuk, egy és kétszikűek ismertetése s a rendszer elemei. A látottak leírása és rajzolása otthon. Több alkalommal növénygyűjtés volt a szabadban s a gyűjtöttöket meghatároztuk. Kézikönyv: Sztéryni: Növénytan. Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiség-tan. Algebrai alapismeretek. Összeadás, kivonás, szorzás egész számokkal. A hatványozás értelmezése; két- és háromtaguak négyzete s köbe. Osztás egész számokkal. A véges geom. haladvány. Az oszthatóság ismertető jelei. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös meghatározása. Törtszámok; műveletek törtekkel. Első fokú egy ismeretlenű egyenletek megoldása. Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: dr. Suták József: Algebra. — Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula

Rajzoló geometria, A kör főbb tulajdonságai. A kör osztása. Két kör kölcsönös helyzete. Érintők s erkesztése. Érintkező körök. Az ellipsis, hyperbola, parabola keletkezése, tulajdonságai és szerkesztése. Rajzgyakorlatok: Ecsetgyakorlatok összekötve tervezési feladatokkal. A „Várdai“-féle faliminták szabad (előrajz nélkül) festése. Kézikönyv: dr. Gerevich Emil, rajzoló geometria III rész, konstruktív planimetria. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rend-, szabad- és eszközgyakorlatok és játékok, mint a III-ik osztályban. — Heti 2 órán tanította: Sz Benedek Gyula.

V. osztály.

Osztályfőnök: Böhm János.

Vallástan: (ev. ref. és ág. h. ev. együtt) A reformációt megelőző egyháztörténeti események. Kézikönyv: S. Szabó József. Egyháztörténet. Heti óra: 2 Vallástanár: Czinke István.

Magyar nyelv: Megfelelő olvasmányok alapján az írásművek szerkezetének főszabályai: anyaggyűjtés, elrendezés, kidolgozás. Történeti és szónoki művek szerkezete. Havonként egy írásbeli dolgozat. K. k. Négyessy: Rhetorika: Tanította heti 3 órán: Dr. Veres Samu.

Latin nyelv: Ciceró élete, kora és működése. Fordították kellő nyelvi és tárgyi magyarázat alapján Cicerónak Pro Sestio Oratio című beszédjéből I—XI. fejezetig és a de imperio Gnaei Pompei című politikai beszédjéből I—XII. fejezetig és a XXIV. fejezetet. Tárgyalták mindkét beszéd tartalmát, szerkezetét és stílusát. — Ovidius élete, munkái. A hősi és elégiái vers. Fordították Ovidius Fastijából: Hercules legyőzi Cacust; (1—44.); Romulus és Rémus kitétele (1—40); Róma alapítása (1—50); Lemuria (1—70); Nórablás (1—48); Terminalia (1—44); a Fabiusok hősi vállalata és halála (1—50.) — A római régiségtanból Ciceró beszédeivel kapcsolatosan a római alkotmány és jog fejlődésével, Ovidius műveivel kapcsolatosan pedig a római vallás-ügygyel foglalkoztak. Kéthetenként írásbeli dolgozatokat írtak. A nyelvtani és mondattani ismeretek ébrentartására gondot fordítottunk s gyűjtögettük a latin kifejezéseket, szólásmódokat s közmondásokat is. Kézikönyv: Dr. Cserép József: M. Tullii Ciceronis pro Sestio oratio; és M. Tullii Ciceronis De imperio Gnaei Pompei oratio ad quirites, magyarázta Sambach Gyula; Szemelvények Ovidius műveiből, magyarázta Cserép József; Wagner — Horváth: Római régiségek. Tanította heti 6 órán át: Horváth Albert.

Német nyelv: Az alaktant rendszeresen átismételték és a mondattan lényegesebb részeit elsajátították. Lefordították a tankönyv 1., 2., 3., 5., (1., 2.) 7., 9., 10., 12., 13., 14., 16., 17., 18., 20., (2.) 21., 22., (2.) 24., 28., (2.) 30., (2.) 31., 32., 33., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46. gyakorlatait és betanulták ezeket a költeményeket: 5., 17., 20., (2.) 24., (1.) 28., (2.) 30., (2.) 32. Írtak 21 iskolai dolgozatot. Tan-

könyv: Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv: Markovics Sándor és dr. Hegedüs Izidor III. rész. Heti 3 órán tanította Böhm János.

Görög nyelv. A görög nyelv fontossága; szójárásai, jellemzése. Hangtana. Maywald „Görög gyakorló és olvasókönyvé“-nek I. r. megfelelő olvasmányai s fordítandó gyakorlati fonalán: a görög nyelv alaktana a „mi“-be végződő igék tanáig. Mythológiai és ethnographiai adatok rövid közlése. Írásbelik előirt módon. Tanította heti 5 órában: Lenner Gyula.

Görögpótló irodalmi olvasmányok: I. Szemelvények régi magyar történetírók műveiből. Tinódi Sebestyén históriás énekei, a kuruczvilág költői maradványai, Gyöngyösi István Murányi Vénusa. Mindszenti Gábor Naplója, Apor P. Metamorphosisa. II. Görög hitélet és régiségtan: Mithologia, színügy, társadalmi élet, művészet. Olvasmányul az Iliász mind a 24 éneke. K. k. Jancsó Benedek: Magyar irod. olvasmányok. Szerelemhegyi: Görög hitélet és régiségtan. Kempf: Homér Iliásza. Tanította heti 3 órán Dr. Veres Samu.

Szabadkézirajz. Geometriai testek és testesoportok rajzolása és árnyékolása, czeruzával, majd szénnel. Heti 2 órán tanította Schwalm Nándor.

Történelem: Az ókor története a római császárság bukásáig. K. k. Mika Sándor világtörténelem I. rész. Tanította heti 3 órán Loysch Ödön.

Természetrajz. Az állati test alakja. A csontváz részei és szerkezete. Bőr és bőrképződmények. A belső szervek. A gerinczesek leírása és osztályozása. Puhatestűek, izeltlábuak, férgek, tüskebőrűek, tömlős állatok és őssállatok leírása. A megfelelő helyeken mikroskopi szemléltetés. A látottak leírása és rajzolása otthon. Néhány kiránduláson rovarokat gyűjtöttünk s azokat meghatároztuk. Kézikönyv: Szterényi Állattan. — Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. Algebra: Az egyszerű kamatszámítás, arányos osztás és a határidő számítás algebrai megoldása. Proporciónok tana. Elsőfoku egyenletrendszerek megoldása a substitutio-, comparatio-, angol-, francia módszerrel és determinansokkal. A gyökvonás értelmezése; négyzet- és köbgyök. Számműveletek gyökmenyiségekkel. Irrationális szám. Másodfoku és irracionális egyenletek megoldása. Geometria: Egye-

nesek köles. helyzete a síkban. A síkidomok szögeinek és oldalainak összefüggése. Az idomok congruentiája. Sugárrendszer és az idomok hasonlósága. Területmérés. Tankönyv: Wagner Alajos: Algebra és Geometria. Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

Torna. I. Rendgyakorlatok, mint a IV. osztályban, kivéve a katonai rendgyakorlatokat, melyek menetelés közben is végeztettek fordulatokkal és kanyarodással. II. Szabadgyakorlatok: mint a IV-ik osztályban, 6 és 8-as ütemben egyirányu és ellenirányu mozdulatokkal. Azonkívül szabadgyakorlatok szulzókkel és fabotokkal. III. Több erőt és ügyességet igénylő gyakorlatok, a nyujtón, korláton és gyűrűhintán, mászás és függeszkedés rudon és kötélén. IV. Játékok mint a IV. osztályban, füles labdajáték rendes kapukkal. Heti 2 órán tanította: Szigeti Benedek Gyula.

VI. Osztály.

Osztálytanár: Pásztory Gyula.

Vallástan: Az ev. ref. és az ág. hitv. evang. növények együttesen A reformáció története. Kovácsy Sándortól. Heti 2 órában tanította: Gyürky Pál vallás-tanár.

Magyar nyelv. A megfelelő olvasmányok alapján az epikai, lyrai és szini költészet s ezeknek különböző fajai. — Négyessy L. Poetikája és olvasókönyve alapján tanította heti 3 órán: Bodor István.

Latin nyelv. T. Livius élete és művének méltatása. Olvastuk és fordítottuk a II pún háboruból a XXI. l. 1. 2. 4. 18. 32—37. fej.; a XXII. l. 1—7. 8. 9. 10. 12. 23. 24. 26. 27. 43—49 fejezeteket. — P. Vergilius Maro élete és művei. Az Aeneis meséje, méltatása. Fordítottuk: Aeneis I. ének 1—123; II. ének 1—267; IV. ének 1—30, 331—392; VI. ének 264—330, 416—425. verseket, alaki, tárgyi és nyelvi magyarázatok kíséretében. Római régiségtan: Hadügy és vallásügy. Kéthetenként írásbeli dolgozat; háromszor latinból magyarra fordítás. Kézikönyv: Szemelvények T. Livius római történetéből Kalmár Elektől; Cserép: Szemelvények Vergilius Aeneiséből. Római régiségtan Wagner—Horváthtól. Tanította heti 5 órán: Komáromy Géza.

Német nyelv. Az alak- és mondattant írásban összefoglalt gyakorlati példák alapján ismételték át. Ezen írásbeli gya-

korlatok száma 30. Lefordították a tankönyv 1. 2. (I—VII) 6. 7. 15. 42. 51. 53. 60. 69. 70. (I—III.) 76. (I—VII.) 86. 87. 88. 90. 93. 94. 95. 96. 101. 103. gyakorlatait. Tankönyv: Német olvasókönyv: Kemény Ferencz. Heti 3 órán tanította: Böhm János.

Görög nyelv és irodalom. A tavalyi tananyag beható átisméltése után Maywald görög gyakorló- és olvasókönyve II. r., és görög nyelvtana fonálán fordítások Xenophon Anabasisából, s ezek alapján: A „mi“-be végződő igék hajlítása, az ezek hasonszabálya szerint képzett más Aoristosi és cselekvő perfectumi alakok. A négy felsőbb osztályos igék idő- és módképzése; sajátosságok az igeidők alakjai je'entéseiben. A mondattan főtanai. — Xenophon kora; annak jellemzése és főképviselői, Xenophon életviszonyai, művei, nyelvezete, irálya. A többi görög történetíró. A görög költészet; a lyra fejlődése s főképviselői. I. Több elegia fordítása alapján: az elegia eredete s első jelleme; korszakai, nyelvezete, versmértéke, főképviselői: Kallinos, Archilochos, Tyrtaeos, Mimnermos, Solon, Theognis, Simonides; — II. Epigrammák fordítása közben: Az epigramma költészet; az epigramma a klasszikus, az alexandriai és a görög-római korszakban; neve, nyelvjárása, versformája; főképviselői: Archilochos, Sapphó, Anakreon, a Keosi Simonides; Theokritos, Kallimachos; Lukianos, Lukillios, Laerti Diogenes; — III. Az iambos költészet: kezdetei, művelői (amorgosi Simonides, ephesosi Hipponax, Solon, Babrios); versalakja: „a sánta iambos.“ A parodia; — IV. Néhány anakreoni dal fordítása alkalmából: A tulajdonképeni lyra (a dal- és karének-költészet) kifejlődése: az aeoli melos és a dór choros; ezek előadási módja, versmértéke, szerkezete: főképviselői: Alkaeos, Sappho, Anakreon (aeol lyra); Alkmán, Stesichoros, Keosi Simonides, Bacchylides, a nagy thebai Pindaros (a lyra virágkora). A paeanak, a hymnusok; az epinikiák, enkómiák, skoliák, epithalamiák, hymenaeiák, a thrénik; a partheniák, dithyrambok. — Tanította heti 5 órán át: Lenner Gyula.

Görögpótló irodalmi olvasmányok. A görög lyrai költészet történeti fejlődése: az elegia, epigramma, jambusz, aiol-dalköltészet, dór-karének, megfelelő olvasmányokkal Tyrtaiosz, Mimnermosz, Szólon, Sappho, Anakreon, Bachilidesz és Pindarosz műveiből. A magyar klasszikus költészet története a 16-ik századtól kezdve a 19. század elejéig. Kézikönyv: Dr. Badics Ferencztől. — Heti 3 órán tanította: Horváth Albert.

Természetrajz. A levegő és víz alkotó elemei s azok előállítása. Kén, kísérletek kénnel, pyrit. Általános fogalmak levezetése: fizikai és chemiai tűnemény, egyszerű és összetett test, vegyület, keverék; állandó és sokszoros sulyviszonyok törvénye. Molekula, atóm. Chemiai képlet. Markazit, galenit, sphalerit, cinnabarit, higany. Antimonit. Realgár, auripigment, arzenopyrit, chalkopyrit. Termésrész. Nikkelit, chloantit, smaltit. Tetraédrit. Szulfidok, arzenidok. Termésfémek Arany, ezüst, platina. Kősó, sósav, chlór. Nátrium, kálium. Fluorit Bróm, jód. Kryolith, aluminium. Chemiai átalakulások, chemiai egyenlet és annak gyakorlati értékesítése Egyszerű és összetett gyök. Az elemek vegyértéke. Bázis, sav, sók. Kvarc, opál, kovasav, üveggyártás. Grafit, szén, szénsav. Gyémánt, korund, beryll, topáz, turmalin, türkiz, granát. Kristályrendszerek, paraméter-jelzés, kombinációk, ikerkristályok. Vasérczek vasolvasztás, meteoritok Cuprit, pyrolousit, malachit, kassiterit. Mészkö, arragonit, dolomit, magnesit epsomit. Sziksó, salétrom, szalmiák. Baryt, coelestin. Gipsz, timsó, réz- és vasgálicz. Borax, apatit, foszfor, gyujtókészítés. Összefüggés az ásványok chemiai, fizikai és alaki tulajdonságai közt. Borostyánkő, petróleum. Kőszén, világító gáz, melléktermékek. Szerves vegyületek: szénhidrátok, fehérjék Erjedés, szeszes italok alkohol, aether, chloroform, eczetsav, eczetgyártás, borkő, ezitromsav, csersav. Zsirok, szappan és gyertyakészítés, glicerin. Alkaloidok, cyánvegyületek. A víz romboló és építő munkája. Üledék-közetek, kőületek, a rétegek kora, geologiai korszakok. Vulkáni működés, vulkáni kőzetek. Földpátok, kaolin, augit, amfibol, steatit, csillámok, diorit, olivin, serpentin. A levegő és az élet geologiai működése. A látottak leírása és rajzolása otthon. Három kirándulást tettünk a végzett anyag tanulmányozása céljából. Kézikönyv: Sterényi: Ásványtan és chemia. Heti 3 órán tanította: Horváth Zoltán.

Történelem. A középkor története és az ujkor története a westphali békéig, 1648-ig. Kézikönyv: Mika Sándor: Világtörténet II. rész. Heti 3 órán tanította: Loysch Ödön.

Mennyiségtan. Algebra. A hatványozás és gyökvonás általánosítása. Műveletek zero, negat és tört kitevőjű hatvány és gyökmennyiségekkel. A számrendszer — fogalma; átmenet egyik számrendszerből a másikba; alpműveletek különböző számrendszerekben. — A Logarithmus értelmezése,

kiszámítása és alkalmazása. — Exponentialis egyenletek. — A számsor kibővítése; komplex számok s műveletek kompl. számokkal. Moivre képlete. — Geometria. — A kör és egyenes; szögek a körben; a körbe és a kör köré írt sokszögek. — A Ludolph-féle szám kiszámítása; a kör kerülete és területe. — A kör részeinek területe. — Goniometria és trigonometria. Különböző háromszögek és sokszögek trigon. feloldása. A trigon. alkalmazása távolság- és magasságmérési feladatok megoldásánál Függelék: A háromszögre vonatkozó nevezetesebb tételek. A Feyerbach-féle kör és az Euler-féle egyenes. — Mollweide egyenletei. — A Potherot-féle problema. — Írásbeli feladatok óráról-órára. — Tankönyv: Wagner A. Algebr. és Geom. Heti 4 órán tanította: Pásztori Gyula.

Szabadkézi rajz: Gipszöntvények rajzolása czeruzával és szénnel, magyarstilu minták rajzolása és festése. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Mint az V. osztályban. Heti 2 órában tanította Szigeti Benedek Gyula.

VII. Osztály.

Osztálytanár: dr. Wallentinyi Dezső.

Vallástan. A magyarországi reformáció, keletkezésétől fogva a mai napig. Kézikönyv: Farkas József. Magyar prot. egyháztörténet. Heti óra: 2. Vallástanár: Czinke István — A VII. osztály a VIII. osztálylyal együttesen. A magyar reformáció története. Bereczky Sándortól. Heti 2 órában, az ág. hitv. evang. növendékeknek tanította: Gyürky Pál vallástanár.

Magyar nyelv. A magyar irodalom története a legrégebb kortól Kazinczy Ferenczig az olvasókönyv megfelelő olvasmányai alapján Nagyobb iskolai olvasmányok: „A Beöthy Zsolt könyve (Roboz Andor hirlapi cikke); Arany J: „Naiv eposzunkról“ és „Irói arczképek“, Gyulai P.: Tinódy és a XVI. sz. epikája; Beöthy Zsolt: „A magyar irodalom kis tükré“. Kötelező házi munkásság és olvasmányok: 1. I—VII. osztályu olvasmányok költők szerinti csoportosítása. 2. Tinódi költeményei 3. Zrínyi M. „A török afium ellen való orvosság“. 4. Gyöngyösi költeményei. 5. Balassi költeményei. 6. Mikes „Törökországi levelek“ és „Mulatságos Napok“. 7. Csokonay V. Mihály „Dorotya“. 8. Gvadányi: „Egy falusi nótárius“. 9. Kisfaludy Sándor: „Hymfi szerelmei“. 10. Kazinczy: „Pályám

emlékezete“. Ezeken kívül is a legtöbben sokat olvastak és ez olvasmányaik tartalmát naplójukban feljegyezték. Kézikönyv: dr. Beöthy Zsolt: Magyar irodalomtörténet I. k. Segédkönyv: Gaál Mózes: Magy. irodalom történet főbb vonásokban. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanította heti 3 órán: dr. Wallentinyi Dezső.

Latin nyelv és irodalom. 1. P. Vergilii Maronis Aeneis: 1. P. Vergilius Maro élete és művei. 2. Az „Aeneis“ meséje és a VI. ének tartalma részletesebben. 3. Az „Aeneis“ megalkotása. 4. Az „Aeneis“ hatása 5. Vergilius és Homeros (összehasonlítva röviden) Fordítás a VI—XII énekből összefüggő szemelvények. — 2. C. Sallusti Crispi liber De Bello Jugurthino: Sallustius élete A „De Bello Jugurthino“ liber tartalma. Előszó, Jugurtha ifjusága, Jugurtha viszálya öcseseivel, a hat hadjárat történeti sorrendben. Fordítás az 1—86. fejezetből összefüggő szemelvények. — 3. M. Tullii Ciceronis Oratio Philippica I. Cicero életrajza; a philippikák elmondásának körülményei; M. Tullius Cicero, mint szónok. Fordítás: az első philippika teljesen. — 4. A római régiségtani adatok rendszeres összefoglalása. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Kk. Szemelvények Vergilius Aeneiséből, Magyarázta dr. Cserép József; C. Sallustius Crispus: Bellum Jugurthinum. Magyarázta dr. Hittrich Ödön; Marcus Tullius Cicero. I., II és XIV. philippicája. Magyarázta Jánosi Boldizsár. Horváth—Wagner: Római régiségek. Tanította heti 5 órán: dr. Wallentinyi Dezső.

Német nyelv. A nyelvtani anyag ismétlésére és a német irodalom lényegesebb részeinek ismertetésére szolgáltak a tankönyvek; 5—8, 11—28, 63, 64, 65—67, 68, 73—84, 85, 94, 95—96, 115—116, 117 (34), 118 (36), 119 (38), 125—126. oldalain lévő irodalmi részletek. Készítettek 27 írásbeli dolgozatot. Endrei Ákos és Lenkei Henrik „Német Tankönyve“ alapján tanította heti 3 órán: Böhm János.

Görög nyelv és irodalom. Homeros Odysseiája Kempf József szemelvényei fonalán: I., III. és V. éneke szemelten. A görög remek irodalom korszakai, főképviselői s műveik. Homeros korának tüzetesebb jellemzése. A Homér neve alatt ránk maradt művek s nevezetesen az Odysseiának közelebbi ismertetése: tartalma, szerkezete, művészi alkotása, nyelve, előadási modora. Homér világa, világnézete, ethnographiai ismeretei; hatása; a világirodalomban elfoglalt helye.

Méltatása. — Herodotos történeti műve dr. Geréb József szemelvényei szerint: Kroisos és Solon; a marathoni, salamisi és plataceai ütközetek leírása. A gör. remekirodalom aranykora; főképviselői s műveik. Herodotos életviszonyai; történeti nagybecsű műve: tartalma, nemzeti iránya, nyelvezete, stílusa: hitelessége. Herod. nézete az istenségről s az emberi dolgokról. Méltatása. Az epikai és prózai műfajok fejlődésének főbb vonásai. Megfelelő alak s mondattani, metrikai és régiségtani magyarázat. Havonta 1 írásgyakorlat Herodotosból. Tanította heti 5 órában: Lenner Gyula.

Görögpótló irodalmi olvasmány. Thukydides élete és műveinek jellemzése, 2-ik, 6-ik és 7-ik könyve. Szemelvények magyar történetírók és szónokok műveiből. Demosthenes életéről és műveiről; olynthosi beszédei és philippikái. A görög irodalomtörténetből: vallásos- és époszköltészet. Homérosz művei. Elegiai, jambusi és epigramma költészet. Tanító költészet: Hesiodos. Drámairók: Aischylos, Sophokles, Euripides. Vigjáték: Aristophanes. Prózairók. Történetírók. Herodotos. Thukydides. Xenophon. Atthisz írók — Kézikönyvek: Szilasi: Szemelvények: Thukydidesből. Földi: Demosthenes válogatott beszédei. Schill: Görög irodalomtörténet. Badics: Irodalmi olvasmányok 3-ik rész. Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Szabadkézi rajz. Modern izlésű diszitmények rajzolása és festése művészi tervezetek nyomán. Rajzolás természet után. Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Történelem Az ujkor története a westphaliai békétől a berlini kongresszusig (1648—1878). Kézikönyv: Mika Sándor: Világtörténelem III. Heti 3 órán tanította Loysch Ödön.

Természettan Bevezető alapfogalmak. Mechanika. Akusztika. Optika Tankönyv: Wagner Alajos: Természettan. Heti 4 órán tanította: Kerekes Dezső

Mennyiségtan. Algebra: Másodfoku egyenletek teljes elmélete. A redukálható magasabb fokú egyenletek. A függvények geom. ábrázolása, maximum és minimum értéke. Arithmetikai és geometriai progressziók, utóbbiak alkalmazása a kamatos kamat, járadék, törlesztési számításoknál és szakaszos tizedes törteknél. Geometria: Algebrai kifejezések geom. tárgyalása. A pont koordinatai derékszögű és polaris rendszerben, 2 pont távolsága, a kör egyenlete, az egyenes, parabola, ellipsis

és hyperbola központi egyenlete. Tankönyv: Wagner Alajos: Algebra és Geometria. Heti 3 órán tanította: Kerekes Dezső

Egészségtan. Az egészségtanról általában. Egészségtani alapösmeretek A betegségről. A nép egészségéről. Magyarország egészségügye Halálozás és születési statisztika. Táplálkozás. Tápszerekről. Fogakról. Vérkeringésről. Légzés Munka. Érzékszervekről. Éghajlatról. Fertőző betegségekről. Heti 1 órában tanította: dr. Zehery István

Torna. I. Rendgyakorlatok, pontos és egyöntetű kivitelben. II. Szabadgyakorlatok: súlyzók és fabotokkal. Körségi gyakorlatok fabuzogányokkal. III. Szergyakorlatok, szép testtartással. Körhintázás. Súlyemelés és dobás $7\frac{1}{2}$ kgros vasgolyóval Magas- és hossz-ugrások. Játékok — Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

VIII. osztály.

Osztályfőnök: Kerekes Dezső.

Vallástan: Ugyanaz, a mi a VII. osztályban. Heti 2 órán tanította: Czinke István. — Ágost. hitv. ev Ugyanaz, a mi a VII. osztályban. Heti 2 órában tanította: Gyürky Pál vallás-tanár.

Magyar nyelv: A magyar nemzeti irodalom története Kisfaludy Károlytól a jelenkorig. Olvasmányok a kiválóbb írók műveiből. Havónként egy írásbeli dolgozat. K. k. Beöthy Zs. irodalomtörténete Tanította heti 3 órán Dr. Veres Samu.

Latin nyelv. Horatius élet- és korrajza, művei s ezek jellemzése; nyelvezete, odáinak szerkezete, metrikája. Alaktani, mondattani és poetikai fejtegetések kapcsán fordították a következőket: Carminum lib. I. 1, 7, 9, 11, 14, 24. I. II. 3, 18. I. III. 1, 2, 6, 18, 30. I. IV. 3. Carmen seculare. 3. epodos. Sat. I. I. 1, 6, 9. Epist. I. I. 1, 20. és részletek az Arspoetikából. Tacitus élet- és korrajza; művei, nyelvezete, előadása, jellemzése Fordítottuk az Annalium I.-ből: Augustus halála, temetése; Tiberius trónra lépte s első tettei. (1—15. fej.); a pannoniai legiók lázadása 24—30. f., a germániai legiók lázadását 35. 40—43. fej. A római régiségtan és irodalomtörténet összefoglalása. Írásbeli dolgozatok kéthetenként latinra és magyarra felváltva Extemporálék Kézikönyv: Szemelvények Horatius műveiből: Cserép Józseftől; Szemelvények Tacitus

Annaleséból Schmidt Attilától. Római régiségtan és történet Wagner—Horváltól. Tanította heti 4 órán Komáromy Géza.

Német nyelv Az irodalmat átvették Lessing, Goethe, Schiller, Uhland Lajos, Heine Henrik, Lenau, Grillparzer ismertetésével és a következő dolgok lefordításával: 30—49 lapig, 51—63, 101—118 lapig, 140—150, 156—57, 160, 163, 166. lap. A nyelvtani és mondattani anyag átismétlésére irtak harmincz iskolai gyakorlatot magyarról németre Tankönyv: Német nyelvkönyv, IV. kötet Endrei Ákos és Lenkei Henrik. Tanította heti 3 órán: Böhm János.

Görög nyelv és irodalom Homéros Iliásnak I. éneke egészen, II., III. éneke szemelten Az Ilias tartalma, szerkezete. A hom. Olympos; Homéros istenei és hősei. A hadügy és a patriarchális államszervezet Hom korában. A hom. idők kulturviszonyai s ismeretköre A hom. hasonlatok, s ezek szerkezete. A hom olvasmányok egybefoglalása s megvilágítása. — Platon és kora; művei; nyelvezete és irálya. A görög bölcselkedés korai. A Sophisták s tanaik. Sokrates s tanítványai Platon akadémiaja, bölcs rendszere (idealismusa). Platon mint ember és író; elévülhetetlen érdemei. Platon Kritója egészen, Phaedójából szemelvények. Ezen utóbbi rendkívül fontos művének tüzetesb ismertetése. — Homér és Platon helye a világ-irodalomban. Írás-gyakorlatok Plátó Phaedonjából. — Az év vége felé a gymn. gör. irod. tananyag összefoglalása s méltatása; a görög oktatás fontossága, s megbecsülhetetlen értéke. Kézikönyv: Teubner-féle szövegkiadások. — Heti 4 órában tanította Lenner Gyula

Görögpótló irodalmi olvasmány. Görög irodalomtörténet a logographusoktól bezárólag a római korszakig. A művészetek (építészet, szobrászat festészet) történeti fejlődése: görög-etruszk, római, ó-keresztény, byzanci, mór, gót, renaissance, barok- és empir-művészet megfelelő szemléltető képekkel. K. k. Schill Salamon: Görög irodalomtörténet; Alexander: Szemelvények Platon és Arisztotelesz műveiből; Morvay-Gerecze: A művészetek története. Tanította: heti 2 órán Dr. Veres Samu.

Szabadkézi rajz. Modern izlésű diszitmények rajzolása és festése különféle technikákban (czeruza, szén, toll, aquarell és olaj), Rajzolás természet után — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Történelem. Magyarország oknyomozó története fő tekintettel a világtörténelmi eseményekre s az alkotmány, honvédelem, nemzetgazdaság és közművelődés fejlődése. K. k. Vargha Ottó tankönyve. Tanította: heti 3 órán Bodor István.

Természettan. Hőtan. Mágnesség és elektromosság. Fizikai egységek az abszolút és gyakorlati rendszerben. Kosmographia. — Tankönyv: Wagner Alajos Természettan — Heti 4 órán tanította: Kerekes Dezső.

Mennyiségtan. A kapcsolástan elemei: combinatio, permutatio, variatio. — Newton binomi tétele. A binomialis coefficientensek tulajdonsága. A gömbháromszög tan cosinus és sinus tétele. Gauss és Napier Analogiái. — Az algebrai és geometriai tananyag ismertetése. — Tankönyv: Wagner Alajos Algebra és Geometria. Heti 2 órán tanította: Kerekes Dezső.

Philosophiai propedeutika. Lélektan: a lelki élet jelenségei, érzetek, érzelmek, vágyak, lelki betegségek. Logika: fogalom, ítélet, következtetés. A rendszeres gondolkodás formái. K. k. Szitnyai Elek: lélektan és logika Heti 3 órán tanította: Dr. Veres Samu.

Torna. Mint VII. osztályban. Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

Rendkívüli, de intézetünk négy alsó osztályának prot. valásu növendékeire **kötelező** tárgyként tanított az egyházi ének az I—IV. osztályig

Az ág. hitv. ev. növendékek a következő énekeket tanulták:

1. Mind jó a mit Isten téssen. — 2. Jer dicsérjük Istent. — 3. Mint a szép hives patakra. — 4. Ki csak Istenre dolgát hagyja. — 5. Uram rosszul cselekedtem. — 6. Uram Jézus fordulj hozzánk. — 7. Dicsérlek Uram tégedet — 8. Jézus Krisztus én életem. — 9 Krisztus te vagy életem — 10 Jézus Istennek báránya — 11 E szomorú napot. — 12. Teljes minden életemben. — 13. Erős vár a mi Istenünk — 14 Tündöklő hajnali csillag — 15. Jézus én bizodalمام — 16 Vigyázatok! azt kiáltják. — 17 Dicséret tisztesség legyen. — 18. Jövel Szt lélek Úr Isten. — 19. Dicsérd én lelkem a dicsőségnek — 20. Előtted állok drága Jézusom Heti 2 órában tanította Hujber József.

Az év ref. egyházi énekből a gymn. I—IV. osztály növendékei az 1904—5. iskolai évben a következőket tanulták: 75. — XXVI. — 63. — I. — LXXXIX. — CII. Uram a töredelmes. CXXXIV. — CV. CXXXV. 179. — 173. — CL. — CIV. — 70. — III. — XXXII. — CXIX. — VIII. — CXXXVIII — VI. — 137. dicséret Összesen 22 ének. Heti 2 órában tanította Szücs György.

Nem kötelezett tantárgyak.

Német társalgói órákat tartotta heti két-két órában külön a 3-ik és 4-ik osztályosokkal és külön a felsőbb osztálybeli-ekkel Böhm János, német tanár.

III. osztályos	járt	17,	kik	közül	ingyenes	volt	5
IV.	"	"	10,	"	"	"	3.
V.	"	"	7,	"	"	"	0.
VI.	"	"	5,	"	"	"	1.
VII.	"	"	7,	"	"	"	1.
VIII	"	"	6,	"	"	"	2.
összesen járt		52,	"	"	"	össz.	12.

fizetéses volt tehát 40 ifju, az évi tandíj volt egyenkint 20 korona.

Szabadkézi rajz. Az önként vállalkozóknak tanította heti 2 órában Schwalm Nándor. Résztvettek: az I. osztályból 7, a II. osztályból 13, a III. osztályból 11, a IV. osztályból 10, az V. osztályból 2, a VI. osztályból 4, a VII osztályból 1, összesen 48 tanuló.

Ifjusági dalkör. Főgimnáziumunk ifj. énekkarában a lefolyt tanévben 65 tanuló vett részt, mint működő tag, még pedig: az I. osztályból 16, a II. o. 12, a III. o. 12, a IV. o. 2, az V. o. 3, a VI. o. 4, a VII. o. 9, a VIII. o. 7. — A régiiek felujításán kívül ez évben a következő darabok tanultattak be: 1. Erős várunk . . . 2 Sötét felhő . . 3. Mikor én a dalos madárt . . . 4. Hej, de teszi . . . 5 Nem hallottam soha ily bus . . . 6. Csárdás kis kalapot . . . 7. Bujdosók éneke. 8. Bécsi magyar táncz. 9. Gaudeamus igitur. (Régi diák-ének.) — Mint e kimutatásból is látható, a dalkör tagjai ez évben is dicséretes buzgalommal teljesítették önként magukra vállalt kötelességüket s ennek következménye volt az a szép siker, melyet minden nyilvános szereplésükkel arattak az énekművé-

szet iránt érdeklődő közönség részéről Tanította hetenkint 2 órán Pásztori Gyula.

Írásbeli dolgozatok tételei a magyar nyelvből:

V. Osztály.

1. Anyaggyűjtés a következő tételre: A folyóvizek haszna.
2. Az anyag elrendezése.
3. A tétel kidolgozása.
4. Tetszés szerinti leírás.
5. A mohácsi vész okai (anyaggyűjtés és elrendezés).
6. A mohácsi vész (a történet elbeszélése).
7. Valamely történeti esemény leírása.
8. Ünnepi beszéd (iskolai ünnepélyen).

VI. Osztály.

1. Az idő mértékes és hangsúlyos verselés sajátosságai.
2. Zalán futásának ismertetése esztetikai és epikai szempontból.
3. Miért tartjuk a Zrinyiást keresztény műeposznak?
4. Mese szabadon választott tárgyról.
5. Arany János „Katalin“ cz. művének elemzése.
6. Népköltészeti művek gyűjtése az egyes vidékeken.
7. A népelet rajza közvetlen szemlézés alapján.
8. A tragicum és comicum.
9. A teljes és fogyatékos tragicum Bánkban alapján.

VII. Osztály.

1. Nyelvében él a nemzet (Elmélkedés)
2. Ünnepi beszéd a gimnázium jubiláris és felavató ünnepélyén. (Szónoki beszéd).
3. A levegő hatása a szerves világra. (Természetrajzi értekezés).
4. Tinódy helye az irodalomban.
5. A protestáns kor jellemzése (iskolai),
6. Párhuzam Zrinyi: „Szigeti veszedelme“ és Gyöngyössy: „Murányi Vénus-“a között
7. A széppróza fejlődése 1772. (iskolai).
8. A lyra fejlődése 1711-ig.
9. Csokonay V. Mihály: Dorottyája.

VIII. Osztály.

1. Bánkban népszerűtlenségének okai.
2. A drámairás feladata.
3. Petőfi és Arany.
4. Értelmi vagy magasabb érzelmek.
5. Az olasz befolyás hatása műveltségünkre.
6. A regény fejlődése.
7. Vörösmarty költői jellemképe.

VII. Ifjúsági körök és egyesületek.

I. Tompa önképzőkör. A főgimnázium kebelében fennálló Tompakör ez idei tanárelnöke dr. Veres Samu volt. A kör tagjai a VII. és VIII. o. rendes tanulói. Az alakuló gyűlés 1904. szeptember 14-én tartatott meg, mely alkalommal megválasztották: ifjúsági elnökké Dorka László, titkárrá Hubay Mihály, főjegyzővé Paál Gyula, pénztárossá Molnár Gyula VIII. o., aljegyzővé Schmidt Arthur és ellenőrré Molnár István VII. o. tanulók.

Az év folyama alatt 2 disz. és 17 rendes ülés tartatott. Ez üléseken a tanulók bemutattak 7 felolvasást, melyek közül dicséretet nyert 4, jó fokra érdemesített 2 és méltánylásban részesült 1. (A megdicsért dolgozatok szerzői: Dorka László, Paál Gyula és Schmidt Arthur)

Beadatott 10 eredeti költemény, melyek közül dicsérettel emlékkönyvbe vétetett 1 (szerzője Dorka L.), dicséretet nyert 2 (Paál Gy., Buday Aladár), jó fokra érdemesített 4, méltányoltatott 2 és tudomásul vétetett 1. A költeményekről irt bírálatok közül dicséretet nyert 2 (Kardos G. és Pauliczky István), jó fokot 2, méltánylást 1 és tudomásul vétetett 2.

A rendes üléseken huszan szavaltak — ezek közül dicséretes eredménnyel 9 (Kishonhy István, Kovács Lajos, Szűcs István, Karsai Jenő, Solymossy József), jól 4, méltánylásban részesült 5 s egyszerűen tudomásul vétetett 2 gyenge szavaltat.

Kegyeletes ünnepélyt tartott a kör 1904. október 6-án az aradi vértanuk emlékezetére, mely alkalommal Dorka László ifjúsági elnök tartott emlékbeszédet.

Az ifjúsági Tompa-önképzőkör legszebb és legnagyobb ünnepének márczius 15-ikét tekinti, melyet az idén az eddigieknél is nagyobb sikerrel és lelkesedéssel ült meg. Jelentékeny része volt ebben ama körülménynek, hogy a gimnázium új

otthonában minden tekintetben megfelelő helyiség áll rendelkezés alatt, mely nemcsak az egész tanuló ifjúságot, de azon felül a százakra menő hazafias érzelmű közönséget is képes magában fogadni. — Az idei műsor a következő volt:

I. Délután 2 és fél órakor az ifjúság körmenete.

II. Délután 3 órakor önképzőköri diszülés a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitó Tartotta: dr. Veres Samu, a Tompa-kör elnöke.

2. Hymusz. Énekelte az ünneplő közönség.

3. Nemzeti dal. Petőfitől. Szavalta: Balogh Béla VIII. o. t.

4 a) Bujdosók éneke, b) Bécsi magyar táncz, Kurucz dalok. Előadta a főgimnáziumi énekkar Pásztori Gyula tanár vezetése mellett.

5. Alkalmi felolvasás Schmidt Arthur VII. o. tanulótól.

6. Márczius 15. Költemény. Nagy Bélától. Szavalta: Kovács Lajos VIII. o. tanuló.

7. Népdalok. Előadta a főgimnáziumi énekkar.

8. Czinka Panna, költemény Farkas Imrétől. Zenekíséret mellett szavalta: Szücs István VIII. o. tanuló. Vonós hangszereken kísérték: Novák Ernő, Sebestyén Gyula, Thuróczy Zoltán és Kerekes Jenő VIII. o. tanulók.

9. Pályadíjak kiosztása.

10. Kossuth dal Előadta az ifjúsági énekkar.

Ez alkalommal a következő pályadíjak osztattak ki:

1. A közművelődési egyesület adományából 20 koronát nyert Schmidt Arthur VII. o. tanuló, alkalmi felolvasásával.

2. Ugyanattól 10 koronát Paál Gyula VIII. o. tanuló, ünnepi beszédével.

3. A helybeli olvasókör díját, 20 koronát Paál Gyula VIII. o. tanuló „A legnagyobb magyar regényíró“ cz. értekezésével.

4. A Basilidesz-féle díjat, 20 koronát nyerte Kardos Géza VIII. o. tanuló, „Tompa népregéi“ cz. széptani fejtegetésével.

5. Az ifj. Rábely Miklós ur adományát, 20 kor., Dorka László VIII. o. tanuló nyerte, Arany János cz. szépirodalmi dolgozatával.

6. A Szabó Erzsike emlékére tett alapítvány kamatát, 8 koronát, Schmidt Arthur VII. o. tanuló, Tompa jellemképe cz. sikerült rajzával.

7. A Bodor Dezső emlékére tett alapítvány kamatát, 16 koronát, Solymossy József VII. o. tanuló, egy distichonokban irt elegiájával.

8. A tamásfali Petőfi-egylet díját 10 kor., Dorka László VIII. o. tanuló, ünnepi beszédével.

9. A közművelődési egyesülettől 10—10 koronát nyertek sikerült szavalataikért: Balogh Béla, Kovács Lajos és Szücs István VIII. o. tanulók.

10. A márcziusi alaphól szavalatért 10 koronát nyert Karsai Jenő VII. o. tanuló.

11. A Soós Jenő emlékére, — Soós Ferencz ur és neje Gyulay Hermin urnő által adományozott 40 koronából 20 koronát nyert Hubay Mihály, 10—10 koronát Ladányi László és Bolkay István VIII. o. tanulók.

12. A Baksay István és neje Süteő Teréz urnő aranylakadalmi alapítványa, egy takarékpénztári részvény, helybeli tanárok fiai számára lévén adományozva, ennek 44 korona osztaléka a sorrend szerint következő Veres Lóránd III. oszt. tanulónak adatott ki.

Pályaműveikért dicséretet nyertek: Balogh Béla és Pauliczky István.

A május 1. határidővel kitűzött önképzőköri pályázatokra jutalmazható művek nem érkezvén be, az ezekre szóló alapítványok kamatai ez évben nem adattak ki.

Tanári karunk ezuton is hálás köszönetét fejezi ki a gömörmegeyi közművelődési egyesület rimaszombati körének, a rimaszombati polg. olvasókörnek, a tamásfali Petőfi egyesületnek, Basilidesz János és ifj. Rábely Miklós uraknak, továbbá Soós Ferencz urnak és Gyulay Hermin urnőnek adományaik, illetve alapítványaikért, melyekkel ifjúságunk hazafias szellemének ápolásához hozzájárultak.

Vagyon kimutatás.

I. Önképzőköri alapítványok:

1. Jánosdeák Andrásné urnő által tett alapítvány	400 kor.	
Ennek 5% kamata		20 kor.
2 Szabó Mihály alap	200 kor.	
Ennek 4½% kamata		9 kor.

3. Fülep Béla alap.	200 kor.	
Ennek 4 $\frac{1}{2}$ % kamata		9 kor.
4. Szabó Erzsi alap.	200 kor.	
Ennek 4% kamata		8 kor.
5. Bodor Dezső alap.	400 kor	
Ennek 4% kamata		16 kor.
	<hr/>	
	1400 kor.	62 kor.

II. Az önképzőkör márczius 15-iki ünnepélyén kiadandó kamatok tőkeértékben:

1. Közművelődési egyesület évi adományának tőke értéke	1200 kor	
Ennek 5% kamata		60 kor.
2. Polgári olvasókör	400 kor.	
Ennek 5% kamata		20 kor.
3. Basilidesz János	400 kor	
Ennek 5% kamata		20 kor
4. Tamásfali Petőfi egyesület	200 kor	
Ennek 5% kamata		10 kor.
5. Baksay-Süteő részvény	880 kor	
Ennek 5% kamata		44 kor
	<hr/>	
	3080 kor.	154 kor
Összes tőke	4480 kor	
Összes kiosztott kamat	216 kor.	

Dr. Veres Samu,
a Tompa-kör elnöke.

*

II. „Pósa-önképzőkör.“ Tanárelnök: Bodor István. A kör az előbbi alapszabályok szerint alakult meg 1904. szeptember havában tartott alakuló ülésen. Mely alkalommal a következők választották meg tisztviselőikül:

1. Ifjusági elnökké: Kovács Lajos VI. oszt. tan.
2. Titkárrá: Baskay Gyula VI. oszt. tan.
3. Főjegyzővé: Svingor Jenő VI. oszt. tan.
4. Pénztárnokká: Müller Vilmos VI. oszt. tan.
5. Aljegyzővé: Vályi Ferencz V. oszt. tan
6. Ellenőrré: Stojkovics József V. oszt. tan.

A kör tagjai: V. és VI. oszt. tanulói.

Tagsági díj: 1 kor.; és mivel a kör a „Nagykőrösi Diáklap“-ot hordatta, még külön 20—20 fillért fizettek.

Összesen tartottunk: 21 rendes és 2 rendkívüli diszülést. Az ülésen elhangzott 44 szavalat. Ezek közül:

Emlékkönyvileg megdicsértetett 4 szavalat, dicséretet nyert 14; jó fokra vétetett 13; méltányoltatott 11; tudomásul vétetett 2; elvettetett 0.

Beérkezett 18 mű.

Emlékkönyvbe vétetett 1; megdicsértetett 5; jó fokra vétetett 4; méltányoltatott 5; tudomásul vétetett 3.

A művekre beérkezett 18 bírálat.

Megdicsértetett 6.

Jó fokra vétetett 7.

Méltányoltatott 5.

A diszülések közül az egyiket október 31-én, a reformáció emlékünnepe tartottuk.

A második diszülést a kör márczius 15-én tartotta, melyen a nagyszámu ifjuságon kívül jelen voltak: Fábry János nyug. tanár, Loysch Ödön igazgató, Pásztory Gyula, Horváth Albert és Szigeti Benedek Gyula tanárok.

Az ünnepély sorrendje:

1. Megnyitó: Kovács Lajos ifjusági elnöktől.
2. „Nemzeti dal.“ Szavalta: Flohr József V. oszt. tan.
3. „Márczius 15.“ Pályanyertes mű; felolvasta: Kovács Lajos VI. oszt. tan.
4. „Petőfi visszatér.“ Váradytól. Szavalta: Baskay Gyula VI. oszt. tan.
5. „1848.“ Pályanyertes mű; felolvasta: Baskay Gyula VI. oszt. tan.
6. „A magyarok Istene.“ Váradytól. Szavalta: Kardos Elemér VI. oszt. tan.
7. Ünnepi zárszó: Bodor István tanár-elnöktől.

A kör márczius 15-ére pályázatot hirdetett. Jutalomban részesült: Kovács Lajos VI. oszt. tan. „Márczius 15“-ike című műve (8 kor.), Baskay Gyula VI. oszt. tan. „1848“ című műve (6 kor.), Král Károly VI. oszt. tan. (4 kor.), Kardos Elemér „A magyarok Istene“ című költemény elszavalásával (7 kor.), Flóhr József V. oszt. tan. a „Nemzeti dal“ elszavalásával (7 kor.), Baskay Gyula „Petőfi visszatér“ című költemény elszavalásával (4 kor.) Összesen 36 korona.

Pénztár állása:

Összes bevétel . . . . . 56 kor. 20 fillér.

Összes kiadás . . . . . 40 kor. 32 fillér.

Készpénz maradvány . . . 15 kor. 88 fillér.

*

III. Bethlen Gábor kör. A vallásos buzgóság ápolására és a ref. öntudat öregbitésére a négy felső osztály ref. növendékei, maguk között, „Bethlen-kör“ elnevezéssel, vallásos egyesületet tartanak fenn.

A kör Czinke István vallástanár vezetése alatt áll. Kurátora volt a lefolyt iskolai évben Szücs István VIII. osztálybeli tanuló. A tagok minden hét szombatján, délután 5 órakor, összegyülekeztek, a mikor is énekeltek, imádkoztak (hálát adván az Istennek az egész heti segedelemért,) vallásos vagy hazafias tárgy felolvasást és ugyanolyan tárgy szavalatot tartottak, ez utóbbiakat önkéntes ajánlkozás útján Az egyesület gyülekezeti mintára van berendezve, pappal, kurátorral, énekvezérrel, presbiterekkel és diakónusokkal.

*

IV. Ifjúsági olvasó és sakkör. Elnök Kerekes Dezső tanár, ifjúsági elnök Dorka László és Balogh Béla. Tagjai voltak a VII. és VIII. osztály tanulói, az V. és VI. osztályból az önként vállalkozók. Tagsági díj 2 korona, a sakköré külön 2 korona. A kör a következő lapokat járatta: Vasárnapi Ujság, Ország Világ, Uj Idők, Hét, Tanulók Lapja, Borsszem Jankó, Kakas Márton, Budapesti Hirlap, Pesti Napló, Pesti Hirlap, Budapesti Napló, Jövendő, Der gute Kamerad Az olvasó terem nyitva volt este 5—7 óráig, külön napos felügyelete alatt.

*

V. Ifjúsági zenekar. Az egyesületnek a lefolyt tanévben 11 tagja volt, akik Pásztori Gyula tanár elnöklete s a helybeli cigány zenekar primásának vezetése mellett, több darabot tanultak be heti 2 órán. A zenekar az ifjúság által rendezett hangversenyen, valamint a márcz. 15-iki ünnepélyen működött a nyilvánosság előtt s tagjainak temperamentusos összjátéka következtében mind a két alkalommal teljes sikert aratott. Ifjúsági elnök volt: Novák Ernő VIII. o. t, pénztárosa pedig: Kerekes Jenő VIII. o. t.

VI Gyorsíró kör. A rimaszombati egyesült prot. fgimn. „Markovics“ gyorsíró köre megalakult az 1904—5-ik tanévben okt. 12-én Böhm János tanár elnöklete alatt 30 taggal. Az év folyamán 15 tag kilépett. Ifj. elnökké a kör megválasztja Sólyom Barna VII. o. tan; pénztárossá Molnár Gyula VIII. o. tan; jegyzővé pedig Dorka László VIII. o. tan. A kört a Gabelsberger — Markovics rendszer szerint teljes lelkiismeretességgel tanította heti 2 órán Sólyom Barna ifj. elnök. Tagsági díj 2 kor., melyet a kör a pénztárosnak fizetett be. 1905. december 21-én a kör ülést tartott, melyen Dorka László jegyzői tiszteréről leköszönvén, helyette Eszényi Gy. VII. o. t. választatott meg.

A tananyagot befejezte a kör ápr. 19-én. A verseny máj. 13-án tartatott meg. A versenyben, mivel a stenogrammok nem feleltek meg az első díjnak (15 kor.) ez a pénztárba maradt. A második díjat nyerte (10 koronát) Molnár Gyula VIII. o. tan. A harmadik díjat pedig (5 koronát) Kral Károly VI. o. tan. A záró ülés volt május hó 20-án, hol a tanárelnök ur a díjakat odaitélte és a kör ez évi működését befejezte. A díjak kiosztása az évzáró ünnepélyen történt.

*

VII. Ifjúsági gyámintézet. Ifjúsági gyámintézetünk ez évben is megfelelt szép hivatásának, nemes rendeltetésének. Jóra fogékony ifjúságunkat serkentette, szoktatta a jótekonyság gyakorlására, a mások bajával törődő emberszeretetre. Mintegy 300 tanuló lépett be tagul az elmúlt éven át 1—10 fillér havi járulékkal. Voltak olyanok is, a kik 10 hó alatt összesen 2 koronát fizettek be! Az évi gyűjtés végösszege 80 koronára rug. Ebből az I-ső osztályban begyűlt 4 kor 26 fill., a II-ban 6 kor. 24 fillér, a III-ban 10 kor. 2 fill., a IV-ben 6 kor. 61 fill., az V-ben 5 kor. 24 fill., a VI-ban 4 kor. 56 fill., a VII-ben 14 kor. 5 fillér, a VIII-ban 18 kor. 60 fillér. — Az igazgató az érettségizettektől még külön 5 kor. 80 fillért gyűjtött. Örvendetes és biztató első tettük ez az életbe kilépő ifjaknak! Külön is ki kell emelnem, hogy az elmúlt évben a VIII. osztály járt legelől a jótekonny adakozásban s utánna mindjárt a VII. osztály következett.

A gyűjtés eredménye mindenesetre az egyes pénztárosok buzgóságától is függ. Legelől járt ebben is a VIII. osztályból

Barthó András közpénztáros (titkár) és Paál Gyula osztálypénztáros s a VII-ből Molnár István, ki május 19-től a titkári teendőket is lelkiismeretesen teljesítette. Osztálypénztárosok voltak továbbá a VI-ban: Svingor Jenő, az V-ben: Tóth Sándor, a IV-ben: Dzurányi László, a III-ban: Lukács Béla, a II-ban: Farkas Balázs, az I-ben: Eisele Lajos.

Az egybegyűlt pénzt az igazgató beleegyezésével így osztottuk szét: 1. a gömörmegyei ev. ref. gyámintézetnek küldtünk 20 koronát; a magy. ág. e. e. e. gyámintézetnek 16 koronát és a Leopoldianumnak 4 koronát; a rozsnyói protestáns árvaháznak 10 koronát; a budapesti protestáns árvaháznak 4 koronát. Minden osztályban egy-egy kiváló szorgalmu tanulónak vettünk alkalmas jutalomkönyveket 15 koronáért, s az ifjusági kölcsönkönyvtárra adtunk 10 koronát. A maradék filléreket a postaköltségek levonása után a jövő iskolai év javára takarékbetétkönyvben helyeztük el.

Ez esztendő ifjusági gyámintézetünknek immár a 31-ik esztendeje volt. Mint tanulságos és biztató adatot említem fel, hogy egyesületünk megalakulása óta 1887 koronát osztott szét különböző egyházi és világi jótékonycélokra. Ime, az 1874-ben elvetett kicsiny mag 31 év alatt mily szép, mily gazdag gyümölcsöket termett! Jól esik megemlítenem azt is, hogy 1900-tól az ifjuság gyűjtése állandóan meghaladta az azelőtti évek összegeit és évről-évre örvendetes emelkedést mutat. Ez is ifjuságunk haladását bizonyítja a jónak az utján.

Dr. Wallentinyi Dezső,
gyámint. elnök.

VIII. Taneszközök.

I. Tanári könyvtár. Mult évi értesítőnkben tett azon ígéretünket, hogy tanári könyvtárunk állásáról ez idén fogunk beszámolni: csak részben teljesíthetjük. A lefolyt év ugyanis tanintézetünk fejlődésének tekintetében korszakot alkotó volt. Az átalakulás minden vonalon megindult, de a teljességhez nagy idő és sok anyagi eszköz szükséges. Egyikkel sem rendelkezünk. Tanári könyvtárunk meglehetősen nagy anyagát 1904. augusztus utolsó napjaiban költöztettük át a mostani sokkal megfelelőbb helyiségekbe, de miután a könyvszekrények azután is még csak hetek múlva készülhettek el, az óriási könyvhalmaz az asztalos munkák befejezéseig a nagy terem közepén hevert. Az új épület ünnepélyes felavatása október 11-én történnév meg, e napra a könyvtárt is, legalább külsőleg, rendbe kellett hoznunk. Nagy igyekezettel és sietséggel fogtunk a munkához, hogy a szükséges külső rendet helyreállítsuk, de arra már, hogy 8–10 nap alatt a belső rendet is megteremthessük, gondolni sem lehetett. E munka az iskolai év további folyamára nehezült. A tanári könyvtár tehát most van a végleges rendezés stádiumában. Azonban kitűnt az, hogy sokkal nagyobb a könyvtári anyag az eddig történt kimutatásoknál s így még hozzávetőleg sem lehet szám szerint megállapítani azt, hogy a gyűjtemény hány művet, hány kötetet és füzetet foglal magában. A tavaly kimutatott 10300 darab, a nagyszámu kisélejtezés folytán tetemesen csökkenni fog. A tudományos és bibliografiai értékkel bíró művek közül eddig 2478 db leltározott, de csaknem fele még hátra van s csak azután foghatunk a négyezeret meghaladó füzetek rendezéséhez, melyeknek egy része, mint értéktelen ki fog selejteztetni. E munkálatok teljes végrehajtására még legalább is egy év szükséges, miután a munkálatokat végző könyvtáros egyúttal

tanár is, ki csak tanári egyéb functióiból fönmaradó idejét fordíthatja a könyvtár rendezésére és csakis a nyári hónapokban, mert télen a termeket fűteni nem lehet.

A tanári könyvtár számára a lefolyt évben új művek — a tetemes felszerelési kiadások következtében — nem szereztettek be. Különben is egy külön kezelés alatt álló ugynevezett kézi könyvtárat rendeztünk be, melynek felszerelése a könyvtári költségvetést terheli. Ugyanezen dotatióból a következő lapokat és folyóiratokat járattuk: 1. Sáropataki Lapok. 2. Ev. Egyház és Iskola. 3. Protestáns egyházi és iskolai lap. 4. Nemzeti iskola. 5. Magyar Nyelvőr. 6. Századok. 7. Philologiai Közlöny. 8. Történelmi életrajzok. 9. Protestáns szemle. 10. Magyar Tanügy. 11. Egészség. 12. Herkules. 13. Középiskolai tanáregyesületi közlöny. 14. Magyar Paedagogia. 15. Matematikai és természettudományi értesítő. 16. Magyar írók élete és munkái. 17. Irodalom történeti közlemények. 18. Archeologiai értesítő.

A könyvtár évi dotációja 400 kor, melyből 200 korona a fentebbi lapok és folyóiratok előfizetésére fordíttatik

*

II. Az ifjúsági könyvtár, a tanulók tanulmányi köre és felfogása szerint a lefolyt évben is 4 csoportban kezeltetett egy-egy tanár felügyelete és ellenőrzése mellett. Az első csoportból az I—II., a másodikból a III—IV., a harmadikból az V—VI. és a negyedikből VII—VIII. osztály növendékei kaptak hetenként egyszer megfelelő olvasmányokat.

Az I-ső csoport állománya 218 kötet. Soós Ferencz és neje szül. Gyulay Hermin szives adományából 109 kötettel szaporodott. Összesen tehát: 327 kötet — Óre: Horváth Albert.

Az ifjúsági könyvtár II-ik csoportjának állománya 196 kötet, óre Komáromy Géza. E csoportból a III. és IV. o. tanulók kaptak megfelelő olvasmányokat hetenként egyszer a tanár-felügyelő jelenlétében.

Az ifjúsági könyvtár III-ik csoportjának állománya a lefolyt évben nem szaporodott. Az év folyama alatt az V-ik és VI-ik osztály tagjai 573 kötet könyvet olvastak. Könyvosztást tartottunk minden héten egyszer. Állománya 230 kötet, kezelték Kovács Lajos, Král Károly és Svingor József — Bodor István tanár felügyelete alatt.

Ifjúsági könyvtár negyedik csoportjának óre: Dr. Wallentinyi Dezső; ifj. könyvtáros: Szabó Gyula VII. oszt. tanuló. A VII. osztályból 50, a VIII. ből 30 tanuló járt állandóan a hetenként egyszer tartott könyvkiosztásra. Ezek az év folyamán összesen 355 kötet könyvet vettek ki, még pedig a VII. osztályosok 265, a VIII. osztályosok 90 könyvet

A könyvtár ez év folyamán a következő művekkel szaporodott:

Alexander Bernát, Schakespeare „Hamlet“ 1 példány.

Arany János „Toldi estéje“ 2 példány.

Arany János „Toldi szerelme“ (szemelv.) 2 példány.

Arany János, „Buda halála“ 4 példány.

Arany János „Válogatott balladái“ 5 példány

Arany János, „A nagyidai cigányok“ 4 példány.

Arany János, „Murány ostroma“ 2 példány.

Arany János „Vojtina Arspoeticája“ 4 példány.

Arany János, „Toldi költői elbesz.“ 4 példány.

Arany János „Hátrahagyott költeménye“ 2 példány.

Arany János, „Szemelv. Válogatott költem.“ 4 példány.

Arany László, Ford. Moliere: „Tudós nők“ 3 példány.

Arany László, „A magyar politikai költész.“ 2 példány.

Balassa József (kiadó), „Szemelv. A kódexek irodalmából“ 2 példány.

Balassa József, „X. Mondolat“ 3 példány.

Balassa József, „XI. Felelet a mondolatra“ 3 példány

Balogh Pál, „A legnagyobb magyarról“ 3 példány.

Barabás Ábel, „Vas Gereben“ 1 példány.

Barát Ferencz „Irodalmi dolgozatok“ 1 példány.

Berczik Árpád „Himfy dalai“ 2 példány.

Cornelius Tacitus, „Julius Agricola élete“ 2 példány.

Czuczor Gergely, „Botond“ 4 példány.

Csiky Gergely, Ford. „Sophokles tragoediája“ 2 példány.

Csiky Gergely, „A Cyclops“ 2 példány.

Csokonai V. M., „Dorottya“ 5 példány.

Deák Ferencz „I. Felirati beszéde“ 2 példány.

Deák Ferencz „II. Felviati beszéde“ 2 példány.

Dugonics András, „Toldi Miklós“ 2 példány.

Erdélyi Pál, „Szemelv. Erdélyi J. kritikáiból“ 2 példány.

Faludi Ferencz, „Nemes urfi“ 4 példány.

Gyöngyösi István, „Marssal társalkodó“, Murányi Vénus 5 példány.

Gyöngyösi István, „Porából megéledett Phoenix“ 4 példány.

Gyöngyösi László, „Arany János élete és munkái“ 1 példány.

Gyulai Pál „Emlékbeszédei“ 6 példány.

Gyulai Pál, „Vörösmarty életrajza“ 2 példány.

Gyulai Pál, „Gróf Széchenyi István mint író“ 2 példány.

Gyulai Pál, „A magyar emigráció mozg.“ 1 példány.

Haller János, Ford „Szemelv A Gesta Romanóruból“ 2 példány.

Haraszi Gyula, „A francia lyrai költészet fejlődése“ 1 példány.

Heinrich Gusztáv, „Egyetemes irod történet“ 2 példány.

Kármán József, „Fanni hagyományai“ 4 példány.

Kazinczy Ferencz, „Pályám emlékezete“ 4 példány.

Kazinczy Ferencz „Levelei“ 1 példány

Kemény Zsigmond báró, „Zord idők“ 2 példány.

Kézai Simon „Magyar krónikája“ 4 példány.

Kisfaludy Károly, „Iréne“ 4 példány

Kisfaludy Károly „Válogatott költeményei“ 2 példány.

Kisfaludy Károly, „A kérők“ 4 példány.

Kisfaludy Sándor „Válogatott regéi“ 4 példány.

Kölcsey Ferencz „Válogatott beszédei“ 5 példány.

Loósz István „Szemelv. A kurucz világ költ.“ 3 példány.

M. Tullius Cicero „Beszéde a múkincsekről“ 1 példány.

Mikes Kelemen „Válogatott törökországi levelei“ 3 példány.

Schakespeare, „Szentiváneji álom“ 3 példány.

Schakespeare, „Hamlet, dán királyfi“ 3 példány.

Schakespeare, „János király“ 1 példány.

Széchenyi István gróf, „Hitel“ 2 példány.

Toncs Gusztáv (kiadó), „Szemelv Gróf Széchenyi István műveiből“ 3 példány.

Tóth Ede, „A kintornás család“ 1 példány.

Zlinszky Aladár, „Szemelvények a magyar nemzeti lyra köréből“ 3 példány.

Az ifjúsági kölesönkönyvtár a tavalyi értesítőben közölt 115 művön felül ez évben a következő iskolai könyvekkel szaporodott: Az ifjúsági gyámintézet adományából Kempf. Szemelvény az Odysseiából 2 példány (VII osztály); Beöthy magy. irodalmi történet I. kötet 2 példány (VII. oszt. 14 kor. 80 fillér.) Loysch Ödön igazgató ajándékából Szádeczky Magyarország története (IV. oszt.) és Mika Világtörténet (VI. oszt.) Az Athenaeum adománya Császár—Váczi Magyar olvasókönyv I. r. 4 példány (I. oszt.); Lampel czég adománya Négyessy Stiliztika 4 példány (IV. oszt.); Rhetorika 4 példány (V. oszt.); Poetika 4 példány (VI. oszt.) — Fogadják a nemes adományozók ezuttal is hálás köszönetünket!

E könyvtár állománya tehát 137 iskolai könyv, melyekből minden szegénysorsu és törekvő tanuló ingyen kaphat könyvet 1 évi használatra, ha bélyegtelen folyamodványt nyújt be — minden melléklet nélkül! — szeptember 1-éig dr. Wallentinyi Dezső könyvtárörhöz.

*

III. Természetrizmi muzeum gyarapodása:

Állattani rész: 2 karvaly Bodor István tanár ur ajándéka, Galambász héja, egerész ölyv. Cseh István törvényszéki bíró ur ajándéka. Vadlud Szakall István V. o. tanulótól. Fekete rigó Lukács Endre II. o. tanulótól. Görény, seregély, lángbagoly. Félig fehér egér Id. Szabó József VII. o. tanulótól. Vadmacska Szabó Gyula urtól Borsodmegyéből. Alpesi örvös rigó Dapsy IV. o. tanulótól. Ehető fecskéfészek Sztojckovich J. V. o. tanulótól. Nyphargus stiguis, tithanites graniger rákok, quelius fulgidus var, nigra bogár, barlangi pók, 3 darab emberi csont az aggteleki Baradlából hoztuk 1904. szept. 9-én. 2 maja squinado tengeri pók, tintahal Fiuméből, tengeri sünök Cirkvenicából, tengeri kagylóhéjak Velence lidójáról. Kiránduláskor hoztuk. Macacus rhesus állatseregletben elhullott majom, hullája 2 kor., tömése 24 korona. Asio otus L. tömve 4 kor. Pteropusedulis 35 kor. Cricetus frumentarius 6 kor., Mus decumanus 5 k Dasypus 11, cinctus 45 kor. Loxia curvirostra 6 kor. 20 fill. Podiceps cristatus 9 kor. Sirály család fészken 24 kor. Béka fele csontváz, fele kitömve 20 kor. Ascidia mamillata spir. 5 kor. Corallium rubrum 9 kor. Hangyaleső élete és fejlődése 8 kor. Szongáriai cselőpók, trochosa singoriensis Rimaszombatban az első észlelt állat ebből a ha-

talmas vándorló pókfajtából, hozta Joós Elek I. o. tanuló. Bogárgyűjtemény Gömör és Gregor V. o. tanuló

Növénytani rész: Helleborus sp. Karszt vidékéről hoztuk, találta Terray István ur. Tengeri moszatok a magyar tengerpartról, kiránduláskor hoztuk. Citrom és narancsvirág Kálozdy-féle minták 10 kor.

Ásvány-, kőzet-, geologiai rész: Vasérczek, ólom és antimónércz, levéllenyomat Eisele G. VI. o. tan. Szerpentin Král K. VI. oszt. tan. Egy láda kőzetgyűjtemény, Jaczkó Pál nyug. városi mérnök urtól. Konglómerát, kövült csont löszből, helyi kirándulások alkalmával hoztuk.

Vegyteni rész és egyéb szerek. Bunsen-féle állvány vasból fölszereléssel. Davy-féle biztosító lámpa Biztosító tölcser Bunsen-lámpa. Mohr-féle büretta. Marchand-féle chlorcalciumcső. Extraháló készülék Regnault-féle. Fagyasztó készülék faállványon. Fecskendő palaczk. Fuvólámpa. Üvegkád szemmosásra Kipp Wartha gázfejlesztő. Mitscherlich-féle üveggazométer. Scheibler-féle gázmosó készülék. Guttapercha edény dugóval. Hűtőkészülék beforrasztott csővel. Hőmérő tejüveg skálával. Kühne-féle iszapoló készülék Készülék annak bizonyítására, hogy 3 térfogat hidrogén 1 térfogat nitrogénnel 2 térfogat ammoniakot ad. Ilosvay-féle készülék száraz chlorgáz hidrogénben való égetéséhez. Bunsen készüléke chlórdurranólég előállítására. Muraközy készüléke szénsav előállítására vilamos uton. Készülék a vas és aczél szénsavtartalmának megállapítására. Kémiai harmónika 4 csővel és platina csucscsal. Finkener légszivattyuja vízműködésre Pasteur-féle lombik. Manométer-cső higannyal töltve, tejüveg skálával Manzura üvegből Mérőcső becsiszolt dugóval. Achát, üveg, porcellán és vasmoszár szaru tisztítóval. Kjeldahl-féle nitrogén határozó, üvegből vas háromláb állvánnyal Kiss-féle nitrogén fejlesztő. Schönbein ózónfejlesztője. Babó-féle pároló csészék forralás nélkül. Piknométer becsiszolt hőmérővel, Regnault-féle és szilárd anyagoknak. Platinatégely 12 gramm. Sacchariméter. Salétromsav határozó lombik. Negretti-féle szivattyu üvegből. Szűrőkészülék, sűrítőcső U alakú 3 csappal Sűrűségmérő a sósav sűrűségének meghatározására. Mohr-féle 2 szorítócsap. Bunsen-féle szorítócsap. Üvegkádak czinkhiddal. Vizbontó készülék. Vízfürdő állandó vízmagassággal, 5 üvegharang mikroskópok takarására. Csapok, csepegtető üvegek, kristályosító

csészék, porcellántégelyek fogóval, T alakú csövek, tölcéserek, spirituszlámpa, nikkell és ólómdrót, rézkanál, kaucsuk és paradugók, eprouvetták, üveghengerek, lemezek, üvegszemek, pinczetták. Vegyi szerek. A vegytani rész és egyéb szerek új beszerzési értéke szállítással 929 korona 38 fillér, a mely a többi beszerzéssel együtt 400 koronás évi részletekben 3 évig törleszthető.

A gyűjtemény áll: állattani fali képek 68 darab, állatok és ismertető alkatrészek 2356 darab, növénytani fali képek 40 darab, növényminták, részek és szárított növények 4170 darab; ásvány, kőzet, geologiai képek és minták 60 darab, ásványok leltározva 500 darab. A többi ásvány nagy része rendezés és leltározás alatt áll, egy része azonban szekrények elégtelensége miatt el nem rendezhető. Folyamatban van a rovargyűjtemény újabb alakítása és rendezése is Vegyes apróság: 160 darab. Vegyi szerek = 165 darab eszközök 280 darab. A muzeum kezelője Horváth Zoltán.

*

IV. A természettani muzeum gyarapodása:

Marconi készüléke a drótnélküli telegrafálásra . . .	130 kor.
Newton szingyürüi	20 "
Telefon minta	16 "
Interferealis prisma	14 "
Fali heliostat	120 "
Készülék a spektrum és a Frauerhofer-féle vonalak előállítására	70 "

Összesen . 370 kor.

*

V. Pénz és régiségtani gyűjteményünk 30 darab részben ezüst, részben réz pénzzel gyarapodott.

*

VI. Földrajzi szertárunk ez évben nem gyarapodott.

*

VII. Rajzszeretárunk állománya:

a) Lapminták 1. „G. Schreiber malerische Körperstudien“ 2 drb. 2) Jakobsdahl „Grammatik der Ornamente“ 17 drb. 3) „Taubinger“ fejek 1 drb. 4) „Julien, etudes des crayons“ 5 drb. 5) „Barque Ch. cours dessein“ 5 drb. 6) „Le portefeuille des ornements“ 5 drb. 8) „Várdai Sz. nagy faliminták a sza-

badkézi rajzolásához.“ 9) Zsitvay, minták a szabadkézi rajzolásához“ 90 drb. 10) „Várdai Sz. kéziminták“ 118 drb. 11) „Decorative Vorbilder“ 100 drb. 12) „Dolmetsch Ornamentenschatz“ 24 füzet. 13) „C. Obach Das Landschaftzeichnen“ 14 füzet. 14) „Gróh István magyar stílusú rajzminták“ 80 dr.

b) Domboru minták gipszből: 1) fejminták, építészeti részletek, régi és újabbkori ékitmények, görög edények, összesen 25 darab

c) Geometriai készülékek. Geometriai fatestminták 7 dr. Szaporodás: Boros Rudolf, a művészeti rajz és tervezés elemei 1 füzet.

*

VIII. A tornacsarnok felszerelése és leltára:

- 2 db. A falhoz erősített, vas-sín szerkezettel függélyes, rézsútos és vízszintes irányba állítható, veresfenyőből készült, 6 mtr. hosszú létra, két állvánnyal.
- 2 db. A fal mellett, háromszögű vasállvány segítségével felállítható vasnyújtó.
- 1 db. A tornaterem közepén és az udvaron felállítható amerikai nyújtó, vas állvánnyal, vas kapesokkal, aczél ruddal.
- 1 db. Rézsútos deszka állítható állvánnyal.
- 2 db. Magasabb és alacsonyabbra állítható korlát keményfa állvánnyal, 150 cm. magas keményfából készült hordozható korlát.
- 1 db. 1 m-től 1.70 m.-ig állítható lábakkal biró ló; valódi és álkápákkal, csikóbőrrel bevonva.
- 1 db. 1—1.70 m.-ig állítható lábakkal biró, csikóbőrrel bevont bak.
- 4 db. Sertésbőrrel bevont és párnózott 50 cm. magas ugrózsámoly.
- 4 db. Fenyőfából készült, a padlóban és a főgerendán lévő szerkezet segítségével beállítható 6 m. hosszú mászó rúd.
- 1 db. Bármely magasságban, a létrán megerősíthető mély ugrási polez.
- 4 db. A főgerendán megerősített és golyó szerkezeten forgó aczél horgokra erősíthető körhinta; tömlő hevederből és kétágú szijra erősített keményfa fokokkal és czinezett vaskarikával.
- 4 db. Czinezett vaskarikára fonott 4 cm. átmérőjű és 6 m. hosszú falenből készült mászókötel 4 db. kigyó horoggal.

- 4 db. Tömlő-hevederből készült és czinezett vaskapocs segítségével rövidebb vagy hosszabbra csatolható gyűrűhinta, 4 db. Thonet-karikával és 4 a főgerendába erősített kigyóhoroggal.
- 6 db. 1 mtr széles, 1.50 mtr hosszú, 10 cm. vastag kókuszhánésből font ugró szőnyeg 4 füllel.
- 2 db. 2 mtr magas 5—5 cm. beosztással ellátott mérce a magas ugráshoz
- 2 db. 3 mtr magas 5—5 cm. beosztással biró vastoló szerkezettel ellátott mérce a rúd-magas ugráshoz.
- 2 db. Fenyőfából készült 10 cm. magas ugró deszka.
- 1 db. Börtokba csavarható 20 mtr hosszú mérő szalag.
- 4 db. 3.50 mtr hosszú bambusz-rúd rúdugráshoz, vashegygyel.
- 8 db. 3 mtr ugróléc a magas- és rúdugráshoz való mércekéhez.
- 3 db. 7.25 klgr. súlyú vasgolyó.
- 1 db. 35.5 klgr. súlyú vassúlyzó a súlyemelésre alkalmas foggantyúval
- 1 db. A kézenállás gyakorlásához való 10 cm. magas, 2 mtr. hosszú keményfa korlát.
- 1 db. 12 mtr. hosszú, 4 cm. átmérőjű, kenderből fonott húzókötel.
- 120 db. 1—1.5—2 klgrmos vas-súlyzó.
- 1 db. A falhoz erősített fenyőfaállványra erősített, tölgyfa léccel biró állvány a súlyzók elhelyezésére.
- 47 db. 1 mtr. hosszú, 2.5 cm. átmérőjű kőrisfából készült fa-bot.
- 18 db. 80 cm. hosszú, 4 cm. átmérőjű, tölgyfából készült fabot.
- 1 db. A fabotok elhelyezésére szolgáló állvány (fenyőfából).
- 12 db. Versenyoklevél diszes fakeretben.
- 1 db. Hátracsukló, vasfóvel biró keményfa állvány a gerelydobáshoz.
- 80 db. Keményfából készült buzogány.
- 2 db. Marhabőrből készült és tehénszőrrel tömött 2—2.5 klgr. súlyú füleslabda.
- 1 db. Marhabőrral bevont felfújható gumival biró rugólabda.
- 4 db. Fenyőfából készült és zöld olajfestékekkel bevont ülőszék.

- 1 db. Fenyőfából készült és zöld olajfestékekkel bevont 4 lábu asztal.
 4 db. 55 cm. magos, fenyőfából készült, zöld olajfestékekkel bevont pad az öltözőben.
 10 db. Fenyőfából készült és zöld olajfestékekkel bevont, az öltöző falához erősített tornaczipó-tartó szekrény.
 1 db. Fenyőfából készült 3 ezinezett mosdótállal és bádogviztartóval ellátott mosdó-szekrény az öltözőben.

A tanári szobában:

- 2 db. Gyalu.
 22 db. Fanyéllal ellátott különféle méretű aczélvéső
 1 db. Aczélból készült és 1 kemény aczélfuróval bíró csavarfuró.
 1 db. Keményfából készült derékszögmérő.
 1 db. Gyertyánfából készült fakalapács.
 2 db. Keményfa nyéllal bíró aczélszalapács
 1 db. Vas harapófógó.
 1 db. Köszörülőkő.
 1 db. Fenőkő.
 1 db. Keményfa felsőrészszel bíró és alul szekrényvel ellátott gyalupad.
 1 db. Keményfa állvánnyal bíró esztergapad.
 1 db. U. n. Hidegvágó, kemény aczélből.
 1 db. Aczélből való fémlukasztó.
 1 db. Fenyőfakerettel bíró kis fűrész.
 1 db. Aczél ácsbalta fanyéllal.
 1 db. Francziakulus aczélből.
 2 db. Korund köszörülőkő.
 1 db. Mentőszekrény kötszerekkel és az első segély megadásra szükséges felszereléssel
 2 db. Fenyőfából készült festett jelzőtábla.
 Így az összes felszerelés 390 darabból áll 2400 korona értékben.

Szigeti Benedek Gyula,
 tornatanár.

IX. Adományok.

a) Az alaptőke gyarapítására: A rimaszombati takarékpénztár 600 kor, a gömörmegeyi nép- és iparbank 100 kor., összesen 700 kor.

b) Folyó kiadások fedezésére: A rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaság 100 kor. a tiszáninneni ev. ref. egyházkerület 33 kor. 40 fill., összesen 133 kor. 40 fillér.

c) Ösztön- és pályadíjakra; Terray István alapítványa, melynek jövedelméből a Gömörmegeyi határain túlterjedő ifjusági tanulmányi kirándulások alkalmával szegénysorsu és jó előmenetelű tanulók segélyben részesülnek: egy darab 1000 korona értékű aranyjádék kötvény; Kohn Adolf alapítványa 100 kor., ebből befizetve 25 korona. A gömörmegeyi közművelődési egyesület pályadíjadománya 60 kor., a rimaszombati polgári olvasókör adománya 20 korona, a tamásfalvi Petőfi egyesület pályadíja 10 kor., Soós Ferencz és neje Gyulay Hermin adománya 40 kor., Bazilides János adománya 20 kor., Stelkovics Istvánné adománya 20 kor., ifj. Rábely Miklós adománya 20 kor., Káposztás Julianna adománya 20 korona, összesen 1235 korona.

d) A tápintézet folyó kiadásainak fedezésére: A rimaszombati takarékpénztár 40 kor., a gömörmegeyi nép- és iparbank 20 kor., a gömörmegeyi takaré- és hitelszövetkezet 15 kor., a pozsonyi esperesség supplicatio megváltása 27 kor 60 fill., a mosoni esperesség supplicatio megváltása 14 kor., a ruszti ág. hitv. ev. egyház 2 kor., a szakolczai ág. hitv. ev. egyház 2 kor., kérvényezésből befolyt 2108 korona, összesen 2228 kor. 60 fillér.

e) Az évközben belépti díjak mellett rendezett estélyek jövedelme: Az 1904. okt. 11-én rendezett műestély összes bevétele 1269 kor. 30 fillér, kiadásai 765 kor.

71 fillér. tiszta jövedelme 503 kor 59 fillér; ez összegből 500 korona az ifjusági segély-alaphoz csatoltatott, 3 kor. 59 fillér az ifj. gyámintézetnek adományoztatott.

Az 1905. február 12-én rendezett ifjusági hangverseny összes bevétele 380 kor. 60 fillér, kiadásai 234 kor. 40 fillér, tiszta jövedelme 146 kor. 20 fillér A jövedelemből 140 korona a zongora vételárának törlesztésére fordított, 6 korona 20 fillért a zenekör kiadásaira fordítottunk.

Az 1905. márczius 25-én rendezett tornaestély összes bevétele 251 kor., kiadásai 185 kor., tiszta jövedelme 66 kor. A tiszta jövedelem az országos ifjusági tornaversenyen résztvett szegénysorsu tanulók költségeinek fedezésére fordítottatott.

Az 1905. április 10-én Siegmeth Károly máv. főfelügyelő által rendezett felolvasó-estély összes bevétele 161 kor. 10 fillér, kiadásai 46 kor 90 fillér, tiszta jövedelme 114 kor. 20 fillér. A tiszta jövedelemből 66 koronát Schmidt Arthur VII. oszt. tanuló kapott a velencei tanulmányi kirándulás összes költségeinek fedezésére, 48 kor. 20 fillért a kirándulási alap javára tőkésítettünk.

Ily módon tehát összesen 2062 kor. folyt be. Ez összegből az estélyek rendezésének költsége 1232 kor. 01 fillér, jótekonyczélokra kiadtunk 281 korona 79 fillért, tőkésítettünk 548 kor 20 fillért.

Részben a nagy könyvtár és ifjusági könyvtárak állományának gyarapítására, részben törekvő tanulóink megjutalmazására könyveket adományoztak: Soós Ferencz és neje szül Gyulay Hermin 105 db, báró Radvánszky Béla koronaőr összes eddig nyomtatásban megjelent műveit, Lévai Izó helybeli könyvkereskedő 8 db jutalomkönyvet Fogadjak a nemes szivü adakozók e helyen is hálás köszönetünket.

X. Ösztöndijak, jutalmak és segélyezések.

1. A Baksay István-féle takarékpénztári részvény 44 kor. osztalékát kapta Veres Loránd III. oszt. tanuló.
2. Baksay István-féle 2000 koronás családi alapítvány kamatát, 80 kor. Sággy Sándor VI. oszt. tanuló.
3. A Baksay István jubileumi alkalmából tett alapítványnak kamatát, 80 kor. Král Károly VI. oszt. tanuló.
- 4—5. A Dapsy Vilmos-féle egyik 2000 koronás alapítvány kamatját, 80 kor kapta Hubay Mihály VIII. oszt. tanuló; a másik, ugyancsak 2000 korona alapítvány után 80 kor. kapott Kiss Lajos VII. oszt. tanuló.
6. A Huszt József-féle 2000 koronás alapítvány kamatját, 80 kor. Huszth Elemér IV. oszt. tanuló.
7. A Nagy Lajos-féle 2000 koronás alapítvány kamatját, 80 kor. Buday Aladár VIII. oszt. tanuló.
8. A Miklovics György-féle 2000 koronás alapítvány kamatját Paál Gyula VIII. oszt. tanuló.
9. A Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária-féle 2000 kor. alapítvány kamatját, 80 kor. kapták egyenlő részben megosztva, Kovács Géza VIII. oszt. tanuló és Molnár László VII. oszt. tanuló
10. A Piskálszky Endréné szül. Kovács Julia-féle 2000 koronás alapítvány kamatjából kapott 30 koronát Gondkievics Ferencz IV. oszt. t., 25 koronát Komlóssy Géza II. oszt. t. és Dudás Dezső I. oszt. tanuló.
11. A Lichárd Károly-féle 2000 koronás nagyobb alapítvány kamatját, 80 koronát Bódi Pál VIII. oszt. tanuló
12. Ugyanannak kisebb 400 koronás alapítvány kamatját, 16 koronát Frenyó Lajos V. oszt. tanuló.
13. A Terray István-féle 2000 koronás aranyjradék-kötvény jövedelmét, 40 koronát kapták a velencei tanulmányut

költségeinek részben való fedezésére egyenlően megosztva, Bolkay István VIII. oszt. tan és Frenyó Lajos V. oszt. tanuló.

14. A Huszt Andrásné szül. Barkassy Lidia 1200 koronás alapítvány kamatját, 48 koronát Kovács Lajos VI. osztályú tanuló.

15. A Csider Károly emlékére tett 600 koronás alapítvány-kamatját, 24 kor. Vályi Ferencz V. oszt. tanuló

16. A Csider László emlékére özvegye Dapsy Emma által tett 2000 koronás alapítvány felének kamatját, 40 koronát egyenlő részben megosztva kapták Svingor Jenő VI. oszt. tan és Szőke István V. oszt. tanuló

17. A Káposztás József emlékére özvegye Zehery Julia által tett 400 koronás alapítvány jövedelmét, 20 koronát kapta Sággy Zoltán IV. oszt. tanuló.

18. A Stelkovics István emlékére özvegye Miks Anna által tett 400 koronás alapítvány jövedelmét, 20 koronát kapta Csernay László I. oszt. tanuló

19. A Reguly Péter emlékére nővére Félix Pálné szül. Reguly Johanna által tett 400 koronás alapítvány kamatját, 16 kor. kapta Frenyó Lajos V. oszt. tanuló.

20. A Hanvay Zoltán által tett 300 koronás alapítvány kamatát, 12 koronát a magyar nyelvben tanusított előmeneteleért kapta Figuli Pál VII. oszt. tanuló

21. A Fábry János által iskolánk fennállásának 50 éves évfordulója alkalmából tett 200 koronás alapítvány kamatját kapta a természetrajzban tanusított előmeneteleért Kovács Lajos VI. oszt. tanuló

22. A Kohn Adolf által tett 100 kor. alapítvány 5 kor. jövedelmét kapta Bernáth Gyula III. o. t.

23. A koszoru-alap jövedelme, minthogy az csak három évenként adható ki, ez idén a tőkéhez csatoltatott.

24. A zeherjei ev. ref. egyház 240 kor. alapítványának kamatját 9 kor. kapta Kovács Zoltán VI. o. t.

25. A Pelsőcz-Szentpétery-féle 200 kor. alapítvány kamatját 8 kor. kapta Lőkös Zoltán III. o. t.

26. A Zehery István emlékére édes anyja, előbb Zehery Istvánné, majd Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária által adományozott 4 db gömörmezei nép- és iparbanki részvény ez idei osztalékát 36 kor. kapta egyenlő részben megosztva Vattay László VII. és Kolozsi Zoltán II. o. t.

27. A Káposztás József által ajándékozott fürdőrészevény árának (84 korona) jövedelmét 3 kor. kapta Laurency Vilmos III. oszt. tanuló.

28. Az atletikai klub tőkéjének jövedelmét, 9 koronát kapta Barthó András VIII. oszt. tanuló.

29. Egy névtelen adományából 10 kor. kapott Kozlay Kálmán V. o. t.

30. A gróf Forgách Gyuláné 400 kor. alapítványának kamata, minthogy a tőke a kikötött 1000 koronát még nem érte el, a tőkéhez csatoltatott.

31. A rimabrézó-likéri alapítvány kamata szintén a tőkéhez csatoltatott.

32. Az ifjúsági segély-alapból kaptak könyvjutalmat: Dorca László VIII., Figuli Pál VII., Végh Vilmos VI., Fáy Barna V. és Kozlay Béla III. oszt. tanulók. 6—6 korona pénzjutalmat: Kossuth Tivadar IV., Tóth Kálmán II. és Faluba Gusztáv I. oszt. tanulók.

33. Lévai Izsó helybeli könyvkereskedő adományából emlékkönyveket kaptak: Kerekes Jenő VIII., Eszényi Gyula VII., Lámer János VII., Skrovina Pál VII., Baskay Gyula VI., Róth Gyula IV., Kubinyi Aladár II. és Eisele Lajos I. oszt. tanulók.

34. A helybeli korcsolya-egylet elnöksége, mint minden évben, úgy ez idén is 16 drb korcsolya-jegyet bocsátott rendelkezésünkre, szegénysorsu és jó előmenetelű tanítványaink megjutalmazására. Ezeket megkapták: Barthó András és Hubay Mihály VIII., Kiss Lajos és Schmidt Arthur VII., Kovács Lajos és Svingor Jenő VI., Frenyó Lajos és Kozlay Kálmán V., Sággy Zoltán és Veliacsék Károly IV., Kósik Gyula és Lőkös Zoltán III., Komlóssy Géza és Tóth Kálmán II., Dudás Dezső és Horváth Béla I. oszt. tanulók.

A kiosztott korcsolya-jegyek értéke 64 korona.

Teljesen tandíjmentesek voltak: Mint tanárok fiai: Kerekes Jenő VIII., Lenner Ferencz VI., Kerekes Tibor III. és Veres Loránd II. oszt. tanulók. — Mint **énekesek:** Konyha Gyula III., Kohut Lajos III., Kovács Ferencz I., Poznán Zoltán I., Bodon Lajos II. és Csefo Lajos II. oszt. tanulók. Azonkívül: Laurency Vilmos III., Kovács Lajos VI., Schmidt Arthur VII., Figuli Pál VII., Bódy Pál VIII., Hubay Mihály VIII., Paál Gyula VIII., oszt. tanulók.

Féltandijmentességet élveztek: Kolosi Zoltán II., Huszt Elemér IV., Frenyó Lajos V., Kovács Zoltán VI., Král Károly VI., Kiss Lajos VII., Molnár László VII. oszt. tanulók; továbbá **12 kor.** elengedésben részesültek: Dorka László VIII., Karhut András VIII., Veliacsek K. IV., Dudás Dezső I. és Horváth Béla I. oszt. tanulók.

Összesen elengedettett **938 kor.**

Tápiintézeti díjelengedésben részesültek teljesen: Barthó András VIII., mint fősenior; Frenyó Lajos V., Figuli Pál VII., Hubay M. VIII. oszt. tanulók — **Féldíjat** fizettek: Hanesz Hugó VIII., Dzurányi Gyula VIII., oszt. tanulók. Sággy Z. IV. osztályú tanuló — **80 korona** engedményben részesült Kozlai K. V., oszt. tan. a Lichárd K.-féle alapból; míg Czinyéry Barna VIII. oszt. tanuló a Kún Bertalan féle alapból kapott **64 kor.** elengedést. — **30 kor.** elengedésben: Engler István II., Babula Sándor III., Barczy László III., Kozlay B. III., Kossuth Tivadar IV., Veliacsek K. IV., Tóth Sándor V., Baskay Gy. VI. oszt. tanulók. 25 kor. engedményt kapott Kósik Gyula III. oszt. t. **20 kor.** engedményt Kolosi Z. II. o. t. **15 kor.** elengedést kaptak: Csernay D. I., Faluba G. I. Kiss József II., Bodon Gyula III., Brenik János VII., Skrovina Pál VII. és Kovács Gy. VIII. oszt. tanulók. Hanesz Pál III. oszt. tanuló 10 kor. engedményben részesült.

Összesen elengedettett 1224 korona.

Külső ösztöndíjakat kaptak:

1. A gróf Teleky Róth Johanna-féle alapítványból 70—70 koronát: Dorka László VIII. és Schmidt Arthur VII o. t.
2. A jövedékalapból 200 kor: Végh Vilmos VI. o. t.

XI. Tornavizsga, orsz. ifjusági tornaverseny.

Jelentés az országos tornaversenyéről.

Az 1905. május 27, 28-án tartott országos ifjusági tornaversenyen való részvételre 44 tanuló jelentkezett, kiknek vezetésével és felügyeletével a tanári kar az igazgatón és tornatanáron kívül Kerekes Dezső, dr. Veres Samu és Horváth Zoltán tanárokat bizta meg.

Tornászaink az előzetes megállapodás szerint május 25-én d. e. indultak a fővárosba, a hová a Füleken és Hatvanban hozzájuk csatlakozott felvidéki bajtársakkal együtt este 7 órakor érkeztek meg s katonás rendbe sorakozva indultak a Wesselényi-utczai elemi iskolában levő szállásukra.

A Gambrinusban elköltött szerény vacsora után — melynek igen szerény mivoltát még az ott játszó katonazenekar szép játéka sem tudta elfogadhatóbbá tenni, az egész csapat pihenőre tért, erőt gyűjtendő a következő napok fáradalmaira.

26-ika, a terepszemlék és a főváros egyes nevezetesegeinek megtekintésére volt kijelölve — csendes, de annál fárasztóbb sétálással telt el. A versenyzők egy része a tornatanárral a versenypályára ment tájékozódást szerzendő, miközben a fővárosi ágostai ev. főgimnázium ifjuságával állottak ki egy kis barátságos füleslabda mérkőzésre; a többiek 2 csoportba osztva tanáraik vezetése mellett nyakukba vették a fővárost és egy hajtásra végig járták a Nemzeti Muzeumot, átmentek az Erzsébet-hidon át a várba, honnan a királyi palotát, halászbástyát és Mátyás-templomot megtekintve a lánczhidon át visszajöve elsétáltak az országházhoz, melyet kívülről megtekintve a Szabadság-téren lelkesedtek a szomorú emlékü „Nájgebáj“-nak remek szépségű szabadságtérre történt átváltozásán, s felfrissült lélekkel — bár némileg megviselt lábizmokkal — mentek a „Gambrinusba“.

A délután a pihenésnek volt szentelve, a mi tekintve a délelőtti „sétát“, teljesen okadatolt volt.

27-ike derült időre virradt s már 7 óra előtt élénk mozgalom volt észrevehető a főváros utcáin, mert tarka tornász-csapatok vonultak hangos dobszó és trombitaharsogás mellett — gyorsreggelizni s ennek végeztével a versenyterre, hogy a 8 órára kitűzött főpróbán résztvegyenek.

A délutáni versenyre való kivonulásra az összes intézetek a Hunyadi-téren gyülekeztek, ahonnan a szinte végtelennek látszó diszes menet 2 órakor indult lobogó zászlók alatt 3 katonazenekar és vagy 300 dob és trombita harsogó hangjai mellett az Andrássy- és Stefánia-uton, százezrekre menő közönség sorfala között a versenypályára, a hol már akkorra ezreket számláló előkelő- és diszes közönség gyűlt össze.

Egy óra hosszat tartott a felvonulás, melyen az összes intézetek diszmenetben tisztelegve vonultak el az elnökség előtt. — Ennek végeztével az összes oszlopok szép rendben foglalták el kijelölt helyeiket és egy intésre 5000 magyar tornász ifju ajakán zendült meg a Hymnusz, melyet a közönség fedetlen fővel, állva énekelt együtt az ifjakkal.

Ennek elhangzása után megkezdődtek a 14 gyakorlatból álló szabadgyakorlatok, melyek látványosság tekintetében a versenyek leghatásosabb részét képezték, a mit a minden egyes gyakorlat után felharsanó éljen és tapsvihar bizonyított a legjobban.

Ezt követte a mintacsapat-tornázás, melyben a mi tornászaink is résztvettek a magas korláton s hogy nem eredménytelenül, bizonyítá a versenybíró és a bizottság által kiállított oklevél, mely e versenyem díját képezte.

Közvetlen ez után következett az e napra beosztott 20-as csapatok főversenye a zászlóért, mely egy-egy a helyszínén bemutatott szabadgyakorlatból, korláttornázásból és távolugrásból állott. Tornászaink közül a sors szeszélye folytán a legjobb ugrók a korláthoz és a legjobb korlátosok ugráshoz kerültek s így 10-599 ponttal a második csoportba kerültek 20 bronz-éremet és egy oklevelet nyerve ezen versenyben. Ha a sors csak egy kicsit is kedvez, bizony fényesebb eredményt érünk el.

A verseny második napjának délutánján ismétlődött a felvonulás, Hymnusz eléneklése és a szabadgyakorlatok sorozata. Ezt követték az e délutánra beosztott intézetek főversenye

az egyéni összetett verseny (futómászás), kötélhuzás versenye és a szabadon választott szabadgyakorlatok bemutatása. — Ezek mindenikében résztvettek derék tornászaink, és kivéve a főversenyt, — bár a közvetlen egymásután következett erős küzdelmek alaposan igénybe vették erejüket, — mindenben diadalt arattak. A füles labdaversenyben tornászaink épen a főversenyben győztes szépszentgyörgyi ref. collegium 10-es csapatját győzték le erős küzdelem után 2: 1 arányban; a futómászó versenyben Horváth Aladár VIII. oszt. tanuló lett első; a kötélhuzás versenyében $\frac{1}{2}$ perc alatt huzzák el a pozsonyi kath. főgimn. tanulóit; s a szabadon választott szabadgyakorlatokért elismerő oklevelet kaptunk.

Az összes versenyek befejeztével Berzeviczy Albert az akkori vall.- és közokt. ügyi miniszter buzdító beszéd kíséretében átadta a főversenyben győztes csapatnak a vándorzászlót éltetve a hazát és királyt, melyre egetverő éljen volt a felelet; majd a Szózatot elénekelve, vig zeneszó mellett vonult el gyönyörű menetben az elnökség előtt tisztelegve, a tornászok diszes csapata

A versenyek eredménye, bár nem a legfényesebb, mert a sors szeszélye éppen a főversenyben nem kedvezett tornászainknak, eléggé kielégítőnek mondható, a mennyiben: a főversenyben 20 bronz-éremet és egy kitüntető oklevelet; a mintacsapat-tornázásban egy kitüntető oklevelet; a füleslabdaversenyben 10 bronz-éremet, egy győzelmi oklevelet, a kötélhuzás versenyében 10 bronz-éremet, egy győzelmi oklevelet, az egyéni összetett versenyben 1 éremet és a szabadon választott szabadgyakorlatokért egy elismerő oklevelet nyertek.

Ezen eredmény csak buzdításul szolgálhat a jövőben tanítványainknak, hogy a versenyzőkéhez méltó buzgalommal fejlesszék testi erejüket és ügyességüket a szellemiek mellett.

Tornászainknak pedig, kik e lélekemelő ünnepeken résztvettek, bizonyára kedves és feledhetetlen emlék marad késő férfi korukban is.

Az évváró tornaverseny.

A minden iskolai év végén megtartani szokott háziversenyt az iskola az idén is június 20-án tartotta meg. És bár az idő nem kedvezett az ünnepélynek, az igazgatóság és tanári karon kívül szép közönség jelent meg a tornacsarnokban; hol is a teremben megtartható versenyeket mindvégig élénk érdeklődéssel kísérte és sűrű tetszésnyilvánítással jutalmazta a győzteseket és sikerültebb gyakorlatokat.

A verseny programja annyiban szenvedett változást, a mennyiben a felvonulás, Hymnusz, összsabadgyakorlatok, futás és távolugrás a teremben megtartható nem lévén, ezek 21-én d. e. tartattak meg az udvaron.

A többi versenyek a tornateremben a következő sorrendben folytak le:

Az összes osztályoknak az egyéni versenyekben résztvevő tagjaiból alakított, mintegy 30 tagból álló csapata az összsabadgyakorlatokat mutatta be, ezt követte a rudmászó verseny, függeszkedés; majd a magos ugrás, korlát- és nyújtóverseny és végül a győztesek kihirdetése, díjak átadása.

A versenyek eredménye a következő: Mászóversenyben nyertek Lenner Ferencz VI oszt. tanuló ezüst-, Aranyossy Zoltán III. oszt. tanuló bronz-érmét. Függeszkedésben: Horváth Aladár VIII. oszt. tanuló ezüst-, Csabay Gyula VII. oszt. tanuló bronz-érmét. Magos ugrásban I—IV. osztály: Vojtkó Bálint III. o. tanuló földről 140 cm. ugrásért ezüst-, Majoros László IV-ik és Török Elemér IV. o. tanulók bronz-érmét 135 cm. ugrásért. A távolugrás versenyében V—VIII. osztályok között, ezüst-érmét nyert Halyák Gyula VI. oszt. tanuló 510 cm. ugrásért, bronz-érmét Horváth József és Horváth Aladár VIII. oszt. tanulók 500 cm. ugrásért. A futás versenyében 60 méteres távolságra az I—IV. oszt. között ezüstöt Török Elemér IV. oszt. tanuló, bronzot Rácz Kálmán II. oszt. tanuló. A 80 méteres távra: az V—VIII. oszt. között ezüstöt Horváth Aladár VIII. oszt. tanuló, bronzot Horváth József VI. oszt. tanuló.

A nyújtó-tornázás versenyében, mely ott a helyszínén bemutatott előírt gyakorlat- és egy szabadon választott gyakorlat bemutatásából állott: ezüst-érmét nyertek: Horváth Aladár VIII. oszt. tanuló és Csabay Gyula VII. oszt. tanuló; bronzot Molnár Gyula VIII oszt. tanuló, Horváth Zoltán VII. oszt. tanuló, Bódy Pál VIII. oszt. tanuló és Darvas István

VIII. oszt. tanulók nyertek. A korlát-tornázás versenyében, mely szintén egy előírt és egy szabadon választott gyakorlat bemutatásából állott; ezüstöt nyertek: Csabay Gyula VII. oszt. tanuló, Molnár Gyula VIII oszt. tanuló; bronzot: Horváth Aladár, Bódy Pál, Kovács Lajos és Kovács Géza VIII. oszt. tanulók. A szép eredmény szolgáljon buzdításul és példaképül a jövőben. El nem mulaszthatom az iskola és testnevelés ügyének nevében Molnár József és Samarjay János igazgatóválasztmányi tag uraknak szíves köszönetet nyilvánítani, a mennyiben a verseny-érmek költségeinek fedezésére 20—20 koronát adtak át az igazgatónak. A nemes czél érdekében hozott áldozat külön dicséretre nem szorul.

Szigeti Benedek Gyula,
tornatanár.

XII. Érettségi vizsgálat.

A paritás elvének megfelelőleg ez idén ev. ref. részről nálunk tartattak meg a javító-, pótló- és kiegészítő érettségi vizsgálatok, melyeken a miskolci, rimaszombati és sárospataki főgimnáziumok tanulói vettek részt.

A szeptemberi pótló- és javító érettségi vizsgálatra összesen 36-an jelentkeztek; még pedig teljes érettségi vizsgálatra 17, (Miskolcra 5, Rimaszombatra 5, Sárospatakról 7); javító érettségi vizsgálatra 15-en, (Miskolcra 4, Sárospatakról 3, Rimaszombatra 8); pótló érettségi vizsgálatra a latin nyelvből 3, a görög nyelvből 1.

A vizsgálat írásbeli része szeptember 1–6-ig, szóbeli része 9–11-ig folyt le. Az egyházi főhatóságot elnöki minőségben ntiszt. Liszkay János rimabrézói esperes, a vallás- és közoktatásügyi kormányt Jezsovics Károly kir. tanácsos képviselte.

A teljes érettségi vizsgálatot tevők közül érettnek nyilvánított 9, javító vizsgálatra utasított 7, ismétlő érettségire 1. A javító vizsgálatot tevők közül érettnek nyilvánított 13, másodszori javító vizsgálatra utasított 2 — A latin nyelvből pótló érettségi vizsgálatot tevők közül megfelelt a követelményeknek 1, javító vizsgálatra utasított 2. A görög nyelvből pótló érettségi vizsgálatot tevő tanuló megállotta a helyét.

A másodizben, december hó 10-én tartott javító vizsgálatra összesen 9-en jelentkeztek, a kik a követelményeknek megfelelően, éretteknek nyilvánítottak. Egy tanuló orvosi bizonyítvánnyal kimentette távolmaradását, a miért is a júniusi vizsgálatok alkalmával engedtetett meg neki a javító vizsgálat letétele

Az évvégi érettségi vizsgálatokra összesen 52 ifju jelentkezett. Ezek közt volt 42 rendes tanuló, 4 magántanuló, 3 ismétlő, 1 joghallgató, a ki felsőbb hatósági engedéllyel a latin nyelvből, 1 theol. hallgató, a ki a görög nyelvből jelentkezett pótló érettségi vizsgálatra, végül 1 tanuló, a ki a szeptemberi érettségi vizsgálatok alkalmával javító vizsgálatra utasítottván, decemberben távolmaradását orvosi bizonyítvánnyal igazolta és az akkori bizottság engedelmével júniusban becsátatott javító vizsgálatra.

Az írásbeli vizsgálatot május hó 15-től 19-ig tartottuk meg, a szóbeli vizsgálatot június 26-tól 30-ig. Az egyházi főhatóságot Samarjay János helybeli földbirtokos, a kormányt Schneller István kolozsvári egyetemi tanár képviselte.

Írásbeli tételek voltak: A magyar nyelvből: a) Az irodalom hatása a politikai élet alakulására. b) Csokonai lyrája. c) Esztetikai érzelmek Jelesen dolgozott 7, jól 18, elégségesen 23, elégtelenül 1.

A latin nyelv és irodalomból: Germanicus utolsó szavai barátaihoz és bucsuja feleségétől. (Tac. Annales II. 71. 72 c.) Jelesen dolgozott 6, jól 13, elégségesen 31, elégtelenül 0.

A német nyelv és irodalomból: Vasárnap.

Jelesen dolgozott 11, jól 15, elégségesen 21, elégtelenül 2.

A görög nyelv és irodalomból: Gorgó, Leonidas neje (Herod. VII. 239 c.)

Jelesen dolgozott 4, jól 5, elégségesen 13, elégtelenül 2.

A mennyiséktanból: a) A helybeli villanytelep áramának elektromotoros ereje $E = 220$ Volt; ha a kettős rézdrót fővezetékeknek hosszát a Tompa-térig 500 m.-nek vesszük, átmérőjét 6 m/m, faji ellenállását $1642 \cdot 10^9$ Ohmnak s ha a fővezeték a Tompa-térről kétfelé ágazik 2, illetőleg 5 Ohm ellenállásu mellékvezetékbe, mekkora az áram intenzitása a fő- és mellékágakban, ha nincs megterhelve és mekkora, ha a 4 ivlámpa 6—6 Ohm ellenállással egymásután van becsatolva;

b) Egy háromszög szögei $a = 67^\circ 22' 48''$, $b = 36^\circ 52' 12''$, a körülírt kör sugara $c = 10833$ m Kerestetik a 3 oldal, a talpponti háromszög 3 oldala, szögei, területe.

Jelesen dolgozott 8, jól 11, elégségesen 24, elégtelenül 6.

Az írásbeli vizsgálat alapján ismétlő érettségi vizsgálatra utasított 1, távolmaradását orvosi igazolvánnyal igazolta

1, a ki írásbeli dolgozatainak érvényben maradása mellett a szeptemberi érettségi vizsgálatra utasított.

A szóbelileg megvizsgált tanulók közül:

Jelesen érettek: Buday Aladár, Dorka László, Hubay Mihály, Hanesz Hugó, Kerekes Jenő, Krizsó Jolán, Molnár Gyula, Paál Gyula = 8.

Jól érettek: Barthó András, Bódi Pál, Czinyéri Barna, Fáy István, Kovács Géza, Krémer Zoltán, Sebestyén Gyula = 7.

Érettnek nyilvánított 23.

Két hó múlva Sárospatakon teendő javító vizsgálatra utasított 7.

Ismétlő érettségi vizsgálatra utasított 2. Jellemző, hogy a teljes vizsgálatot tett 47 tanuló közül 21=42·85% az első osztálytól kezdve a mi tanintézetünk növendéke, 26=53·05% az alsóbb osztályok egyikétől járt itt iskolába, míg a felsőbb osztályokba csak 10=20·40% idegen jött.

A 8 jeles közül 7 volt kezdettől fogva a mi növendékünk, a 7 jó közül 5; míg a javító és ismétlő érettségi vizsgálatra utasítottak közül csak 3 járt az első osztálytól kezdve a rimaszombati egyesült prot. főgimnáziumba.

*

A javító és pótló érettségi vizsgálatok ez idén a sorrend szerint Sárospatakon tartatnak meg. Az érettségi bizonyítványt mint melléklettel felszerelt kérvények augusztus hó 15-ig nyújtandók be a coll. főgimnázium igazgatóságához.

A vizsgálatok írásbeli része szeptember hó 3-án kezdődik.

XIII. A tanuló ifjuság neve és érdemsorozata.

I. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz mértan	Szépíráás	Torna
Adorján István ev. ref.	1	2	2	2	2	1	3	3	2	3
Altstädter István izr.	1	2	3	4	4	3	4	4	3	3
Bachnyák Béla r. kath.	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2
Bán Géza ev. ref.	1	1	3	2	2	2	3	3	2	3
5 Bárczy Sándor ev. ref.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3
Bella Gyula r. kath.	1	2	3	2	2	2	3	2	1	4
Benda János ág. ev.	1	2	3	3	3	3	4	4	3	2
Csernay László r. kath.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3
Deutsch Jenő izr.	1	1	3	3	3	3	4	3	3	2
10 Dobisz Károly ág. ev.	1	2	3	4	3	3	3	3	2	3
Dudás Dezső r. kath.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	3
Dusek Károly r. kath.	k	i	1	é	p	e	t	t		
Eisele Lajos ág. ev.	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Faecher Dezső izr.	1	1	2	3	3	3	3	4	3	2
15 Faluba Gusztáv ág. ev.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	3
Frommer Lajos izr.	1	1	2	2	2	3	2	1	2	2
Glazer Hugó izr.	1	2	2	2	3	3	3	2	2	2
Grün Simon izr.	1	2	3	3	3	2	4	4	2	4
Hankus János ág. ev.	2	3	4	4	4	3	4	4	3	4
20 Horváth Béla ev. ref.	1	1	2	2	2	1	3	1	2	2
Jellinek Gyula izr.	1	2	2	3	2	3	2	2	2	1
Joós Elek ev. ref.	1	2	3	3	3	3	3	3	1	3
Joós János r. kath.	1	2	3	4	3	4	3	3	2	1
Kalas Barna ev. ref.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2
25 Klein Vilmos izr.	2	1	3	3	3	3	3	3	3	4
Klekner László r. kath.	2	2	4	4	3	4	4	4	3	1
Kohn Gábor izr.	1	1	3	4	3	2	3	2	3	2
Kosiner Imre izr.	1	1	2	2	2	1	3	2	2	1

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz mértan	Szépírá	Torna
Kovács Ferencz ev. ref.	2	3	4	4	4	4	4	4	2	3
30 Makó László r. kath.	2	3	4	3	4	4	4	4	2	3
Muraközy Gyula ág. ev.	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2
Ocsovai János ág. ev.	1	2	3	4	3	2	3	3	2	3
Pandula Pál r. kath.	1	2	3	3	4	2	3	3	3	3
Pekár Sámuel ág. ev.	1	1	3	3	3	1	4	3	1	2
35 Péter Zoltán izr.	1	2	3	3	3	2	4	4	2	3
Postha Gyula ág. ev.	1	2	4	3	4	3	4	3	3	3
Poznán Zoltán ev. ref.	1	2	3	4	2	3	4	3	2	3
Rentka Árpád r. kath.	1	3	4	4	4	4	4	4	3	1
Rentka Géza r. kath.	1	2	3	4	3	3	4	4	2	1
40 Róth Dezső izr.	1	2	3	3	2	2	3	1	3	4
Rozinay Gyula r. kath.	k	i	1	e	p	e	t	t		
Spilda Ede ág. ev.	1	2	2	3	3	2	2	1	1	3
Stech Géza ág. ev.	1	1	1	2	1	2	2	1	1	2
Szabó Gyula ev. ref.	1	2	3	3	2	1	3	2	2	3
45 Szakall Zoltán ev. ref.	1	1	1	2	1	1	2	2	2	3
Szilassy István r. kath.	1	2	3	3	1	2	3	2	3	1
Szmuda János r. kath.	2	3	4	4	4	4	4	4	3	3
Szudor Pál ág. ev.	1	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Torma Gyula ev. ref.	1	2	3	3	3	3	3	2	3	3
50 Török István r. kath.	1	2	3	4	3	3	3	4	2	fm.
Tóth Béla ev. ref.	1	1	1	3	2	3	3	2	2	fm.
Tóth Zoltán ev. ref.	1	2	3	2	3	3	3	3	2	3
Valovics Ferencz r. k	1	1	3	4	3	2	3	4	3	3
Vozáry Sámuel ág. ev.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Magántanulók:										
55 Steller Jenő ág. ev.	n	e	m	vi	zs	ggá	z	o	tt	
Vincze Jenő ág. ev.	n	e	m	vi	zs	ggá	z	o	tt	

II. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz mértan	Szépírá	Torna
Bálint Sámuel ág. ev.	1	1	3	3	3	3	4	3	2	3
Blumenthal Kálmán izr.	2	2	3	3	4	3	4	3	2	3
Bodon Lajos ev. ref.	1	1	2	2	3	2	3	3	2	3
Bokor Lajos izr.	2	2	3	3	4	2	3	3	3	4
Csefo Lajos ev. ref.	2	1	3	3	3	3	3	2	2	2
Csillag János ág. ev.	1	1	2	1	1	1	2	1	2	3
Dobozy László ev. ref.	1	1	3	3	3	2	3	2	2	1
Dráveczky Jenő r. kath.	1	1	3	3	3	3	3	2	2	2
Engler István ág. ev.	1	1	3	3	2	2	2	1	2	3
10 Farkas Balázs ev. ref.	1	1	2	2	2	1	2	2	3	1
Farkas Zoltán ev. ref.	1	2	2	2	2	1	2	2	3	1
Föllner Tihamér r. kath.	1	2	4	3	3	3	4	3	3	1
Ferencz István r. kath.	2	1	3	3	2	1	3	2	2	fm.
Gaal Andor ág. ev.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Gömöri Béla izr.	1	1	3	3	1	1	2	2	1	1
Gyurka Sándor r. kath.	2	2	3	3	3	2	4	4	2	3
Horváth Elemér r. kath.	1	1	3	2	1	1	3	2	2	1
Jaczkó Gyula ág. ev.	1	1	3	3	3	2	4	3	1	1
Jellinek Henrik izr.	1	2	3	4	3	3	3	2	3	1
20 Jerem András ág. ev.	1	2	3	3	1	1	3	2	2	2
Juraskó Elek r. kath.	1	1	3	3	3	3	3	2	2	1
Juraskó Pál r. kath.	1	2	3	3	3	3	4	3	3	3
Karsai Andor izr.	1	1	3	3	2	1	3	3	3	2
Kerekes Barnabás izr.	1	2	3	3	3	2	3	2	2	1
Kercsik László ev. ref.	1	1	3	3	2	2	3	2	2	4
Kiss József ev. ref.	1	1	3	3	3	3	3	2	2	1
Kohn Aladár izr.	3	2	3	4	3	2	3	3	2	4
Kolozsi Kálmán ev. ref.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3
Kolozsi Zoltán ev. ref.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
30 Komlóssy Géza r. kath.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1
Koziner Dezső izr.	1	1	3	3	1	1	3	2	2	1
Kovács László ág. ev.	1	1	3	3	2	2	3	2	2	fm.
Kubinyi Aladár ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3
Lukács Endre ev. ref.	1	1	2	3	3	2	3	2	2	1
Marczy Tivadar ág. ev.	1	1	2	2	1	1	3	2	2	3
Muraközy Tivadar ág. ev.	1	1	2	3	2	1	1	1	2	2
Pál János ev. ref.	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2
Páلكovács Miklós ev. ref.	2	1	3	3	3	3	4	4	3	4
Rác Kálmán ev. ref.	1	1	3	3	1	1	2	2	2	1
40 Révai Gyula ág. ev.	2	2	3	3	3	3	3	4	3	2

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Szépíráás	Torna
Rozinay László r. kath.	2	2	3	3	3	3	4	3	3	3
Sáfrány Ödön ev. ref.	1	1	3	3	1	1	3	2	2	1
Siklaki István r. kath.	1	2	3	3	2	2	3	3	2	fm.
Singer Arthur izr.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	2
Sipos Kovács János ág. ev.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3
Spuriusz Barna ev. ref.	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Steklovics Sámuel r. kath.	1	1	3	3	2	2	3	2	2	3
Stolcz Zsigmond r. kath.	2	2	4	3	3	2	4	3	2	1
Schwarz Aurél izr.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2
50 Sulik Zoltán r. kath.	2	2	3	3	3	3	3	4	3	3
Szakall Aladár ev. ref.	1	2	3	3	3	2	4	4	2	3
Tomay Alajos r. kath.	1	3	3	3	3	2	4	3	3	3
Tóth Kálmán ev. ref.	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1
Vályi Kálmán ev. ref.	1	1	3	2	1	1	3	2	2	3
Varga Endre ev. ref.	2	1	3	2	3	3	3	3	3	2
Weinreb György izr.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	4

III. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Torna
Altstädter Elemér izr.	1	2	3	2	3	1	2	3	1	2
Altstädter Ernő izr.	1	2	3	3	3	2	2	4	3	3
Aranyossy Zoltán r. kath.	2	1	3	3	3	3	2	2	1	1
Babula Sándor ág. ev.	1	1	3	2	3	2	2	2	2	1
5 Bácsa Kálmán ág. ev.	2	2	3	4	4	3	3	3	3	fm.
Bácsa Pál ág. ev.	1	1	2	3	3	3	2	3	3	1
Bárczy László ref.	1	1	2	3	3	2	3	3	3	2
Bátky Dezső ref.	1	2	2	3	2	1	2	3	3	3
Benkó Barna r. kath.	1	1	2	2	2	1	2	2	2	3
10 Bernát Gyula izr.	1	1	2	2	2	2	3	3	2	3
Bodon Gyula ref.	1	1	2	3	3	2	2	3	2	3
Borsody László ref.	1	1	2	3	2	1	2	3	3	3
Braun Géza izr.	2	1	2	3	2	2	2	3	3	3
Braxatorisz János ág. ev.	1	2	2	2	2	1	2	2	2	3
15 Dapsy Árpád ref.	1	1	2	3	2	1	3	3	3	3
Demeter Béla ref.	2	2	3	4	3	3	3	4	3	3
Dickmann Andor izr.	2	1	3	2	2	2	2	4	3	3

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Torna
Fazekas József ref.	1	2	3	2	3	3	3	4	3	3
Gaskó Béla ref.	1	2	2	3	3	3	2	3	2	1
20 Gábris Zoltán r. kath.	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1
Hanesz Pál ág. ev.	1	1	2	3	1	1	3	3	2	1
Hubay Barna ref.	1	1	3	4	4	2	3	3	3	3
Hudiczius István ref.	1	1	3	3	2	3	3	3	3	1
Jerem János ág. ev.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3
25 Kálmán Ferencz ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	4	1
Káposztás József ref.	1	1	3	3	3	3	3	4	3	3
Kerekes Tibor ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Kishonthy Béla r. kath.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1
Kohn Dezső izr.	2	1	3	3	3	3	2	4	4	4
30 Kohuth Lajos ref.	2	1	3	4	3	3	4	4	4	3
Konyha Gyula ref.	2	1	3	4	3	3	4	4	4	2
Kozlay Béla ág. ev.	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2
Kósik Gyula ref.	1	1	2	3	2	2	2	2	2	1
Krémer Oszkár izr.	1	2	1	3	2	2	2	2	2	4
35 Laurency Vilmos ág. ev.	1	2	2	3	2	2	1	2	2	3
Linder Dezső ág. ev.	1	2	3	3	4	3	3	4	3	3
Lőkös Zoltán ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
Lukács Béla ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Mayer Ottó ág. ev.	1	2	3	4	3	3	3	4	2	3
40 Mártha Béla ref.	1	1	2	3	3	3	3	3	3	—
Medveczky Sándor ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3
Mesko Barna ág. ev.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	3
Mikula Zoltán ág. ev.	1	2	3	4	3	3	3	4	3	3
Molnár István ref.	1	1	2	3	3	2	3	3	3	2
45 Nagy Károly ref.	2	2	3	4	3	3	3	3	3	3
Paál Felencz r. kath.	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3
Paál László ág. ev.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	—
Padlicska Kálmán ág. ev.	1	1	4	4	4	3	3	4	4	3
Pitta Bódog r. kath.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
50 Szepessy Ágoston r. kath.	k	i	l	é	p	e	tt			
Veres Lóránd ref.	1	1	3	3	2	1	2	3	3	1
Vojtko Bálint r. kath.	1	2	3	4	3	3	3	3	3	2
Wayand Tibor r. kath.	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2
Magántanulók :										
Banczik Aladár ág. ev.	—	1	3	3	3	2	3	3	2	—
55 Bácsa Ferencz ág. ev.	—	2	2	3	2	2	1	2	2	—
Szentmiklóssy Kálm. á. ev.	—	2	2	3	3	2	2	3	3	—

IV. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz mértan	Torna
Biszterszky Lajos r. kath.	1	2	3	4	4	2	3	3	2	3
Boldizsár János r. kath.	2	1	3	3	3	2	3	3	2	2
Borbás Antal r. kath.	1	2	3	4	3	3	3	4	3	3
Braun Miklós izr.	1	1	2	1	2	1	2	2	3	2
5 Büchler Árpád izr.	1	3	3	3	3	2	2	3	3	1
Cseh Lajos ev. ref.	1	2	3	3	4	3	2	4	3	—
Dapsy Béla ev. ref.	1	1	2	2	3	1	2	3	3	3
Deutsch István izr.	1	1	2	3	2	2	2	2	1	4
Dzurányi László ág. ev.	2	1	2	3	2	1	2	4	4	—
10 Einhorn Dezső izr.	1	1	2	3	3	1	2	3	2	2
Fellner Árpád r. kath.	1	1	2	3	2	2	2	3	3	3
Gercser Jenő r. kath.	2	3	4	4	4	3	3	4	4	3
Gerstenberger János á. e	1	2	3	2	3	3	3	4	4	2
Gondkievics Ferencz r. k.	1	1	2	3	2	2	2	2	—	—
15 Gotthard Bálint r. kath.	1	2	3	3	4	3	3	4	3	3
Görbe Gyula r. kath.	1	2	3	4	3	3	2	3	3	1
Groszmann Dezső izr.	1	1	3	3	4	2	3	3	4	3
Hauer Dávid izr.	2	2	3	4	3	2	3	4	3	2
Huszt Elemér ev. ref.	1	1	3	3	3	3	2	3	2	3
20 Istók Barna ág. ev.	1	1	2	3	2	2	3	3	3	2
Jellinek Adolf izr.	1	1	2	2	2	1	2	2	3	1
Kállai István r. kath.	k	i	l	é	p	e	t	t	z	o
Klekner Aladár r. kath.	n	e	m	v	i	z	s	g	á	z
Kohn Miklós izr.	1	2	3	4	3	4	4	4	2	—
25 Kossuth Tivadar ág. ev.	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2
Kovács István r. kath.	1	1	2	3	2	2	2	3	1	1
Konratovics Ernő g. kath.	1	1	2	3	2	2	2	3	2	2
Majoros László ev. ref.	2	1	3	3	3	3	3	3	3	1
Mares László ev. ref.	2	1	3	4	3	3	3	4	3	2
30 Máriássy Zoltán ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Nagy Lajos ev. ref.	1	1	2	2	2	2	1	2	1	3
Oberhauser Ottó r. kath.	1	1	4	3	4	3	3	3	3	3
Pandula László r. kath.	1	2	3	3	3	1	3	3	3	4
Pecsók Lajos ev. ref.	1	1	3	4	3	3	3	4	3	3
35 Rentka József r. kath.	k	i	l	é	p	e	t	t	z	o
Róth Gyula izr.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	3
Sailer Károly ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
Sághi Zoltán ev. ref.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1
Seidner Ernő izr.	2	1	2	3	3	1	3	3	3	2
40 Stolcz Jenő r. kath.	1	1	2	2	3	2	2	3	2	2

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz mértan	Torna
Szabó László ev. ref.	1	2	2	3	3	1	1	2	2	2
Szakall Béla ev. ref.	2	3	4	4	4	3	3	4	4	1
Török Elemér r. kath.	1	2	3	2	3	2	2	3	2	1
Veliacsek Károly ág. ev.	2	1	2	3	2	2	2	1	2	1
45 Winter Zoltán izr.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3
Magántanuló:										
Szentmiklóssy Zoltán á. ev	—	3	3	3	3	3	3	3	3	—

V. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna
						írod.	rajz				
Birnstingel Emil á. e.	2	2	3	2	3	—	3	3	3	2	3
Csapó Gyula ev. ref.	2	1	3	4	3	4	—	3	2	3	3
Csongrádi Attila izr.	1	1	1	2	3	3	—	2	1	2	2
Fáy Barna r. kath.	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	fm
5 Flohr József izr.	1	1	2	2	3	—	2	3	2	2	2
Frenyó Lajos ág. ev	1	1	1	1	1	1	—	3	1	1	2
Gömöri Lajos izr.	1	1	3	3	3	—	2	3	1	1	3
Gratz Emil ág. ev.	2	2	3	3	4	—	3	2	2	3	4
Gregor Béla r. k	1	2	3	3	3	—	3	2	2	3	fm.
10 Haas Géza izr.	2	2	3	3	3	—	3	3	2	3	3
Járdánházy D. ev. ref.	1	1	3	3	3	—	3	2	2	3	1
Kapor Aurél r. k.	1	2	3	3	3	—	3	2	3	3	1
Kohn Béla izr.	1	2	3	4	3	—	3	fm	2	4	3
Kosiner Sándor izr.	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	fm.
15 Kozlay Kálm ág. ev.	1	1	1	2	1	1	—	1	1	1	2
Köteles Jenő r. k	2	1	2	3	4	—	1	1	1	2	4
Kubinyi Gyula ág. ev.	1	1	2	2	3	—	1	2	1	1	3
Linder Ede ág. ev.	2	2	3	4	3	—	3	3	3	3	4
Lopusny János ág. ev.	1	2	3	3	3	—	2	2	2	2	3
20 Michna Imre ág. ev.	2	2	3	4	3	—	3	fm	3	3	3
Náray Ede ev. ref.	2	2	3	4	3	3	—	—	3	3	4
Rozinay Jenő r. k.	1	2	2	3	3	—	1	fm.	2	2	4
Schultheisz Jenő r. k	2	2	2	3	3	3	—	—	2	2	3

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög pótlo		Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna	
						Görög	irod.					rajz
Stojkovits József r. k.	2	1	2	2	3	—	2	fm.	1	1	3	3
25 Szakall István ev. ref.	2	1	3	3	3	—	2	3	2	2	3	1
Szöke István ev. ref.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	2
Tóth Sándor ev. ref.	1	1	2	3	2	2	—	—	2	2	2	1
Vályi Ferencz ev. ref.	1	1	1	2	2	1	—	—	1	1	2	2
Vigh Bertalan r. k.	2	3	3	4	3	—	3	1	3	3	4	fm
Magántanulók:												
30 Hosszufalusy F. ág. ev.	—	2	2	3	3	3	—	—	1	2	3	—
Kapitány Béla r. k.	ne	m	vi	zs	g	á	zo	tt				

VI. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög pótlo		Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna	
						Görög	irod.					rajz
Baskay Gyula ev. ref.	1	1	1	1	2	—	1	2	1	1	2	2
Blau Zoltán izr.	1	1	1	2	3	—	1	3	1	2	3	3
Erdész László izr.	2	2	1	2	3	2	—	—	3	3	3	4
Eisele Gusztáv ág. ev.	1	1	1	1	2	—	1	1	1	1	2	fm
5 Fehér Gyula izr.	1	2	3	3	3	3	—	—	3	2	4	3
Halyák Gyula ág. ev.	1	1	3	3	2	—	1	3	2	3	3	1
Horváth József ev. ref.	1	1	3	2	4	3	—	—	3	2	4	1
Jakabfalvy B. e. ref.	1	1	2	2	3	—	1	2	2	2	3	2
Jellinek József izr.	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	2	2
10 Jeney Andor ev. ref.	1	1	1	2	3	—	2	2	1	1	3	fm.
Kardos Elemér izr.	1	1	1	1	2	—	1	2	1	1	1	3
Kiss János ev. ref.	1	2	3	4	4	—	2	2	3	2	3	1
Kovács Dezső ev. ref.	1	2	3	3	3	—	2	2	3	3	3	3
Kovács József ev. ref.	1	2	2	3	3	—	1	1	2	2	3	2
15 Kovács Lajos ev. ref.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	1
Kovács Zoltán ev. ref.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	2	fm
Král Károly ág. ev.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	2
Krausz Gyula izr.	1	1	2	2	2	—	—	—	1	1	2	3
Krémer Zoltán izr.	1	1	3	2	3	—	—	—	1	2	2	3
20 Laho János r. kath.	1	2		2	3	2	—	—	3	2	3	fm

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög pótlo		Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna	
						Görög	irod.					rajz
Lenner F. ev. ref.	1	3	3	3	4	—	3	1	3	2	4	1
Leopold Aladár izr.	1	1	3	3	3	—	2	3	3	2	3	2
Lisszauer Emil izr.	1	2	3	2	3	3	—	—	3	3	3	3
Müller Vilmos ág. ev.	2	2	3	1	4	—	3	1	2	2	3	1
25 Osváth Árpád ev. ref.	1	1	1	2	3	—	1	2	1	2	3	2
Perecz Barna ev. ref.	1	2	2	2	3	—	1	2	1	2	3	2
Poznán István ev. ref.	2	1	3	3	3	3	—	—	1	2	3	3
Sághy Sándor ev. ref.	1	1	1	3	3	—	2	3	2	2	3	1
Schlesinger Jenő izr.	1	1	2	3	3	—	1	3	1	2	3	2
30 Svingor Jenő ev. ref.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	3
Szabó Endre ev. ref.	1	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	3
Szentmiklóssy L. r. k.	1	3	2	4	3	—	3	3	3	3	4	1
Varga Béla ág. ev.	1	1	3	2	2	2	—	—	1	1	2	2
Végh Vilmos ev. ref.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	fm.
Magántanulók.												
35 Czagány János r. k.	—	1	3	3	3	—	4	3	2	3	4	—
Honéczy Géza ág. ev.	—	ne	m	vi	zs	g	á	zo	tt			
Jády Ferencz ev. ref.	—	2	2	3	3	—	2	2	2	3	3	—
Lengyel József r. k.	—	1	2	3	3	3	—	—	2	3	3	—
Schwarz Jenő izr.	—	1	1	2	2	—	1	2	2	3	2	—

VII. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Torna
							irod.	rajz				
Bartha Jenő ev. ref.	1	1	2	2	3	—	1	2	3	4	3	1
Básthy Károly ev. ref.	1	1	2	2	3	—	1	2	3	3	3	3
Bienik János ág. ev.	1	1	2	2	3	—	1	2	3	3	3	3
Bobok Tivadar r. k.	2	3	3	3	3	—	2	2	3	3	3	2
5 Bruoth Dániel ág. ev.	1	1	2	2	3	—	1	1	2	2	2	3
Csabay Gyula e. ref.	1	1	2	2	3	—	2	2	2	3	3	1
Dalmay István r. k.	k	i	1	e	p	e	tt					
Dimics Dragolyub g. k.	1	—	2	1	3	—	2	1	2	2	3	1
Dutkay Gyula r. k.	1	3	3	3	3	—	—	—	3	3	3	fm.
10 Eszényi Gyula ev. ref.	1	1	1	1	1	—	—	—	2	2	2	3
Figuli Pál ág. ev.	1	1	1	2	1	—	—	—	2	2	2	fm.
Gelb Sándor izr.	1	1	2	2	3	—	—	—	1	3	4	3
Gercser Géza r. k.	1	1	3	3	3	—	2	1	2	3	3	3
Gottlieb Gyula izr.	2	1	1	1	1	—	—	—	1	2	2	2
15 Hámos Zoltán ág. ev.	1	2	3	3	3	—	—	—	3	3	3	1
Horváth Zoltán ev. ref.	1	1	2	2	3	—	2	1	3	3	3	1
Juraskó Jenő r. k.	1	2	2	2	3	—	2	2	1	3	3	3
Jurin Samu ág. ev.	1	2	3	3	4	—	1	2	2	3	3	fm.
Karsai Jenő izr.	2	1	3	2	3	—	—	—	3	4	3	1
20 Kiss Lajos ev. ref.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	2	1	3
Kódor Károly ev. ref.	1	1	3	3	3	—	1	2	2	3	4	2
Kohn Ödön izr.	2	2	3	2	3	—	—	—	1	3	3	3
Kossuth Ferencz r. k.	1	3	3	3	3	—	—	—	2	3	4	1
Lamer János ág. ev.	1	1	1	2	3	—	—	—	1	2	2	2
25 Magyar Aladár ev. ref.	1	1	2	3	3	—	1	1	2	3	3	3
Majoros István ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	3	4	3	2
Máriássy L. ev. ref.	1	2	3	3	3	—	2	3	2	3	3	3
Markusz Jenő izr.	1	1	2	2	3	—	2	2	1	3	3	3
Menyhárt Ján ev. ref.	1	1	4	3	3	—	—	—	2	3	3	2
30 Mikszáth János ág. ev.	1	1	2	3	3	—	2	2	3	3	3	1
Molnár István ev. ref.	1	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1
Molnár László ev. ref.	1	1	2	2	2	—	—	—	1	2	2	1
Molnár Sándor ev. ref.	1	2	2	2	3	—	—	—	2	3	3	1
Nagy Bertalan ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	3	3	4	2
35 Palm József r. kath.	1	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3
Perl Béla izr.	2	1	2	2	3	—	—	—	1	3	3	3
Rónay Gyula ev. ref.	2	2	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3
Rozgonyi E. ev. ref.	2	1	3	2	3	—	—	—	2	3	2	1
Schmidt Arthur ág. ev.	1	1	1	2	1	—	—	—	1	1	1	1
40 Singer József izr.	1	1	2	1	2	—	—	—	1	2	2	2

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Torna
							irod.	rajz				
Singer Rezső izr.	1	1	2	1	2	1	—	—	1	3	3	2
Skrovina Pál ág. ev.	1	1	2	1	2	—	1	2	1	2	2	3
Sólyom Barna ev. ref.	1	1	2	2	3	—	1	1	2	2	3	1
Solyomossy József e. r.	1	2	3	3	3	—	—	—	2	3	4	2
45 Stech Dezső ág. ev.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1
Szabó Gyula ev. ref.	1	2	2	3	3	—	—	—	2	3	3	3
Szabó Ferencz r. k.	1	2	4	2	3	—	2	2	2	3	3	1
Id. Szabó József e. r.	1	1	2	1	2	—	1	1	1	2	3	fm.
Ifj. Szabó József e. r.	1	1	2	3	3	—	—	—	1	3	4	3
50 Turchányi Tibor á. ev.	1	2	3	3	3	—	2	2	2	2	2	2
Vattay László. ev. ref.	1	1	1	2	2	1	—	—	1	3	2	fm.
Magántanulók:												
Ifj. Batta Samu e. r.	—	3	3	4	3	—	3	3	3	3	3	—
Br. Radvánszky B. á. e.	—	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	—

VIII. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Philosophia	Torna
							irod.	rajz					
Balogh Béla ev. ref.	1	1	3	3	3	—	—	—	3	3	3	2	1
Barthó András ág. ev.	1	1	1	2	2	—	—	—	3	2	2	1	1
Bódy Pál ág. ev.	1	1	2	2	2	—	—	—	1	1	1	2	1
Bolkay Pál r. kath.	1	2	3	3	3	—	3	3	3	2	3	3	3
5 Buday Aladár ág. ev.	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	3
Czinyéry Barna ev. r.	1	1	1	2	2	—	—	—	1	2	2	1	2
Csiszár Imre ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	3	3	3	2	2
Dorka László ág. ev.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	2	1	1	fm.
Dzurányi Gyula á. ev.	1	2	3	2	3	—	3	3	3	3	3	3	fm.
10 Fáy István r. kath.	1	1	2	3	3	—	1	3	1	2	3	1	2
Farkas Lajos izr.	1	1	1	2	3	—	—	—	2	2	3	1	fm.
Fekete Tibor ev. ref.	1	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2
Hanesz Hugó ág. ev.	1	1	1	1	2	—	—	—	1	1	1	1	2
Herbst Ernő r. k.	1	1	3	2	2	—	2	2	2	2	3	3	2
15 Horváth Aladár r. k.	1	2	2	3	3	—	—	—	2	2	3	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Memoriségtan	Philosophia	Torna
						irod.	rajz						
Hubay Mihály ev. ref.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	2	2	1	fm.
Juhász Dezső izr.	1	2	3	3	3	2	—	—	2	2	2	2	3
Karhut Andor ág. ev.	1	2	3	2	2	1	—	—	3	2	1	3	1
Kardos Géza izr.	1	1	2	2	2	—	—	—	1	3	3	3	fm.
20 Rázgha Gusztáv á. e.	1	2	3	3	3	—	—	—	3	3	3	3	1
Kerekes Jenő ev. ref.	1	1	1	1	2	—	—	—	2	3	1	1	2
Kishonthy István r. k.	1	2	3	3	3	—	—	—	3	3	3	3	2
Kohn Andor izr.	1	1	2	2	2	—	—	—	2	3	2	2	3
Koreny Lajos ág. ev.	1	1	1	2	3	—	—	—	3	2	3	1	3
25 Kovács Géza ev. ref.	1	1	2	2	2	1	—	—	1	2	2	1	1
Kovács Lajos ev. ref.	1	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	1
Krémer Zoltán izr.	1	1	2	1	2	—	—	—	2	2	2	1	3
Ladányi László r. k.	1	1	1	1	3	—	—	—	2	2	2	1	3
Magyar Gyula ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	3	3	3	3	3
30 Molnár Gyula ev. ref.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Momirovits Döme g. k.	1	1	3	3	3	—	—	—	2	3	3	3	1
Novák Ernő ev. ref.	1	2	3	3	3	—	—	—	3	3	3	2	3
Paál Gyula ev. ref.	1	1	1	2	2	—	—	—	1	1	2	1	fm.
Pauliczky István r. k.	1	2	3	2	3	—	—	—	3	1	2	3	1
35 Saxinger Géza r. k.	1	2	2	3	3	—	—	—	2	3	3	3	1
Sebestény Gyula r. k.	1	1	2	2	2	—	—	—	1	2	2	1	1
Seffarovsky Béla á. v.	1	2	3	3	3	—	—	—	3	3	3	2	fm.
Seres Zoltán ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	3	3	3	3	3
Szilassy Ödön r. k.	1	1	3	3	3	—	—	—	2	2	3	2	fm.
40 Szücs Géza ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	2	2	2	2	3
Szücs István ev. ref.	1	1	2	3	3	—	—	—	2	3	3	2	2
Thuróczy Zoltán e. r.	1	2	3	2	3	—	—	—	3	3	3	2	1
Zsóka György e. ref.	1	1	2	2	3	—	—	—	1	3	3	1	3
Magántanulók:													
Darvas István. r. k.	—	1	3	2	3	—	—	—	3	3	3	3	—
45 Krizso Jolán r. k.	—	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	1	—
Seres László ev. ref.	—	2	3	3	3	—	—	—	2	3	3	3	—
Valko Arthur ág. ev.	—	1	3	3	3	—	—	—	2	3	3	—	—

Érdemsorozati rövidítések magyarázása.

Az erkölcsi magaviseletre nézve:

- 1 = jó.
2 = szabályszerű.
3 = kevésbé szabályszerű.
4 = rossz.

Az előmenetelre nézve:

- 1 = jeles.
2 = jó.
3 = elégséges.
4 = elégt. — fm. = felmentve.

XIV. A tanulók statisztikai kimutatása az 1904—1905. tanévben.

A vizsgálatot tett tanulók.

a) A beírt tanulók.

Osztálya	Minősége	Vallása						Nyelvismerete				Anyanyelve							
		ág. hitv. ev.	róm. kath.	gör. keleti	gör. kath.	izraelita	összesen	csak magyarul beszél	magyarul és németül	magyarul és tótul	magyarul, németül és tótul	több nyelven	összesen	magyar	német	tót	szerb	összesen	
I.	54	16	17	—	—	—	—	12	56	41	11	—	—	—	48	—	4	—	52
II.	56	12	14	—	—	—	—	11	56	35	11	—	—	—	53	2	1	—	56
III.	53	22	9	—	—	—	—	7	56	41	12	—	—	—	55	1	1	—	46
IV.	45	7	16	—	—	—	—	11	46	37	6	—	—	—	43	1	2	—	30
V.	29	8	9	—	—	—	—	6	31	22	—	—	—	—	27	1	2	—	34
VI.	34	6	4	—	—	—	—	8	27	1	—	—	—	—	34	—	—	—	34
VII.	51	24	8	—	—	—	—	11	53	35	5	—	—	—	40	2	10	—	52
VIII.	43	18	13	—	—	—	—	5	47	31	6	—	—	—	47	—	—	—	47
Össz.	365	89	90	1	2	71	384	269	40	57	1	6	373	347	6	20	—	373	373

Osztály	Östernelő			Iparos		Kereskedő és vállalkozó		Tisztviselő		Katona	Más értelmiség (orvos, ügyvéd, lelkész, tanár, tanító, mérnök stb).	Magánzó (nyugdíjas, tőkepenzes stb).	Személyes szolgálatból élő (munkás, szolga, napszámos stb).	Összesen
	nagybírókos és bérlo	önálló	alkalmazott	nagyiparos	önálló	kisiparos	nagykereskedő	önálló	alkalmazott					
I.	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
II.	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
III.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
IV.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
V.	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
VI.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
VII.	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
VIII.	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
Összesen:	22	44	4	53	2	3	49	5	56	16	98	17	4	373

c) A vizsgálatot tett tanulók közül a vizsgálatot tett tanulók között polgári állásra nézve ezve volt:

Osztály	É l e t k o r a											Több	Összesen		
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19			20	21
	életévét betöltötte														
I.	—	2	18	20	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	52
II.	—	—	9	25	12	10	—	—	—	—	—	—	—	—	56
III.	—	—	—	5	28	17	—	—	—	—	—	—	—	—	56
IV.	—	—	—	—	3	21	—	—	—	—	—	—	—	—	46
V.	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	30
VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
Összesen	—	2	27	49	64	55	32	51	35	37	13	12	2	4	373

b) A vizsgálatot tett tanulók életkora a tanév végén.

d) A vizsgálatot tett tanulók egészségi állapota.

Osztály	Betegségi eset			Meghalt
	súlyos	könnyű	járványos	
I.	1	20	—	—
II.	—	42	—	—
III.	5	14	2	—
IV.	1	17	—	—
V.	—	28	—	—
VI.	1	19	—	—
VII.	9	39	—	—
VIII.	—	30	—	—
Összesen:	17	209	2	—

e) A vizsgálatot tett tanulók osztályzata a rendes tantárgyakban.

Osztály	Minden tárgyban			Egy tárgyból elégtelen	Két tárgyból elégtelen	Több tárgyból elégtelen	Összesen
	jeles	jó	elégséges				
I.	1	9	18	7	8	9	52
II.	2	9	29	10	6	—	56
III.	—	9	30	7	6	3	55
IV.	3	8	17	1	11	3	43
V.	3	4	15	1	7	—	30
VI.	5	8	18	2	5	—	38
VII.	5	10	25	12	—	—	52
VIII.	6	8	33	—	—	—	47
Összesen:	25	65	185	40	43	15	373

f) A vizsgálatot tett rendes tanulók írásbeli dolgozata.

Osztály	Rendes	Nem rendes	Összesen
I.	46	6	52
II.	39	17	56
III.	48	8	56
IV.	39	7	46
V.	25	5	30
VI.	34	—	34
VII.	52	—	52
VIII.	47	—	47
Összesen:	330	43	373

g) A vizsgálatot tett rendes tanulók erkölcsi magaviselete.*

Osztály	Jó	Szabály-szerű	Kevésbé szabály-szerű	Rossz	Összesen
I.	46	6	—	—	52
II.	44	11	1	—	96
III.	39	13	—	—	52
IV.	33	9	—	—	42
V.	18	11	—	—	29
VI.	31	3	—	—	34
VII.	46	6	—	—	52
VIII.	47	—	—	—	47
Összesen:	304	59	1	—	364

h) A kötelező tan-

Tantárgy	Hány tanuló nyert az											
	I.				II.				III.			
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen
	osztályzatot											
Vallástan	16	32	4	—	36	19	1	—	31	24	—	—
Magyar nyelv	6	9	30	7	4	10	40	2	6	21	27	1
Latin nyelv	3	12	22	15	5	9	40	2	5	18	28	4
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	3	12	30	10
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Görögpótló irodalom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Görögpótló rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	13	18	24	—
Földrajz	12	10	22	8	13	12	29	2	10	17	26	2
Természetráajz	9	17	20	6	20	21	15	—	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mennyiségtan	2	6	29	15	3	10	32	11	4	9	30	12
Rajzoló mértan	7	13	18	14	7	25	16	5	5	17	28	5
Bölcsészeti előtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szépírás	8	25	19	—	4	35	17	—	—	—	—	—
Torna	8	13	23	6	20	11	17	5	14	8	25	2
Vizsgálatott tett	52				56				55			

tárgyakban tett előmenetele.

	Hány tanuló nyert az																			
	IV.				V.				VI.				VII.				VIII.			
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen
	osztályzatot																			
	27	12	4	—	16	13	1	—	25	11	2	—	34	13	4	—	34	13	—	—
	4	17	19	3	7	8	15	—	16	8	14	—	10	26	14	3	13	16	18	—
	4	12	20	7	5	2	21	2	6	7	21	4	7	7	37	1	5	13	29	—
	4	9	22	9	4	7	13	6	11	13	12	2	11	21	19	1	9	17	21	—
	—	—	—	—	5	1	4	1	5	6	6	—	9	13	5	—	5	6	9	—
	—	—	—	—	3	6	10	—	12	6	2	1	11	12	2	—	10	10	7	—
	—	—	—	—	1	5	8	5	4	11	7	—	9	12	4	—	4	12	11	—
	13	16	13	1	10	13	7	—	19	9	10	—	20	19	13	—	17	13	17	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	6	18	18	1	10	12	7	1	13	15	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	13	32	3	7	16	24	—
	2	7	21	11	3	5	16	6	5	9	19	5	4	11	31	6	9	6	32	—
	8	12	18	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	11	17	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	10	13	14	2	6	7	10	—	8	11	10	1	18	11	17	—	15	8	13	—
	43				30				28				—				47			

i) Mulasztott tanórák száma.

Osztály	Igazolt	Nem igazolt	Nem mulasztott
I.	530	5	20
II.	1052	—	14
III.	1059	8	8
IV.	1083	4	11
V.	1022	3	2
VI.	392	2	14
VII.	685	—	5
VIII.	1008	7	2
Összesen:	6831	29	76

XV. Tápintézet.

A lefolyt iskolai évben 119 tanuló részesült tápintézeti ellátásban.

Bevétel: a) tápdijakból 11.688 kor. 40 fillér, b) országos kéregetésből, különösen a tiszai, dunáninnyi és bányakerületekből 2108 kor 40 fillér. Összesen: 13796 kor 80 fillér.

Kiadás: 20677 kor 19 fillér s így a növendékek ellátását a tápintézet 6880 kor 39 fillérral pótolta. A lefolyt iskolai év az élelmiszerek drágasága miatt meglehetősen tul kiadást rótt reánk. A kenyeret kétszeres, a babot, burgonyát háromszoros áron vettük az előző évekhez mérten. A hus ára is husvét előtt jelentékenyen emelkedett. Ennek daczára nem emeltük a dijakat, abban a reményben, hogy egy jobb esztendő helyrehozza az idej vesztését.

Tápdij elengedésben 28 tanuló részesült 1254 korona értékben, a mint értesítők más helyén részletesen fel van sorolva.

Az étkezés rendje következő volt:

Hétfőn: Husleves rizszsel, bab tepertővel: este sültus mártással és burgonyával

Kedden: Husleves árpadarával, savanyuburgonya; este gyurott tézta tehénturóval

Szerdán: Husleves tézttával, bab; este sültus mártással és burgonyával

Csütörtökön: Husleves burgonyával, borsó tepertővel este tejbe rizs; (télen káposzta disznóhussal).

Pénteken: Husleves rizszsel, burgonyás tézta juhturóval; este sültus mártással és burgonyával

Szombaton: Husleves darával, burgonya; este bab kolbászszal

Vasárnap: Husleves tézttával, sültus mártással és burgonyával; este őszszel: tökfőzelék, télen: káposzta sertéshussal, tavaszszal: bab kolbászszal.

Hus 6 tanulóra 1 krg, a levest a levesben kapták, — kenyér délben, este $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ krg.

Tápintézetünk részére adakoztak: a rimaszombati takarékpénztár 40 koronát, a gömörmezei nép- és iparbank 20 kor-t, a gömörmezei hitelszövetkezet és takarékpénztár 15 koronát, a ruszti ev. egyház 2 koronát, a szakolczai ev. egyház 2 koronát, a mosonyi ev. esperesség 14 koronát, a pozsonyiegyházi ev. esperesség 27 korona 60 fillért küldött supplikáció megváltás czimén. Országos kéregetésből befolyt 2108 kor 40 fillér.

Fogadják a jószívü adakozók az előljárók és az ifjak hálás köszönetét

Végül kötelességünknek tartjuk a tisztelt szülőket felszólítani, hogy a tápintézeti díjat közvetlenül a tápintézeti gondnokság czimére küldjék, mert szomorú tapasztalatok vannak arra nézve, hogy némely rossz társaságba keveredett ifjak a nekik küldött pénzt nem adták át, hanem a szülők rovására és saját kárukra más célra fordították. A tápintézeti díj 120 korona (evőeszközökre 80 fillér), a mely félvévenként előre fizetendő s a tanulók belépése nem hónapszámra értendő, hanem félévre szól.

Tápintézeti vagyon 1905. polgári év elején:

1. A főgimnáziumnak kölcsönadva	63236 kor 90 fill.
2. Banki betétek	4665 kor 97 fill.
3. Részvények névértéke	840 kor — fill.
4. Kintlevő alapítvány	1020 kor. — fill.
5. Tartozások	2036 kor 43 fill.
6. Pénztári maradvány 1904-ről	1012 kor 63 fill.

Összesen: 72811 kor. 93 fill.

és 1153 korona 40 fillér értékű új butorzat

Rimaszombat. 1905 június 2-án.

Horváth Zoltán,
tápintézeti gondnok.

XVI. Figyelmeztetés a jövő 1905—1906. iskolai évre.

1. A jövő tanév 1905. szept. hó 1-ső napján kezdődik.
2. A javító, pótló és felvételi vizsgák 1905 év szept. 1 és 2-ik napjain tartatnak meg.
3. A beiratás ideje szept. 1—5 Szeptember 7-én lesz a tanév ünnepélyes megnyitása
4. A beiratásnál minden tanuló tartozik atyjával vagy annak helyettesével megjelenni és a múlt évi iskolai bizonyítványát, továbbá keresztlevelét illetőleg születési bizonyítványát, a 12-ik életévüket betöltötték újraoltási bizonyítványukat bemutatni

A gimnázium első osztályába csak olyan növendékek vétetnek fel, akik 9-ik életévüket már betöltötték, de a 12-ik életévüket meg nem haladták és a kik vagy az elemi iskola IV-ik osztályáról szóló szabályszerűen kiállított bizonyítvánnyal, vagy a felvételi vizsgálaton igazolják, hogy van oly mérvű képzettségük, minőt az elemi iskola 4 évi tanfolyamában kellett megszerezniök; a 12 évesnél idősebb növendékek felvétele csak rendkívüli esetekben engedélyezhető, tanári széki határozat alapján. A beírás után egy hétig csakis a késedelmeket fontos okokkal igazoló tanulókat veheti fel az igazgató; szeptember 15-ig tanári kari, azontúl püspöki engedély szükséges a felvételhez. Azoknak, akik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az addig végzett anyagból felvételi vizsgálatot kell tenniök. Ugyancsak felvételi vizsgálatot tesznek a reál- vagy polgári iskolából gimnáziumba átlépő tanulók. A felvételi vizsgálatok díja 20 korona. A gimnázium V-ik osztályába belépő tanuló szülője vagy gyámja köteles bejelenteni, vajjon fia illetőleg gyámoltja a görög nyelvet vagy az annak helyettesítésére rendelt tantárgyakat fogja e tanulni. E tekintetben figyelmeztetjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a IV-ik osz-

tályt végzett és az idegen (latin, német) nyelvekben gyengébb (elégséges) tanulókat a görögöt helyettesítő tanfolyamba vétessék fel. Az ilyen tanulók előtt a gyakorlati pályák egész sora nyitva van: minők a jogi, orvosi, mérnöki matematikai és természettudományi, a katonai, a vasúti, postai, táviradai és ezekhez hasonlók.

A görög nyelvet helyettesítő tanfolyamról a görögre és viszont való átlépést akár a tanév elején, akár folyamán megengedheti a tanári kar felvételi vizsgálat mellett, de csakis az illető tanulók szüleinek vagy gyámjainak kívánságára.

5. A beiratásnál minden tanuló tartozik az iskolai díjakat befizetni; még pedig az első félévi tandíjat 24 kor., felvételi díjat 4 kor., iskolai alapra 2 kor., bizonyítvány és bélyegilleték 3 kor., országos nyugdíjalapva (az 1894 XXVII. t.-cz. 3-ik §-a szerint) 6 kor., összesen 39 koronát. A róm. kath. vallásúak ezenfelül vallástandij fejében 5 -- 5 koronát fizetnek félévenként, az izraeliták az iskolai alapra 2 -- 2 koronát. — **A második félév tandíja 24 korona február 1 — 15 napjain fizetendő be**

A felvételi díj, az iskolai alap, bizonyítvány és bélyegilleték és az országos nyugdíj-alapra befizetendő összesen 15 koronányi összeg fizetése alól senki sem menthető fel.

A rendes tandíj a gimnázium quaestoránál fizetendő be A rendkívüli tantárgyak tandíját (lásd alább) az igazgató veszi át.

6. A gimnáziummal összekötött tápintézetbe a tanulók valláskülömbőség nélkül vétetnek fel.

A tápintézeti díj: egész évre ebéd és vacsoráért 120 kor. A díj első fele a felvételnél, második fele február 1 -- 15-éig a tápintézeti gondnoknál fizetendő. Azok, kik szegénységüket hitelesen igazolják, havonként is fizethetik a tápintézeti díjakat. A tápintézetből kilépni csak a megkezdett félév letelével lehet.

7. Azok, kik tan- vagy tápintézeti díj el- vagy leengedésére szorgalmuk és anyagi helyzetüknél fogva igényt tarthatnak, iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal esetleg adókönyvvecskével felszerelt kérvényüket legkésőbb 1905. augusztus hó 20-ig a nagytitiszt. és tek igazgatótanácshoz czimezve az igazgatósnál nyújtsák be. Az igazgatótanácsnak 1902. december hó 18-án hozott határozata értelmében a második félév tan- vagy tápdíjának elengedéseért minden tanév február 8-ig újból kell folyamodni. Ezen második folyamodványhoz csupán

azok mellékelik szegénységi bizonyítványukat, akik az első félévben kedvezményben nem részesültek, az első félév kedvezményesei az első (félév) értesítőjét mutatják be.

Az elkésett vagy teljesen fel nem szerelt kérvények nem vétetnek figyelembe.

8. A rendes tantárgyak mellett gondoskodtunk arról, hogy a francia nyelv, német társalgási nyelv, szabadkézi rajz, zongora, gyorsírászat és vivás az önként vállalkozóknak taníttassék. A francia és német nyelv tandíja egy iskolai évre 20—20 korona, a szabadkézi rajz 10 korona, a vivás (egy tanfolyam 6 hó) 20 korona, a gyorsírászat 2 korona, mindezek a díjak félévi előleges részletekben az igazgatónál fizetendők A zongora tanításért fizetendő díj később fog megállapíttatni.

9. A főgimnázium növendékei csak az igazgató helybenhagyása mellett fogadhatnak szállást, annyival is inkább, mivel csak azon lakosok vannak jogositva tanulók tartására, kiknek szállását az igazgató és az iskolai orvos megvizsgálta és ugy egészségügyi, mint erkölcsi tekintetben kifogástalannak találta. Azon helyekről, melyek bármi tekintetben kifogás alá esnek, a tanulók évközben is elhelyezendők. A tanulók elhelyezése tekintetében a legnagyobb óvatosságot ajánljuk a szülőknek, mert tapasztalati tény, hogy a tanulóknak a tanulmányokban való elmaradását nagyrészt a hiányos felügyelet okozza

10. Minden tanuló az első félév végén „Értesítő” kap, melyet a szülők vagy azoknak helyettesei aláírnak és legkésőbb 30 nap alatt az osztálytanárnak visszaküldenek Ez által is hivatalosan vesznek tudomást gyermekeiknek ill-tőleg gyámoltjaiknak magaviseletéről és előmeneteléről.

11. Az érettségi, pótló- és javítóvizsgálatok ev ref. részről ez idén Sárospatakon tartatnak meg A rimaszombati főgimnázium részéről e vizsgálatra utasított ifjak kellőképen felszerelt folyamodványukat augusztus 25-ig a sárospataki coll. főgimnázium igazgatóságához nyújtsák be.

12. Olyan tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, a tanári kar megengedheti, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csakis abban az intézetben, a hol tanultak. Ezen javító vizsgálat díja 2 korona Azon tanulók, kik két tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot, mélt. és főtiszt Kun Bertalan püspök urhoz czim-

zett kérvényüket a bizonyítvánnyal együtt július hó 10-ik napjáig az igazgatósághoz nyújtásuk be felterjesztés végett

E vizsgálat díja 2 tárgy után 4 korona

A ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot az javító-vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem teheti, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló-vizsgálati engedélyért. A betegség igazolására hatósági vagy orvosi bizonyítvány melléklendő, a pótló-vizsgálat díjtalan.

13. A testgyakorlás, mértani rajz (technikai része) és szépírás tanulása alól való felmentést kérő tanulókat az iskola orvosa fogja megvizsgálni. A felmentést az orvos véleménye alapján az igazgató adja meg.

14. Minden tanuló köteles az előirt tankönyveket, író- és rajzeszközöket beszerezni. Figyelmeztetjük a t szülőket és tanulókat, hogy csakis az új tantervhez alkalmazott legújabb kiadású tankönyvek használhatók.

Szegénysorsú, jó tanulók a segédkönyvtárból ingyen kaphatnak könyveket, a melyek az év végén visszaadandók. A bizonyítvánnyal, mint melléklettel felszerelt ebbeli kérvények 1905. szeptember 1-ig dr. Wallentinyi Dezső tanár urnak adandók be.

15. Végül értesítjük a t szülőket és gyámokat, hogy a tápintézetbe járó tanulók szállást mosással, fűtéssel, világítással, takarítással, reggelivel és uzsonnával a kívánalmak szerint havonta 10–24 koronáig kaphatnak megbízható házaknál, míg teljes ellátásért havonként 30–70 kor fizetendő.

Részletesebb felvilágosításokat egyébként szívesen ad

az igazgatóság.

XVII. Az 1905—6. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

I. osztály.

Szinnyei: Magyar nyelvtan I.	Dr. Horthy: Rajzoló Geometria.
Császár—Váczi: Magyar olvasó.	Szterényi: Természetrájk I.
Roseth: Latin nyelvtan.	Magyar szépírási minta.
Roseth: Latin olvasó I.	„Ideál“ rajztábla I.
Lasz: Földrajz, új kiadás.	Vallástankönyvek előírás szerint.
Kogutovicz: Atlasz I.	Növénygyűjtő,
Suták: Számtan	

II. osztály.

Szinnyei: Magyar nyelvtan II.	Gerevich: Geometria II.
Császár—Váczi: Magyar olvasó II. kötve.	Német szépírási minta.
Roseth: Latin nyelvtan.	Szterényi: Természetrájk II.
Roseth: Latin olvasó II. kötve.	„Ideál“ rajztábla.
Lasz: Földrajz II.	Vallástankönyvek előírás szerint.
Kogutovicz: Atlasz II.	Növénygyűjtő.
Suták: Számtan.	

III. osztály.

Szinnyei: Rendszeres magyar nyelvtan.	Szádeczky: Magyarország története I.
Badics: Magyar olvasó III.	Kogutovicz: Atlasz III.
Roseth: Szemelv. Phaedrus meséiből.	Suták: Számtan.
Roseth: Latin mondattan.	Gerevich: Konstruktív planimetria III.
Roseth: Cornelius Nepos.	„Ideál“ rajztábla.
Endrei: Német nyelvkönyv.	Vallástankönyvek előírás szerint.
Dr. Simonyi: Földrajz.	

IV. osztály.

Négyessy: Stiliztika.	Roseth: Latin mondattan.
Lehr: Arany Toldija.	Hittrich: Julius Caesar.

Cserép: Szemelvények Publius Ovidiusból.
 Roseth: Phaëdrus meséi.
 Schuszter: Német nyelvtan, betűrendes névjegyzékkel és preperációkkal
 Szádeczky: Magyarország története II
 Szterényi: Növénytan

V. osztály.

Négyessy: Rhetorika
 Cserép: M. Tull Cic. Pro P. Sestio Oratio
 Cserép: Szemelvények Publius Ovidiusból.
 Scambach: Tull Cic. Gnaei Pompei
 Maywald: Görög nyelvtan
 Maywald: Görög olvasó I
 Wagner-Horváth: Római régiségek.
 Görög pótló: Kempf: Homér Iliása.
 Görög pótló: Szerelemhegyi: Görög hitéleti és magánrégiségek.
 Görög pótló: Jancsó: Irod. olvasmányok I.

VI. osztály.

Négyessy: Poétika.
 Kisfaludy: Csalódások.
 Molière: Tudós nők
 Schakspeare: Macbeth.
 Kalmár: Titus Livius.
 Cserép: Szemelv. Vergilius Aeneiséből.
 Wagner: Római régiségek.
 Maywald: Görög nyelvtan
 Maywald: Görög olvasó II.
 Geréb: Görög prózai szemelvények.
 Görög pótló: Sophokles: Antigone.
 Görög pótló: Aischylos: A lánczolt Prometheus.
 Görög pótló: Badics: Magyar

Suták: Algebra I.
 Gerevich: Konstruktív planimetria IV.
 „Ideál“ rajztábla I.
 Vallástankönyvek előírás szerint.
 Cserey: Kis növényhatározó. Növénygyűjtő.

Endrei: Német nyelvkönyv.
 Szemák: Német mondattan.
 Mika: Világtörténet, ó-kor.
 Helmár: Atlasz.
 Szterényi: Állattan.
 Suták: Algebra II.
 Wagner: Geometria.
 Burián: Magyar-latin szótár, kötve.
 Burián: Latin-magyar szótár, kötve.
 Kelemen: Magyar-német, német-magyar szótár egybe kötve.
 „Ideál“ rajztábla II.
 Vallástankönyvek előírás szerint.

irodalmi olvasókönyv II.
 Endrei: Német nyelvkönyv.
 Szemák: Német mondattan.
 Mika: Világtört. közép-kor.
 Helmár: Atlasz.
 Szterényi: Ásványtan és kémia.
 Wagner: Algebra.
 Lutter: Logarithmus-táblák
 Wagner: Geometria.
 Burián: Magyar-latin szótár
 Burián: Latin-magyar szótár
 Kelemen: Német-magyar, német szótár
 „Ideál“ rajztábla II.
 Vallástankönyvek előírás szerint

VII. osztály.

Beöthy: Magyar Irodalomtörténet I
 Ciceró in Verrem
 Holub: Sallustius Crispi, Cautilina.
 Cserép: Szemelvények Vergiliusból
 Wagner: Római régiségek.
 Geréb: Görög prózai szemelvények.
 Wagner: Görög régiségek
 Kempf: Szemelv. az Odysseából.
 Görög pótlók: Szilassy: Szemelv. Thukididesből.
 Görög pótló: Földi: Szemelv. Demosthenes válogatott beszédeiből.

VIII. osztály.

Beöthy: Magyar irodalomtörténet I–II
 Wirth: Szemelv. Hor Flaccus műveiből
 Schmidt: Cornelius Tacitus Annales
 Kempf: Szemelvények az Iliásból.
 Geréb: Görög prózai szemelvények
 Wagner: Római régiségek.
 Wagner: Görög régiségek.
 Görög pótló: Morvay-Gerecze: A képzőművészetek története.
 Görög pótló: Jancsó: Irodalmi olvasmányok VIII
 Görög pótló: Schill: Görög irodalomtörténet
 Görög pótló: Alexander: Pla-

Görög pótló: Schill: Görög irodalomtörténet.
 Görög pótló: Badics. Magy. irod. olvasókönyv III
 Endrey-Lenkey: Németnyelv-könyv IV.
 Heine: Uhland, Lenau költeményeiből.
 Mika: Világtörténet III
 Dr. Kovács: Fizika
 Egészségtan.
 Burián: Magyar-latin szótár
 Burián: Latin-magyar szótár
 Kelemen: Magyar-német, német-magyar szótár egybe kötve
 „Ideál“ rajztábla II.
 Vallástankönyvek előírás szerint

ton és Aristoteles
 Endrey-Lenkey: Német nyelv-könyv IV.
 Heine: Uhland, Lenau költeményeiből
 Varga: Magyarok oknyomozó története.
 Dr. Kovács: Fizika.
 Egészségtan
 Szitnyay: Lélektan és logika.
 Burián: Magyar-latin szótár, kötve
 Burián: Latin-magyar szótár kötve.
 Kelemen: Magyar-német, német-magyar szótár, egybe kötve.
 „Ideál“ rajztábla II
 Vallástankönyvek előírás szerint

TARTALOM.

I. Az 1904. évi október hó 11-én tartott jubilaris és felavató ünnepély leirása	3
II. Az új tanépület leirása	31
III. Adatok az 1904-5. tanév történetéhez	46
IV. A főgimnázium kormányzata	56
V. Tanári testület	57
VI. Bevégzett tananyag az 1904-5. tanévben	60
VII. Ifjúsági körök és egyesületek	83
VIII. Taneszközök	91
IX. Adományok	101
X. Ösztöndíjak, jutalmak és segélyezések	103
XI. Tornavizsga, orsz. ifjúsági tornaverseny	107
XII. Érettségi vizsgálat	112
XIII. A tanuló ifjúság névsora és érdemsorozata	115
XIV. Statisztikai kimutatások az 1904-5. tanévről	127
XV. Tápintézet	135
XVI. Figyelmeztetés a jövő 1905-6. iskolai évre	137
XVII. Az 1905-6. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke	141